

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KÜÇÜKÇEKMECE GÖL HAVZASI
(BATHONEA)
METAL BULUNTULARI**

AYBERK ENEZ

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. DANIŞ BAYKAN

EDİRNE 2019

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KÜÇÜKÇEKMECE GÖL HAVZASI
(BATHONEA)
METAL BULUNTULARI**

AYBERK ENEZ

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. DANIŞ BAYKAN

EDİRNE 2019

ÖZ

İstanbul'un Roma İmparatorluk Dönemi yerleşimleri hakkında bugüne kadar sınırlı sayıda çalışma yürütülmüştür. Genellikle sur içinde yoğunlaştığı düşünülen yerleşimlerin, gerçekleştirilen çok sayıdaki kurtarma kazısı sayesinde oldukça geniş bir alana yayıldığı düşünülmüştür. Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazısı, 2007-2009 yılları arasında yürütülen yüzey araştırmalarında tespit edilen zengin kültürün saptanmasının sonucu olarak, 2009 yılında Bakanlar Kurulu'nun kararı ile başlatılmıştır.

Çalışmaların ilk yılından itibaren tüm buluntu gruplarında oldukça zengin bir kontekst ele geçmiştir. Metal grubunda ise yoğunlukla bronz olmak üzere, altın, demir ve kurşun buluntular tespit edilmiştir. Bu grubun içerisinde sikkeler kolay tanımlanabilir olduğundan ve herhangi bir işlevsel özellik tanımlanması gerekmediğinden konuyla ilgili uzmanlar tarafından çalışılıp yayınlanmıştır. Bunun dışında yer alan metal nesnelere ise kullanım alanlarına göre sınıflandırılmış, yapım teknoloji açısından incelenmiş ve etnoarkeolojik olarak değerlendirilmiştir. Yapılan bu çalışmalar ile yerleşimin dönemi içerisindeki madencilik anlayışı, teknik altyapısı, diğer bölgeler ile etkileşimi ve sosyal yaşamda metalin yeri gibi sorulara yanıtlar aranmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metal, Bronz, Demir, Kurşun, Üretim, Madencilik, Teknoloji.

ABSTRACT

A limited number of studies have been conducted on the Roman Imperial Period's settlements of Istanbul. The settlements, which are generally thought to have intensified inside the city walls, are thought spread over to very large area as a result of numerous rescue excavations. The Küçükçekmece Lake Basin (Bathonea?) Excavation was initiated in 2010 with the decision of the Council of Ministers as the result of the discovered rich culture during surface research conducted between 2007 and 2009.

A very rich context was found in all find groups from the first year of the study. In the metal group, gold, iron, lead and mostly bronze findings, were found. Coins group are easily identifiable and no need to be identified functional properties. has been published by our relevant coins experts. Other Metal objects groups are classified according to their usage area, production technology and evaluated as ethnoarchaeological. Through these studies, it was tried to find answers to the questions such as the understanding of mining within the era of settlement, technical infrastructure, interaction with other regions and the importance of metal in social life.

Key Words: Metal, Bronze, Iron, Lead, Production, Ironworks, Ancient Technology.

ÖN SÖZ

2009 yılından itibaren Doç. Dr. Şengül Aydingün başkanlığında yürütülen “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları” projesi ile İstanbul surları dışında önemli bir yerleşim alanı ortaya çıkarılmaya başlanılmıştır. Farklı dönemlerden birçok kültürel katmanı bir arada bulunduran bu bölgenin en önemli özelliği, bir liman yerleşimi olmasıdır. Bu özelliği sebebi ile pişmiş toprak, cam, kemik ve metal gibi çok çeşitli buluntu gruplarına rastlanılmıştır. 2010-2018 yılları arasında gerçekleştirilen kazı çalışmalarında ele geçen küçük buluntu grupları ayrı yayımlar halinde yayınlanmış ve yayımlanmaya devam etmektedir. Bu gruplardan önemli bir bölümünü, bu tezin konusu olan “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları Metal Buluntuları” oluşturmaktadır. Bu grup içerisinde, daha önce değerlendirilmesi yapılan sikkeler haricindeki ve İstanbul Arkeoloji Müzesi’ne teslim edilen 69 adet ve kazı evi depo çalışmalarında yeniden gözden geçirilen 38 adet nesne ele alınmıştır. Bunun yanı sıra, insitu halde tespit edilen ve demirden üretilen statik montaj elemanları (çivi türleri, menteşe aksamaları ve zıvana) hakkında da bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışma sonucunda, kazı alanında bulunan yapılar ile metal buluntular arasındaki tabakasal ve işlevsel ilişki üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma süresince başta, tez danışmanım olarak gerektiğinde akademik, gerektiğinde de deneysel konulardaki uzmanlığımı benimle paylaşan, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum sayın hocam Doç. Dr. Daniş BAYKAN’a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

2013 yılından bugüne kadar, Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları ekibinde olmamı sağlayıp, beni arkeoloji alanında yetiştiren ve bu tezin konusu olan metal buluntuları çalışmam için destekleyip izin veren değerli hocam Doç. Dr. Şengül AYDINGÜN’e, lisansüstü eğitim boyunca kapılarını hep açık tutup her konuda destek ve motivasyon sağlayan sayın hocalarım Prof. Dr. Ahmet YARAŞ ve Dr. Öğr. Üyesi Ergün KARACA’ya, lisansüstü eğitimim boyunca gösterdikleri dostluk ve bilgi paylaşımları için Didem BAŞ, Aslıhan AKÇAY ve Fırat

GİRENGİR'e, buluntuların değerlendirme sürecinde sağladıkları katkılar için İstanbul Arkeoloji Müzeleri uzmanlarına teşekkürü borç bilirim.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi, lisansüstü eğitimim boyunca da bana her zaman destek olup inanan sevgili aileme ve bu süreçte yanımda olan dostlarıma sonsuz teşekkürler...

Ayberk ENEZ

İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
LEVHALAR LİSTESİ.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. KÜÇÜKÇEKMECE GÖL HAVZASI (BATHONEA) KAZILARI	3
2.1. Konum ve Tarihçe	3
2.2. Mimari Yapılar / Alanlar	5
2.2.1. Apsisli Yapı ve Küçük Liman (22. ve 24. Alan).....	5
2.2.2. Büyük Liman ve Fener Yapıları (39. Alan)	6
2.2.3. Sur İçi Yapıları ve Su Yapıları (8. Alan).....	6
3. KÜÇÜKÇEKMECE GÖL HAVZASI (BATHONEA) KAZISI METAL BULUNTULARI.....	8
3.1 Teraziler Gereçleri	8
3.2 Üretim İle İlgili Gereçler	11
3.3 Balıkçılık Gereçleri	13
3.4 Kilit ve Kapı/Mobilya Aksamları	16
3.5 Litürjik Nesnelere.....	22
3.6 Kayış ve Kıyafet Aksamları	27
3.7 Takılar	32
3.8 Kaplar ve Kap ile İlgili Buluntular.....	36
3.9 Kesici - Delici Aletler.....	38
3.10 Mimaride Kullanılan Aksamlar	40
3.11 Diğer Alet ve Gereçler	42
3.12 Geç Dönem Buluntuları.....	48
4. KATALOG.....	50

5. SONUÇ	105
KAYNAKÇA	108
LEVHALAR	118
TABLolar	139

LEVHALAR LİSTESİ*

Levha 1	Küçükçekmece Göl Havzası Kazı Alanı Ana Planı (Kazı arşivi)
Levha 2	24. Alanda Yer Alan Apsisli Yapı Planı (Kazı arşivi)
Levha 3	8. Alanda Yer Alan Bazilikal Yapı Planı (Kazı arşivi)
Levha 4	8. Alanda Yer Alan Martyron? Yapısı Planı (Kazı arşivi)
Levha 5	7. Alanda Yer Alan Sarnıç Yapısı Planı (Kazı arşivi)
Levha 6-a	Kat. Nu: 11 ve Kat. Nu:12 no'lu buluntuların birlikte gösterimi.
Levha 6-b	İTA Projesi Büyükçekmece Buluntularından Kurşunlar.
Levha 7-a	KÇG Kazısı Buluntularından Mermer Havaneli.
Levha 7-b	KÇG Kazısı Buluntularından Kurşun Mühür Baskıları.
Levha 8	Günümüzde Kullanılan Kurşun Bir Ağ Ağırlığı.
Levha 9-a	Kilit Mekanizması Önerisi.
Levha 9-b	Çivilerin Konumu.
Levha 10-a	Günümüzde Kullanılan Kutu/Sandık Kilitleri.
Levha 10-b	Çivilerin Kullanılma Biçimini Gösteren Öneri.
Levha 11	Kazısında Ortaya Çıkartılan Kapı Aksamının Restitüsyon Çalışması.
Levha 12-a	KÇG Kazısında Kapı Eşiği Üzerinde Bulunan Kandil.
Levha 12-b	KÇG Kazısında Eşik Üzerinde Bulunan II. Konstans Sikkesi.
Levha 13-a	Kalıplama Teknikleri İle İlgili Öneri Çizimi.
Levha 13-b	KÇG Kazısında Bulunan I. Justin Sikkesi.
Levha 14	İTA Büyükçekmece Araştırmalarında Bulunan Kayış Aksamları.
Levha 15	Apsisli Yapı Üzerinde Yer Alan Mezarlık Alanı (Çiz. Burhan Gülkan)
Levha 16	KÇG Kazısında Bulunan 7. Yüzyıl Sikkeleri (Fot. H. Aydıngün)
Levha 17	Bazilikal Planlı Yapı İçerisinde Tespit Edilen Buluntuların Konumları.
Levha 18	Martyrion Yapısı İçerisinde Tespit Edilen Buluntuların Konumları.
Levha 19	Apsisli Yapı İçerisinde Tespit Edilen Buluntuların Konumları.

* Aksi belirtilmediği sürece tezde kullanılan fotoğraf ve çizimler yazar tarafından hazırlanmıştır.

Levha 20 Metal Buluntuların Kazıda Tespit Edilen Stratigrafi İçerisinde Değerlendirilmesi.

TABLULAR LİSTESİ*

- Tablo 1** 8. Alanda Tespit Edilen Mezarların Adli Tıp Sonucu (Kazı arşivi).
- Tablo 2** Metal Nesnelerin Türlerine Göre Oranı.
- Tablo 3** Metal Nesnelerin Buluntu Yerlerine Göre Dağılım Grafiği.
- Tablo 3** Metal Nesnelerin Buluntu Yerlerine Göre Dağılım Tablosu.

* Aksi belirtilmediği sürece tezde kullanılan tablolar yazar tarafından hazırlanmıştır.

KISALTMALAR LİSTESİ

Env. Nu.	: Envanter Numarası
Lev.	: Levha
Kat. Nu.	: Katalog Numarası
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
KÇG.	: Küçükçekmece Gölü
Sond.	: Sondaj
Yük.	: Yükseklik
Gen.	: Genişlik
Kal.	: Kalınlık
mm	: Milimetre
cm	: Santimetre
m	: Metre
g	: Gram
Plk	: Plankare
Prç	: Parça
s.	: Sayfa
bkz.	: Bakınız
Gös. yer.	: Gösterilen yer
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.e.	: Adı geçen eser

1. GİRİŞ

Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Kazıları projesinde ortaya çıkarılan metal buluntular, daha önce yayınlanmış olan sikke grubu buluntuları dışında ilk kez tümüyle bu tez kapsamında ele alınmakta ve yayınlanmaktadır. Böylece diğer arkeolojik veri kaynakları (seramik, cam, mimari yapılar) gibi metal eserlerin de Doğu Roma İmparatorluk Dönemi içerisindeki üretim yöntemleri, işlevleri, kullanım şekilleri ve sosyal yaşama olan etkileri ile ilgili bilgi üretilmesi, ayrıca bu bilgileri çağdaş olan diğer arkeolojik merkezler ile karşılaştırılması tezin temel amacını oluşturmaktadır. Diğer önemli amaç olan buluntuların işlevsel olarak tanımlanması üzerinde durulması, metal buluntuların arkeoloji bilimi içerisinde genellikle tipolojik olarak değerlendirilmesi ile oluşan bilgi eksikliğinin giderilmesidir.

Tezin kapsamı içerisinde farklı işlevsel gruplardan oluşan toplam 107 buluntu grubu incelenerek kataloglanmıştır. Özellikle, demir malzemeden oluşan ve yüksek korozyon sebebiyle biçimsel olarak tanımlanamayan çivi vb. formlara sahip nesnelere ise genel olarak değerlendirilmiştir. İlgili buluntuların bir bölümü İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde, bir bölümü ise Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları metal eser deposunda korunmaktadır.

Tez kapsamı içerisinde, öncelikle İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne teslim edilmiş olan buluntular müze uzmanları denetiminde tekrar incelenmiş, gerekli çizim, fotoğraf çekimi ve hassas ağırlık ölçüm çalışmaları yapılmıştır. Bunun dışında kalan malzemeler ise kazı evi depolarında incelenmiştir. Ardından eserlere ait çizim ve fotoğraflar katalog hazırlanabilmesi için tek bir sistemde yeniden düzenlenmiştir. Katalog çalışmasının tamamlanmasının ardından buluntuların yerleşim içindeki konumları ve ele geçtiği kontekstin durumunda göz önünde bulundurularak üretim ve kullanım işlevleri saptanmaya çalışılmıştır. Sonrasında, buluntu türleri ve dönemleri ile ilgili yayın tarama çalışması, enstitü kütüphaneleri, çevrimiçi arşivler, kazı evi kütüphanesi ve kazı arşivi gibi ortamlar kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Tezin bölümlerinde sırasıyla, Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları hakkında genel bilgilerin verilmesi ardından, yerleşimdeki yapı grupları hakkında ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Üçüncü ve ana bölümde kazıda ele geçen metal eserlerin gruplar halinde tanımlanması ve benzer örnekleri hakkındaki analogik örnekler sunulmuştur. Dördüncü bölümde ise ilgili buluntulara ait katalog çalışmaları bulunmaktadır. Beşinci ve son bölümde ise metal buluntuların buluntu yerleri olan ilişkisi ve kronolojik karşılaştırmalar ile genel bir sonuç değerlendirmesi yapılmıştır. Altıncı ve yedinci bölümlerde ise kaynakça ve levhalardan oluşan ek bilgi bölümleri yer almaktadır.

2. KÜÇÜKÇEKMECE GÖL HAVZASI (BATHONEA) KAZILARI

2.1. Konum ve Tarihçe

İstanbul şehir merkezinin yaklaşık 15 km batısında bulunan Küçükçekmece Gölü, Avcılar ve Küçükçekmece ilçeleri sınırları arasında yer almaktadır. Coğrafi olarak lagün gölü olarak tanımlanmaktadır. Son buzul döneminde denizlerdeki su seviyesinin yükselmesi ile önce bir koy haline gelmiştir¹. Sonrasında alüvyonların oluşturduğu bir kıyı oku ile kapanarak göl özelliği kazanmıştır². Bu oluşumda Eşkinöz, Sazlıdere ve Nakkaşdere gibi akarsuların taşıdığı malzemelerin yanı sıra, Marmara Denizi'nden, özellikle Avcılar'dan Lodos ile taşınan malzemeler etkili olmuştur³. Gölü besleyen akarsular sebebiyle, göl ile deniz tamamen ayrılmamış, bir kanal ile (Menekşe kanalı-Myrmex Kanalı) halen birbirine bağlı bulunmaktadır. Küçükçekmece Gölü'nün kıyı şerit uzunluğu toplam 25 km'dir. Kazıların yürütüldüğü alan olan Avcılar ilçesine bağlı Firuzköy Yarımadası'nın ise yaklaşık 6 km kıyı uzunluğu bulunmaktadır. Bu yarımada Eşkinöz ve Sazlıdere akarsularının göl ile birleştiği noktalar arasında yer almaktadır. En yüksek noktası 44 m olan yarımadaının seviyesi, kıyılara doğru doğu, güney ve batı yönlerinde sıfırlanır⁴. Eşkinöz Deresi yarımadayı anakaradan batı yönünden ayırdığı için, kuzeybatı yönünden köprü ile ulaşım sağlanmaktadır.

Gölün doğusunda, günümüz Küçükçekmece ilçe merkezinde yer alan ve 1940'lı yıllarda kazısı yapılan Rhegion Kazılarında birçok yapı grubu (saray ve hamam kalıntıları) ortaya çıkarılmıştır⁵. Ayrıca gölün kuzeyinde Sazlıdere mevkiinde yer alan Yarımurgaz Mağarası'nda 1980'li yıllarda sürdürülen araştırmalar⁶,

¹ Sena Akçer Ön, Namık Çağatay, Mehmet Sakıncı, "Küçükçekmece Lagünü'nde (İstanbul)" Küçük Buzul Çağı" ve "Orta Çağ İlk Dönemi" Çökel Kayıtları", *İTÜDERGİSİ/d*, 10(4), 2012, s.134.

² M. Yıldız Hoşgören, "Türkiye'nin gölleri", *Türk Coğrafya Dergisi* 29, 1994, s. 28.

³ Ahmet Ertek ve Hakan Kaya, "Küçükçekmece Gölü Havzasının Jeomorfolojik Özellikleri", *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul 2017, s. 96.

⁴ Gös. yer.

⁵ Aziz Ogan ve Arif Müfid Mansel, "Rhegion-Küçükçekmece Hafriyatı: 1940-1941 Çalışmalarına Ait İlk Rapor", *Bulleten*, VI/21-22, Ankara, 1942, s.13.

⁶ Mehmet Özdoğan, "Yarımurgaz Mağarası 1986 Yılı Kazı Çalışmaları", *V. Araştırma Sonuçları Toplantısı Cilt 2*, Ankara, 1988, s. 330; Güven Arsebük, F. C. Howell, ve M. Özbaşaran,

bölgenin Doğu Roma İmparatorluk Dönemi ile birlikte Alt Paleolitik Çağ yerleşimcilerine de ev sahipliği yaptığını ortaya koymuştur. Bu süreçten sonra uzun yıllar bölgedeki araştırmalar duraklamıştır.

2007 yılında Kocaeli Üniversitesinden Doç. Dr. Şengül AYDINGÜN başkanlığında İstanbul Tarihöncesi Araştırmaları (İTA) kapsamında Küçükçekmece Göl Havzasında, Firuzköy Yarımadası üzerinde yürütülen yüzey araştırmalarında tespit edilen üst Paleolitik Çağ'a ait taş aletler ve Neolitik Çağ'a tarihlendirilen pişmiş toprak buluntular⁷ bölgenin kültür tarihinin yeniden sorgulanmasına ışık tutmuştur. Yüzey araştırmalarının devam etmesiyle, küçük buluntuların yanı sıra özellikle kıyı şeridinde yer alan mimari plastik parçalar tespit edilmiş ve yerleşimin antik çağ ile olan ilişkisi üzerinde de durulmaya başlanmıştır. Yerleşimin işlevi, önemi ve adı konusunda değişik görüşler ortaya atılmıştır. Kazı Başkanı Doç. Dr. Şengül AYDINGÜN tarafından, elde ki veriler ışığında⁸ bu yerleşimin Bizantion'a bağlı "Bathonea" Phylesi olduğu öngörülmektedir⁹. Ayrıca, bu bölgenin Rhegion'a bağlı bir yerleşim olduğu da başka bilim insanlarının farklı görüşleri bulunmaktadır¹⁰.

Yüzey araştırmaları, 2009 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile kazıya dönüştürülmüştür¹¹. Yüzey araştırmasından elde edilen bilgiler doğrultusunda, yarımada üzerinde 3 farklı bölgede çalışmalar sürdürülmektedir. Harita çalışmaları sonrası yarımada 42 bölge olarak ayrılmıştır (Levha 1). Karada yürütülen çalışmalara ek olarak kıyıda yer alan ve su altında kalan mimarinin belgelenebilmesi için su altı

"Yarımburgaz 1988", *XI. Kazı Sonuçları Toplantısı TC Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü*, Ankara 1990, s. 11.

⁷ Şengül Aydıngün, "A New Prehistoric Settlement near Küçükçekmece Lake in Istanbul; Avcılar-Firuzköy", *Boletín de la Asociación Española de Orientalistas (BAEO)*, XLIII, Madrid 2007, s. 15.

⁸ Lale Yılmaz, "Anna Komnena'nın Alexiad'ında İstanbul Surdışı Yerleşmeleri", *Sanat Tarihi Dergisi* 26, 2 İzmir, 2017, s. 300.

⁹ Şengül Aydıngün, "Bathonea İsmi Üzerine Veriler ve Yorumlar", *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)* İstanbul, 2017, s. 74.

¹⁰ Oğuz Tekin, "Bathonea. A Site That Never Existed." *Anadolu Araştırmaları* 20, İstanbul, 2017, s. 106; M. H. Sayar, "Ziegelstempel von den Ausgrabungen am Nordwestufer des Lagunensees Küçükçekmece", *Inscriptions in Byzantium and Beyond (Veröffentlichungen zur Byzanzforschung 38)*, s. 188

¹¹ Şengül Aydıngün, "Nehir-Göl-Deniz Birleşiminde Bir Kazı Yeri (İlk Beş Yıllık Çalışma)", *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 2.

çalışmaları da yürütülmektedir¹². Araştırmaların sürdürüldüğü yarımada şu ana kadar imara açılmadığı için, arkeolojik kazılar yanında jeoloji, jeofizik, farmakoloji, zooloji, botanik gibi çok farklı disiplinlerin ortak bir çalışma alanı haline gelmiştir.

2.2. Mimari Yapılar / Alanlar

Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) kazılarının sürdürüldüğü Firuzköy Yarımadası, yaklaşık olarak 4 km uzunluğa ve 2 km genişliğe sahiptir. Bu denli geniş bir alan üzerinde yapılan araştırmalarda kazılar temel olarak üç bölge üzerinde yoğunlaşmıştır.

2.2.1. Apsisli Yapı ve Küçük Liman (22. ve 24. Alan)

Yarımada'nın konum olarak orta bölümünde ve doğu kısmına bakan, kıyıya yakın bölgesi üzerinde (22. ve 24. alan sınırları içerisinde) çok sayıda yapı grubu tespit edilmiştir. Şu ana kadar ki kazı çalışmalarında "Apsisli Yapı" olarak tanımlanan yapının 8 m genişliğindeki apsis kısmı, yapı yıkıldıktan sonra üzerine defin yapıldığı anlaşılan mezarlar, bu yapıya temiz su sağlayan tüneller ve havalandırma bacaları ve bazı depolama alanlarına ait izler tespit edilmiştir (Levha 2).

Bu yapıların hemen doğusunda kıyı teras duvarları ve su kanalları, kuzeydoğusunda ise göl kıyısında kesme taş bloklar ile oluşturulmuş bir iskele mevcuttur. Bu iskelenin takip çalışmalarında yürütülen kazılarda, 3.85 m genişliğinde taş döşeli bir yolun Apsisli Yapı'ya doğru yöneldiği tespit edilmiştir. Bu yol, seviye olarak yaklaşık 1 m yüksek başka bir taş yol ile kesişmektedir. Daha üst seviyede olan bu yol yapım tekniği olarak farklı olduğu gibi, Apsisli Yapı'nın kuzey nefi üzerinde yer aldığından geç dönem yolu olarak yorumlanmıştır.

¹² Şengül Aydıngün, Haldun Aydıngün, Hakan. Öniz, "Küçükçekmece Lake's Basin Antique Harbors", *Harbors And Harbor Cities in Eastern Mediterranean, BYZAS 19*, Cilt 1, İstanbul, 2011, s. 438.

2.2.2 Büyük Liman ve Fener Yapıları (39. Alan)

Firuzköy Yarımadası'nın en güney ucunda yer alan bölgede genişliği 1-1,5 m arasında değişen teras duvarları ve üçgen bir formda taşlar ile döşenmiş göle doğru uzanan bir yapı tespit edilmiştir. Liman yapısını oluşturan bu mimari düzenin güneyinde, göl su seviyesinin altında kalan yıkık durumda blokların ise bir fenere ait olduğu belirlenmiştir¹³. Ayrıca bu liman yapısının kuzey kısmında, kazısı henüz yapılamamış liman ile ilgili yapılar olduğu düşünülmektedir. Bu alanda, kıyıda ve su altında çok sayıda mimari parça da belirlenmiştir.

2.2.3 Sur İçi Yapıları ve Su Yapıları (8. Alan)

Firuzköy Yarımadası'nın kuzey doğusunda yer alan kazı alanı, yaklaşık 400 m lik bir duvar ile çevrelenmiştir. Duvarın korunabilmiş en yüksek kısmı 8 metre yüksekliğe sahip olup bazı bölümleri toprak altı seviyeye inmektedir. Alanın duvarları göl kıyısına kadar devam etmekte, bir bölümde ise kıyıya dik halde göle doğru uzanmaktadır. Bu bölümün de başka bir iskele yapısına ait olduğu öngörülmektedir. Alanın içerisinde "Sütunlu Yapı" olarak isimlendirilmiş (Levha 3), bazilikal planlı bir yapı ortaya çıkarılmıştır¹⁴. Yoğun yangın ve deprem tabakalarının saptandığı yapıda kazılar henüz tamamlanmadığından işlev yönünden tanımlanması kesinlik kazanmamıştır. Bununla birlikte yapıda birkaç farklı yapı katı bulunması, dinsel mimari plastik eserleri barındırması, ticari ve üretim faaliyetler ile ilgili çok sayıda pişmiş toprak kap ve küçük buluntuların bulunması sebebiyle, yerleşimin önemini ortaya koyan önemli bilgilerin elde edildiği bir alandır.

Alanda yapılan kazılarda ortaya çıkarılan diğer bir mimari öge, sekizgen planlı, geometrik yer döşemeleri (*Opus Sectile*) ve renkli taş ve camlardan (*Tessera*) oluşturulmuş duvar mozaiklerinin bulunduğu yapıdır. Özellikleri göz önünde

¹³ Şengül Aydıngün, Haldun Aydıngün, Hakan Öniç, *a.g.m.*, s. 439.

¹⁴ Asuman Yarkın Yeşilirmak, "Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları 2012-2015 Mimari Belgeleme /Röleve Çalışmaları", *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 15.

bulundurulduğunda kutsal kişi mezarı (*Martryon*) olarak tanımlamaya uygun gözükmektedir¹⁵. Buna rağmen kesin tanım için kazıların tamamlanması beklenmektedir. Yapı, bir deprem sonrası yıkılıp işlevini yitirdikten sonra, 24. Alandaki Apsisli Yapı gibi mezarlık olarak kullanılmıştır. Burada yürütülen kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan çok sayıda küçük buluntu, ölü gömme gelenekleri ile ilgili önemli veriler sağlamıştır (Levha 4).

Duvar ile çevrili bu alanın 100 m batısında 70.2 x 18.1 m boyutlarında korunmuş mevcut duvar yüksekliği 3,5 m olan anıtsal bir sarnıç (Levha 5), ortaya çıkarılmıştır¹⁶. Sarnıcın tabanında ve duvarındaki su geçirmez harç korunmuş haldedir. Sarnıcın inşası sırasında duvarlarında kullanılan “damgalı tuğlalar” yapıyı yaptıran otorite hakkında bilgi sağlamaktadır¹⁷. Sarnıcın diğer bir önemli özelliği ise yapıya su sağlayan taş ve tuğla örgülü tünellerin var olması ve günümüzde halen işlevsel olarak çalışmasıdır¹⁸.

¹⁵Şengül Aydıngün, “Nehir-Göl ...”, s. 3

¹⁶Kerim Altuğ, “Küçükçekmece Göl Havzası(Bathonea?) Kazıları Büyük Sarnıç”, *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 182.

¹⁷Mustafa H. Sayar, a.g.m., s. 190

¹⁸Ali H. Eğilmez, Emre Kuruçayırılı, Şengül G. Aydıngün, Metin Albukrek, Gülşen Küçükali, “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları Antik Çağ Su Temin Tünelleri”, *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 195.

3. KÜÇÜKÇEKMECE GÖL HAVZASI (BATHONEA) KAZISI METAL BULUNTULARI

Küçükçekmece Göl Havzası Kazılarında ortaya çıkarılan metal buluntular, miktar olarak sıralandığında bronz, demir ve kurşun kullanımının varlığı görülmektedir. Bronz malzemeden üretilmiş nesnelere, gerek altın madenine yakın görünümü, gerekse korozyona ve kırılmaya karşı olan dayanımları sebebiyle, madeni eşya üretiminin ortaya çıktığı ilk dönemlerden bu yana tercih sebebi olmuşlardır¹⁹. Sikke darbında da yine altından sonra yaygın kullanılması, bu malzemenin bilinirliğini ve işleme teknolojisini yaygınlaştırmış olmalıdır. Ortaya çıkarılan buluntuların 71 adedi bronzdan üretilirken, genellikle statik kullanım amaçlı 24 adedi demirden üretilmiştir. 11 adet kurşun buluntunun ise tek ya da demirle birlikte kullanıldığı görülmektedir.

3.1 Terazi Gereçleri

Küçükçekmece Göl Havzası Kazılarında ortaya çıkarılan terazi ağırlıklardan biri olan (**Kat. Nu.: 1**) kare biçimli buluntu bronzdan üretilmiştir. Üzerinde bezemenin yer aldığı bölüm ağırlığın kenar ölçülerine göre daha yüksek konumda ve tamamen düzdür. Bu sebep ile buluntunun en çok aşınan bölümü olmuştur. Kenar kısımları yivli biçimde oluşturulmuştur ve estetik anlamda bakıldığında, baskı ile kıvrımların oluştuğu plastik bir etki görülmektedir. Ayrıca, bu kenar süslemelerinin varlığının diğer bir sebebi olarak, tıpkı günümüzdeki madeni paraların kenar kısımlarının tırtıklı yapıda olması gibi, kütlelerinin bilinçli ya da bilinçsiz olarak azaltılmasının önüne geçmek, hatalı tartımları engellemek olduğu düşünülebilir. Arka bölümü desensiz ve formsuzdur. Ön yüzeyinde mimari elemanlardan oluşan bir cephe betimi bulunmaktadır. Bu mimari betimlemenin kullanılmış olduğu aynı tipteki ağırlıklardan birinin Filistin’de yer alan Ma’on yerleşiminde²⁰, diğer bir

¹⁹ Ünsal Yalçın, “Early Iron Metallurgy in Anatolia”, *Anatolian Studies Vol 49*, 1999, s.79.

²⁰ Uzantı 1.

örneğinde Kilikya Bölgesinde yer alan Silifke'de²¹ ortaya çıkarılmış olması ticarete kullanılan nesnelere yaygınlığını göstermesi açısından son derece önemlidir. Yapılan çalışmalarda, bu mimari betimlemenin arasında birim işareti olan “Go Γ” ve “ΘEO8 XAPIC” (Tanrı'nın İnanayısıyla) yazılarının olduğu belirlenmiştir²². 80,22 g ağırlığında olan nesne yaklaşık üç – uncia birime karşılık gelmektedir. Buluntu, yerleşim üzerinde bir kıyı açması olan, 13. alan 9-C açması üzerinde yapılan çalışmalarda yüzeye yakın bir seviyede ortaya çıkarılmıştır. Bu yüzden tabaka anlamında bize kesin bir bilgi sağlayamamaktadır. Yapılan anaolojik değerlendirmede bu ağırlık tipinin MS 4. yüzyıl ve sonrasına ait olması²³ gereken örnekleri tespit edilmiştir²⁴. Elde edilen tüm veriler²⁵ dikkate alındığında buluntu için MS 5-6. yüzyıl aralığını önerebilmek mümkündür.

8. alanda bulunan 15 G açması c plankarede (Levha 1), bazilikal planlı yapıya ait kalıntılar içerisinde tespit edilen diğer kantar ağırlığı da bronzdur (**Kat. Nu.:2**) 4,04 g ağırlığında olan nesne yaklaşık 1 – Nomisma birime karşılık gelmektedir²⁶. 17 mm çapında, 2 mm kalınlığında olup, ön yüzünde 1 mm derinliğinde dört adet konsantirik dairesel bezeme bulunmaktadır. Bu bezeme tekniğinin MS 1-2. yüzyıla tarihlendirilen kemik oyun taşları üzerinde kullanıldığını da görmekteyiz²⁷. Döküm tekniği ile üretilmiş olması muhtemel nesnenin bezemelerinin simetrik olmadığı görülmektedir. Üzerinde ölçü birimi gösteren herhangi bir betim yer almamaktadır. Benzer bezeme formunda olup, çap ve kalınlık yönünden büyük olan ticari ağırlıkların 730 g'lık tipleri de Anadolu'da tespit edilmiştir²⁸. Kenarlarında ve arka yüzünde bezeme bulunmamaktadır. Nesnenin ortaya çıkarıldığı kot ve açmanın konteksi incelendiğinde (sikke ve diğer küçük buluntular) kültür tabakasının MS 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmekte olduğunu görmekteyiz. Bunun yanında yapılan

²¹Oğuz Tekin, “Early Byzantine Weights in the Silifke Museum” *Vir Doctus Anatolicus. Studies in Memory of Sencer Şahin*, İstanbul, 2016, s. 858.

²² Oğuz Tekin, “Küçükçekmece Göl Havzası Kazılarında Bulunan Sikkeler Ve Yerleşim Tarihine Katkıları” *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 361.

²³ Crawford, J. Stephens. *The Byzantine Shops at Sardis. Vol. 9*. Harvard University Press, 1990, s.87

²⁴ Gladys R. Davidson, *Corinth: The Minor Objects*. Harvard University Press, 1987, s.14.

²⁵ Oğuz Tekin, “Early Byzantine...” s.361.

²⁶ Oğuz Tekin, “Early Byzantine...” s.398.

²⁷ Gladys R. Davidson, a.g.e., s. 219.

²⁸ Meryem Acara Eser, “Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Sikke Kontrol Ağırlıkları ve Ticari Ağırlıklar”, *Ebru Parman'a Armağan. Sanat Tarihi ve Arkeoloji Yazıları*, Ankara, 2009, s. 181.

analojik çalışmalarda²⁹ benzer buluntuların³⁰ en erken MS 9. yüzyıl, en geç örneklerinin MS 12. yüzyıla tarihlendirildiğini görmekteyiz. Bu verilere göre buluntu için MS 10-11. yüzyıl aralığını önerebilmek mümkündür.

8. alan 14-F açmasında ortaya çıkarılan diğer bir buluntu, bronzdan üretilmiş çengel formda, kare gövde kesitli bir kantar (*Statera*) kancasıdır (**Kat. Nu.:3**). Kancanın diğer bir benzer kullanım önerisi ise “candelarium” askısı olarak kullanılmasıdır³¹. İşlevsel açıdan incelendiğinde her iki şekilde kullanılması mümkün görülse de yaygın kullanım kantar üzerinde görülmektedir. Üst kısımda yer alan bağlama bölümünün bir bölümü eksik ve kırıktır. Kancanın sivri kısmı ise tümdür. Kancanın ağırlık merkezi baz alındığında, askı kısmının karşısında altta kalan bölümünde, kullanıma bağlı olarak aşınmalar gözlemlenmiştir. Bu kancaya, doğrudan ağırlığı tartılacak nesnelere, bir kefenin ya da bir karşı ağırlığın takılabileceği olasılıkları mevcut görünmektedir. Özellikle toplu halde buluntularda zincir ile birlikte kullanıldığı görülmektedir³². Benzer örneklerinin Kıbrıs³³ Khios³⁴ Ankara³⁵ ve Burdur³⁶ gibi merkezlerde tanımlandığı, MS 4-7. yüzyıl aralığında yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Doğu Roma İmparatorluk Dönemi sonrası örneklerinde ise benzer biçimlerde kancaların kullanımının devam ettiği fakat demir malzemenin tercih edildiği görülmektedir³⁷. Kancanın ortaya çıkartıldığı 14F açması d plankare içerisinde, 5.80 m kotunda ortaya çıkarılan diğer nesnelere ve özellikle İmparator VI. Leon a ait sikke, bu seviye için MS 9. yüzyıl tarihini belirlememizi sağlamıştır. Analojik olarak daha erken tarihlendirilmeler yapılmış olsa dahi, buluntunun kullanım amacına uygun olarak, formu değişmeden yakın geçmişe kadar kullanılmış olması tipolojik tarihlendirmeyi riskli kılmaktadır. Bütün bu sebeplerden

²⁹ Gladys R. Davidson, *a. g. e.*, s.210

³⁰ Chris - Mücahide Lightfoot, *Anadolu'da Bir Bizans Kenti. Amorium*, İstanbul, 2007, s.51.

³¹ Michael Ballance, , Et Al. “Excavations in Chios 1952-1955: Byzantine Emporio.” *The British School At Athens. Supplementary Volumes*, No. 20, 1989, pl. 31:46

³² Jane C. Waldbaum, et al. *Metalwork from Sardis. The finds through 1974*, 1983, s: 81 ve levha 28-29.

³³ Dēmētra Papanikola-Bakirtzē, *Everyday life in Byzantium*, Atina, 2002. s.76.

³⁴ Ballance, Michael, Et Al. *a.g.m.*, s. 132.

³⁵ Meryem Acara Eser, *a.g.m.*, s. 182.

³⁶ Ünal Demirer, *Kibyra Metal Buluntuları*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2013, s. 223.

³⁷ Derya Önder, *Kantarın Topuzu - Teraziler, Ağırlıklar, Ölçü Aletleri*, YKY, İstanbul 2016, s. 229.

dolayı nesneyi, kontekste bağı olarak MS 9. yüzyıl civarına tarihlendirebilmek mümkündür.

3.2 Üretim İle İlgili Gereçler

Kazı alanında yürütülen çalışmalarda şu ana kadar 2 adet bronz kalıp ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan biri, küre formu kurşun elde etmek için kullanılan kalıba ait yarım buluntudur (**Kat. Nu.:4**). Kalıbın kendisi de kalıp tekniği ile üretilmiştir. Gövde formu simetrik ve dokusu pürüzsüzdür. Ergimiş metalin içine döküleceği ağız kısmı, işlemin kolay gerçekleştirilmesi amacıyla geniş tutulmuştur. Akıtma kanalının her iki yanında ve taban kısmında yer alan 3 adet çıkıntı, kalıbın diğer yarısına oturduğunda sabitlenmesini sağlayan hizalayıcılar olmalıdır. Kalıbın iç merkez bölümünde birbirini kesen, dairesel motifler bulunmaktadır. Kalıbın kullanım amacı göz önünde bulundurulduğunda, bu çizgisel bezemelerin süsleme amacı taşıma ihtimalinin düşük olduğu düşünülmektedir. Bu kanallar ergimiş haldeki kurşunun ve kalıbın içindeki havanın, döküm sırasında tahliye edilmesini sağlıyor olabilmelidir. Kalıbın arka bölümünde yer alan delikli çıkıntı, iki kalıbı bir arada tutmayı sağlayacak muhtemelen demirden bir aparatın bağlantısı için olmalıdır. 24. alanda 17-I açmasında, Apsisli Yapının yüzey seviyesinde ortaya çıkarılan buluntunun, ait olduğu bir kontekst bulunmamaktadır. Analojik olarak yapılan araştırmalarda MS 14. yüzyıl ve sonrasındaki yüzyıllar için tarihlendirildiği görülmektedir³⁸. Bununla birlikte 24/ 18-I açmasında tespit edilen kurşun nesnenin ölçülerinin (**Kat. Nu.:5**) bu kalıbın ölçüleri ile uyum göstermektedir. Kurşun nesne 15 mm çapındaki, kalıp haznesine tam olarak oturmaktadır (Levha 6-a). Bununla birlikte döküm kanalının biçimini alan fazla kısımda buluntu üzerindedir. Nesnenin yüzeyi pürüzsüz değildir ve bir kısmı eksik görülmektedir. Bunun sebebi olarak, kurşunun yeterince ısıtılmadan kalıba dökülmesini ve kalıbın içerisinde tam şekil alamadan erken soğumasını önerebiliriz. Bu sebeple kurşun, “hatalı üretim” olarak ayrılmış ve döküm kanalı artığı kesilmeden kullanım dışı kalmıştır. İdeal şartlarda bu

³⁸ Gladys R. Davidson, a.g.e., s.203 ve Levha 94; Christiane Bleier – Ulrike Schuh, “Kleinfunde aus der Weststadt von Limyra Grabungen 1982–1989 und 2002–2005”, *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts in Wien Bände 78*, 2009, s. 34 ve Lv. 4(51).

nesnelerin yüzeyi daha pürüzsüz olup, silah içerisinde kullanılanlarda patlama etkisiyle birlikte farklı deformasyonlar görülmektedir. Buna uygun örnekler, İTA (İstanbul Tarihöncesi Araştırmaları) Projesi kapsamında Büyükçekmece Göl Havzasında yürütülen yüzey araştırmalarında da rastlanılmıştır (Levha 6-b).

Tespit edilen diğer kalıp, bronzdan yapılmış, tek seferde 13 adet ve 4,5 mm boyutunda kurşun bilyelerin üretilmesini sağlayan yarım nesnedir (**Kat. Nu.:6**). Kalıp yüzeyinin diğer bölüme hizalanmasını sağlamak için, kurşunun akıtıldığı ağız kısmının kenarlarında ve dip bölümünde 4 adet çıkıntı yapılmıştır. Kalıp içerisinde yer alan 13 adet yarım küre, hizalama ve boyutları açısından simetrik değildir. Bunları birbirine bağlayan akıtma kanalları da farklı açı ve kalınlıklarda yapılmıştır. Bu sebeple kalıbın el üretimi olduğu söylenebilir. Kalıbın arka bölümünde yer alan delikli çıkıntı sabitleme için yapılmış olmalıdır. 24. alanda 14-G açmasında, Apsisli Yapının yüzey seviyesinde ortaya çıkarılan buluntunun, ait olduğu bir kontekst bulunmamaktadır. 2016 yılında Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları ile paralel olarak sürdürülen İTA projesi kapsamında, Büyükçekmece ilçesi Ahmediye mahallesinde yürütülen yüzey araştırmalarında benzer özelliklerde yarım bir kalıp bulunmuştur. Ayrıca yapılan diğer analogik araştırmalar neticesinde, buluntunun Doğu Roma İmparatorluk Döneminin geç evrelerine ve sonrasına ait olması gerektiğini öne sürebiliriz³⁹.

8. alanda bulunan bazilikal planlı yapıda yürütülen çalışmalarda (8. alan 16-F açması), yine aynı alanda bulunan ve içerisinde ilaç kalıntıları tespit edilen unguentarium buluntuları⁴⁰ ile bağlantılı olduğu düşünülen çok sayıda havan (*mortarium*) ve havaneli tespit edilmiştir. Havanlar, farklı kayaç türleri ve en yaygın olan mermerden üretilmiştir. Havanelleri ise çoğunlukla mermer ve tekil bir bronz materyallerden oluşmaktadır. 2013 yılı çalışmalarında, 8. alan 16-F açması b plankaresi içerisinde, 3,97 m seviyesinde tespit edilen bronz havaneli (**Kat. Nu.:7**), yaklaşık 7 cm uzunluğa ve 2.5 cm genişliğe sahiptir. Boyutları açısından işlevsel olarak biraz küçük kalmaktadır. Sap kısmı kırık/eksik ya da aplike bir parça ile

³⁹Gladys R. Davidson, *a. g. e.*, s. 203.

⁴⁰Dürdane Kaya, "Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları Geç Antik Çağ Unguentariumları-2013", *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 243.

birlikte kullanıldığı düşünülmektedir. Form bakımından KÇG13.ENV349 envanter numaralı mermer havaneli ile boyut ve teknik açısından büyük benzerlik göstermektedir (**Levha 6-b**). Yüzeyinde yoğun miktarda korozyon bulunduğu için, kullanıma dair herhangi bir iz tespit edilememiştir. Dönem içerisindeki örneklerinde kullanma amacına⁴¹ uygun bir mortarium⁴² ile uygun boyutlarda takım olarak üretildiği ve kullanıldığı gözlemlenmiş olsa da, şu ana kadar yürütülen kazılarda bronz bir mortariuma rastlanılmamıştır. Nesnenin tarihlendirilmesi için, ortaya çıkarıldığı tabakada ele geçen diğer toplu buluntular ve mermer havanelerinin tipolojik özellikleri de dikkate alındığında MS 6-7. yüzyıl aralığını önermemiz uygun görülmektedir.

3.3 Balıkçılık Gereçleri

8 no'lu alanda bulunan bazilikal planlı yapıda yürütülen çalışmalarda, yüzey seviyesinden yaklaşık 1 m aşağıda, kum oranı yüksek ve çok sayıda deniz kabuklusu içeren bir tabaka içerisinde, bir adet bronz olta iğnesi bulunmuştur (**Kat. Nu.:8**). İğnenin temel işlevi olan ve avın kaçmasını engelleyen çentik bölümü net biçimde korunmuştur. Günümüze kadar ulaşan en yaygın tip olan “dışa dönük tek çentikli” formdadır⁴³. İpin iğneye bağlandığı alan ise belirsizdir ve aşağı yönde yamulmuştur. 3 mm kalınlığa sahip olup, 2,98 g ağırlığındadır. Olta iğnesi, silindirik gövdeye sahip olup döküm tekniğinde üretilmiş, ardından gerekli tesviye işlemleri ile son şeklini almış olmalıdır. Balık avı sırasında ekipman seçimi, avlanmak istenen balık türü ve avlanılan su havzasının özelliklerine bağlı olduğundan, bu olta iğnesinin derin su seviyelerinde kullanımı uygun görülmektedir⁴⁴. Küçükçekmece Göl Havzasının,

⁴¹ Haluk Perk, Burcu Özdemir “Halûk Perk Sağlık Müzesi Koleksiyonu’ndan Örneklerle Anadolu Eczacılarının Tarihsel Gelişimi”, *XI. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı Bildirileri*, 25-28 Mayıs 2014, Kayseri, s. 138.

⁴² Gülgün Köroğlu, “Mersin Yumuktepe Höyüğü Kazılarında Ortaçağ’a Ait Madeni Buluntular”, *III. Ödtü Arkeometri Çalıştayı Bildiriler Kitabı*, Ankara, 2013, s.154.

⁴³ Herbert, Henry W. *Frank Forrester's Fishermen's Guide: A Manual for Professional and Amateur Anglers. Containing Descriptions of Popular Fishes and Their Habits, Preparation of Baits, &c.; with a List of Tools Used in Fishing; Making It the Most Complete Work on the Subject yet Published*. New York: Advance Pub. Co, 1850, s. 6.

⁴⁴ Bekker-Nielsen, Tønnes. “Fishing in the Roman World”, *Ancient Nets and Fishing Gear. Proceedings of the International Workshop on “Nets and Fishing Gear in Classical Antiquity: a First Approach”*, Cádiz, 2007, s.189.

günümüzde hala denizle bağlantısı olduğunu düşündüğümüzde bu kullanım için gerekli koşulların hakim olduğunu önerebiliriz. Buluntunun ortaya çıkarıldığı kazı alanı tabakalanmasına bakıldığında (Levha 7-a) mevcut alanın MS 7. yüzyıl ve sonrasında kullanımı olduğu görülmektedir. Benzer olta iğnesi örneklerinin⁴⁵ ele geçtiği diğer Doğu Roma İmparatorluk yerleşimlerinde MS 3-4. yüzyıl⁴⁶ ve 5-7. yüzyıl⁴⁷ arası tarihlendirmelerin yapıldığını görmekteyiz. Özellikle Marmaray Kazıları kapsamında, bir liman yerleşimi Yenikapı'da ortaya çıkarılan olta iğnesi⁴⁸ ile tipolojik ve kronolojik uyum sağlaması, önemli bir karşılaştırma yapmamızı sağlamıştır.

Olta iğnesi ile hemen hemen aynı seviyede, 8. alan 14G/a plankaresinde tespit edilen bir diğer buluntu (**Kat. Nu.:9**) 17 cm uzunluğunda, 0,2 cm kalınlığında silindirik bir gövdeye sahiptir. Gövde tam ortasından 20° kadar eğik durumdadır. Nesnenin her iki ucunda 1 cm genişliğinde birer çatal formu mevcuttur. Bu tipolojiye, literatür içerisinde uyan temel iki tanım bulunmaktadır. Bunlar ilk öneri "Çatal Uçlu veya Çift Çengel Sonda" olarak tanımlanmış bir tıp aletidir⁴⁹. Tıp aletlerinin genelde kontekt olarak ortaya çıkartıldığı düşünüldüğünde⁵⁰, nesnemizi tıp aleti olarak tanımlayabilecek yeterli verimiz bulunmamaktadır. Buluntu için diğer bir tipolojik öneri "Ağ Mekiği" olabileceği yönündedir. Burada "Ağ" tanımı hem daha küçük boyutlu fileleri hem de balıkçılıkta kullanılan daha kalın ve büyük boyutlu av ağlarını tanımlamaktadır. Mevcut iki ağız arasına gerilen ip, dokuma işlemi sırasında ilmek atılırken toplu halde ağ gözleri arasından geçirilmesini sağlamaktadır⁵¹. Milattan önceki örneklerinde ahşap malzeme kullanımı tercih edilirken, Roma İmparatorluk Dönemi ve Doğu Roma İmparatorluk Dönemlerinde

⁴⁵ Gladys R. Davidson, a. g. e., s.193 ve Levha 88.

⁴⁶ Aybek Serdar, Onur Gülbay, Ebru Durak, "Metropolis'ten Bronz Aletler, Gereçler ve Aksesuarlar", *Arkeoloji Dergisi XXI*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2016, s.148 ; Nevzat Çelik ve Süleyman Bulut, "İkinci Kazı Sezonunda Myra ve Limanı Andriake", *Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi*, Antalya, 2010, s. 104.

⁴⁷ Adele F. Ferrazzoli "Byzantine Small Finds from Elaiussa Sebaste.", *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas 15*, 2012, s. 291.

⁴⁸ Sırrı Çölmekçi, "Yenikapı'da Teknoloji", *Gün Işığında İstanbul'un 8000 Yılı*, 2007, s. 239

⁴⁹ İter Uzel, *Anadolu'da Bulunan Antik Tıp Aletleri*, Ankara, 2000, s.177.

⁵⁰ Daniş Baykan, *Allianoi Tıp Aletleri:(with English summary)*. Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, 2012, s.52.

⁵¹ Sırrı Çölmekçi, *a.g.m.*, s. 291.

bronz malzemenin yaygınlaştığı görülmektedir⁵². Alanda ki açmalarda, benzer seviyelerde ele geçen diğer bronz buluntular gibi, ağ mekiğinin de MS 7. yüzyıldan geç olamayacağını düşünmemiz gerekir. Analogik olarak yapılan karşılaştırmalarda bunu destekler niteliktedir⁵³.

Ağ üzerinde kullanılması gereken zorunlu gereçlerden biride ağ ağırlıklarıdır. Kurşundan yapılmış olan ağırlıklardan biri, ağ mekiği ve olta iğnesinin bulunduğu alana yakın bir konumda 4,50 m kot seviyesinde ortaya çıkarılmıştır (**Kat. Nu.:10**). Yoğun korozyona uğramış olan buluntu dikdörtgen levha haline getirilmiş kurşunun ikiye katlanması ile elde edilmiştir. Üzerinde herhangi bir bezeme yer almamaktadır. 30,60 g ağırlığındaki bu buluntunun günümüzde kullanılan, kurşun ağ ağırlıkları ile benzer özellikler göstermesi (Levha 8) ağırlığın kullanım amacına göre özellikle belirlendiğini göstermektedir. Analogik olarak karşılaştırıldığında Helenistik Dönemden günümüze kadar uzanan geniş bir aralık söz konusudur⁵⁴. Kontekste göre değerlendirdiğimizde, diğer balıkçılık gereçlerinden daha önceki bir tarihe MS 5-7. yüzyıl arasına tarihlenmesi gerekmektedir. Kazılarda ortaya çıkartılan benzer formlarında⁵⁵ aynı yüzyıllara tarihlendirildiğini görmekteyiz. 24. alanda yürütülen çalışmalarda, yüzeye çok yakın bir seviyeden ortaya çıkartılan diğer kurşun ağ ağırlığı (**Kat. Nu.:11**) ise 17,31 g ağırlığındadır. Yapım şekli bakımından diğer ağırlık (Kat. Nu.:10) ile benzer özellikler göstermektedir. Ele geçtiği kontekst, Apsisli Yapı olarak anılan yapının üzerinde yer aldığı ve geç dönemlerde mezarlık olarak kullanıldığı için tabakalaşması karışık haldedir. Bu yüzden buluntuyu analogik olarak tanımlamak daha uygun görülmüştür. Bu sebeple, diğer kurşun ağ ağırlığı için önerdiğimiz MS 5-7. yüzyıl tarihlerini bu buluntu içinde önerebiliriz.

⁵² Khamis, Elias. "Copper alloy objects", *Excavations at Zeugma, conducted by Oxford University*, 2013, s. 122.

⁵³ Adele F. Ferrazzoli, *a.g.m.*,s.291; Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s. 177 ve Levha 79.

⁵⁴ Erol, Ayşe Fatma, ve Deniz Tamer. "Fatsa Cingirt Kayası 2012-2014 Sezonu Kazılarında Ele Geçen Ağırlıklar Üzerine Değerlendirmeler", *Tuba-Ar 15*, 2012, s.128.

⁵⁵ Adele F. Ferrazzoli, *a.g.m.*,s.291.

3.4 Kilit ve Kapı/Mobilya Aksamları

2015 yılında 13. alan 9-C açmasında yürütülen çalışmalarda bronz bir anahtar (**Kat. Nu.:12**) ortaya çıkarılmıştır. Kilit içerisine giren dil ve gövde kısmı, el ile tutulan halka kısmına geçirilmiştir. Bu iki parçalı tasarım sayesinde anahtar katlanabilmektedir. Anahtarın gövdesi silindriktir. Dil kısmı ise dikdörtgen olup, üzerinde iki adet oyukluk bulunmaktadır. Bu biçimiyle, kilit mekanizmasını “dönerek hareket ettiren anahtar” olarak tanımlanabilir⁵⁶. Anahtarın gövdesinin içi boşaltılmış bir girinti oluşturulmuştur. Günümüzde bu yapıdaki anahtarlar “dişi” olarak tanımlanmaktadır. Bu anahtarın kontrol ettiği kilit sisteminde, bu girintinin oturabileceği bir çıkıntı bulunmalıdır. Bu tip anahtarların halka kısımlarının, yüzük olarak parmağa takmak gibi bir işlevleri olduğu bilinse de, örneğimizdeki anahtarın halka çapı bunun için fazla dardır. Bu halkanın daha çok, bir zincir ya da ip ile birlikte asılarak taşınmasına imkan sağladığı düşünülebilir. Halka üzerinde yer alan çıkıntı üzerinde de herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Doğu Roma İmparatorluğu Döneminde bu tip anahtarların ortaya çıkışı ve yaygınlaşması konularında farklı görüşler hakimdir⁵⁷. Bunun sebebi, özellikle Avrupa ülkelerinde, buluntuların tabaka buluntusu olarak incelenmemesi, genellikle ticari bir öge olarak el değiştirmesidir. Bilimsel kazı sonucu ortaya çıkarılan az örnek ise, henüz bir kronolojik tablo oluşturmak için yeterli değildir. Küçükçekmece Göl Havzası Kazılarında ortaya çıkarılan bu anahtara, tipolojik ve dönemsel açıdan en yakın örnek Yenikapı kazılarında bulunmuş olan örnektir⁵⁸. Bunun dışında bazı özel koleksiyonlarda⁵⁹, müze sergilerinde⁶⁰ ve tabaka kazılarında⁶¹ ortaya çıkarılan benzer formda örnekler de mevcuttur. Tüm veriler dikkate alındığında buluntu için MS 11-12. yüzyıl tarihlerini önerebilmemiz mümkün görünmektedir.

⁵⁶ Tommas D. Pace, *A Typology of Roman Locks and Keys*, Southwestern Baptist Theological Seminary, Doctoral Dissertation, 2014, s.78.

⁵⁷ Waldbaum, Jane C., *Metalwork from Sardis. The finds through 1974*, Cambridge, 1983, s.76.

⁵⁸ Arzu Karamani Pekin, "Yenikapı:Katalog" *Gün Işığında İstanbul'un 8000 Yılı*, İstanbul, 2007, s. 281.

⁵⁹ Zeynep Çakmakçı, “Şükrü Tül Eski Eserler Koleksiyonundaki Bizans Dönemi Madeni Eserleri” *TÜBA-KED 15 2017*, s.51

⁶⁰ Barış Şener, *Bolu Müzesi Bizans Dönemi Eserleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011, s. 66.

⁶¹ Gladys R. Davidson, a. g. e., s.139 ve Levha 70/991.

2013 yılı çalışmalarında önceki başlıklarda sözü edilen toplu unguentarium buluntu grubununa yakın bir konumda (8. alan 16F /b plankare ▼4,23m), bronz malzemeden kilit gövde parçası (**Kat. Nu.:13**) ve sabitleme çivileri (**Kat. Nu.:14**) ortaya çıkarılmıştır. Kilit gövdesi, 57 x 44 x 12 mm ölçülerinde 1 mm kalınlığında ki bronz levhanın katlanması sonucu elde edilmiş, sonrasında anahtar deliği, sabitleme delikleri ve kilit köprüsünün geçtiği dikdörtgen yuvalar açılmıştır. Anahtar deliği etrafında dairesel sırada, sabitleme delikleri etrafında ise 90° lik açı yapacak şekilde dizilmiş “nokta ve çemberden” oluşan bezemeler görülmektedir. Bu bezeme türü, dönemin litürjik nesnelere ve takılarında sıklıkla kullanılmaktadır⁶². Kilit gövdesi iç kısmında herhangi bir mekanizmaya ait veri bulunmamakla birlikte, anahtar deliğinin şekli sebebiyle döner mekanizmaya sahip bir sürgü sistemi olduğu anlaşılmaktadır (Levha 9-a). Ayrıca anahtar deliğinin yuvarlak bölümünün kullanıma bağlı olarak, anahtarın döndürülmesi sırasında etrafına uyguladığı basınç sebebiyle dışarı doğru kabardığı görülmektedir. Bronz sabitleme çivileri, kilit sabitleme delikleri üzerinde tam bir takım halinde ele geçmiştir. Bu sebep ile çivilerin kıvrıldığı noktalarının baş bölümlerine olan yaklaşık 25 mm’lik mesafesinden, kilit gövdesinin 12 mm’lik derinliğini çıkardığımızda, kilit gövdesinin sabitlendiği kutu yada kapağın (ahşap yada kemikten) kalınlığının yaklaşık 13 mm olduğunu önermemiz mümkündür (Levha 9-b). Çivilerin iki adedi 1,35 g diğer iki adedi 1,85 g ağırlığında olup boyutları ile orantılıdır. Çap ve baş kısımları arasında küçük imalat farklılıkları olması kalıp yapımı olmadığını, hatta bu kilit mekanizması için özel olarak tasarlanmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu kilit gövdesi ve sabitleme çivilerinin bulunduğu alana yaklaşık 75-100 cm uzaklıkta (8. Alan 16-G a plankare ▼4,50-3,72m) bronz bir kilit köprüsü ortaya (**Kat. Nu.:15**) çıkarılmıştır. Kilit köprüsü 84 mm uzunlukta olup, kilit içerisine giren kısmı 13 mm uzunluğundadır. Kilit gövdesi üzerindeki yerine oturtulduğunda kilidin köşesine çarpmayacak şekilde özel bir eğim verilmiştir. Buluntu üzerindeki dairesel bezemelerin, bu eğime göre yapılmamış olması, üretim aşamasında bu parçanın düz olarak tasarlandığını, kutuya takıldığında mevcut duruma göre eğim verildiği göstermektedir. Ayrıca köprünün sabitlenmesini sağlayan askı kısmı da, takıldığı kapağın kalınlığı hakkında bilgi sağlamaktadır. Kilit

⁶² Andrea M. Pültz vd. “Efes'in Bizans Dönemi Giysi ve Takı Objeleri” 32. *Kazı Sonuçları Toplantısı Cilt 2*, İstanbul, 2010, s. 226.

gövdesindeki dikdörtgen yuva ile ölçüsel olarak uyum göstermekte, ayrıca üzerindeki dairesel bezemeler açısından da tam bu uyum doğrulanmaktadır. Kilit köprüleri, genellikle kutuların kapak kısımlarına monte edildikleri ve konumuz olan kazı alanında bir tahribat tabakası bulunduğu için kilit gövdesi ile kilit köprüsünün birbirinden bu mesafede (75-100 cm) uzak bulunmaları, birlikte değerlendirilebilmeleri için bir engel teşkil etmemektedir.

Bu kilit sistemi (kilit gövdesi, sabitleme çivileri ve kilit köprüsü), kullanılan malzemenin inceliği ve dekoratif özellikleri sebebi ile röliker ve benzeri bir kutunun üzerinde kullanılmış olmalıdır. Günümüzde kullanılan kutu/sandık kilidi olarak anılan kilit grubu, biçimsel ve işlev açısından çok fazla değişikliğe uğramadan hala kullanılmaktadır (Levha 10-a). Analogik olarak yapılan çalışmalarda, benzer ölçülerde sistemlerin Pompeii⁶³ gibi MS 1. yüzyıl erken örnekleri (anahtar sistemi sürgülü biçimde), Arykanda⁶⁴, Sardeis⁶⁵, Kibyra⁶⁶, Laodikeia⁶⁷ gibi kazı alanlarında çağdaş (MS 4-7. yüzyıl) örnekleri ve günümüze kadar kutusu ile birlikte korunmuş geç dönem müze örnekleri⁶⁸ (MS 10-11. yüzyıl) olduğu görülmektedir. Bunun dışında kilit köprüsünün tek olarak ele geçtiği bazı kontekstlerde de (Elaiussa Sebaste⁶⁹, Zeugma⁷⁰, Korinthos⁷¹, Sardeis⁷², Metropolis⁷³) ağırlıklı olarak MS 6-7. yüzyıl tarihlendirilmeleri yapılmıştır. Tüm analogik değerlendirme ve buluntuların ortaya çıkarıldığı açma tabakası kronolojisine göre (**Levha 9**) bu kilit sistemini oluşturan grubu, MS 6-7. yüzyıla tarihlendirebilmek mümkündür.

⁶³ Bernhard Sigges, *Vita cognita. Die Ausstattung pompejanischer Wohnhäuser mit Gefäßen und Geräten untersucht an ausgewählten Beispielen*. Diss. Universität zu Köln, 2002, s. 223.

⁶⁴ Alptekin Oransay, "Arykanda Antik Kentinde 1971-2002 Kazı Sezonlarında Ele Geçen Madeni Buluntular ve Madencilik Faaliyetleri", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2006, s.148.

⁶⁵ Jane C. Waldbaum, *a.g.e.*, s.71; J. Stephans Crawford, *a.g.e.*, s.76.

⁶⁶ Ünal Demirer, *a.g.e.*, s.260.

⁶⁷ Celal Şimşek, Mehmet Okunak, ve Mustafa Bilgin. *Laodikeia nekropolü (2004-2010 yılları)*. Ege Yayınları, İstanbul, 2011, s. 510.

⁶⁸ Evans, Helen C., and William D. Wixom, eds. *The glory of Byzantium: Art and Culture of the Middle Byzantine era, AD 843-1261*. Metropolitan Museum of Art, New York, 1997, s. 204.

⁶⁹ Adele F. Ferrazzoli, *a.g.m.*, s. 292.

⁷⁰ Elias Khamis, *a.g.m.*, s.129.

⁷¹ Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s. 133.

⁷² Jane C. Waldbaum, *a.g.e.*, s. 77.

⁷³ Ebru Durak, *Metropolis Bronz Eserleri*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2013. s.24.

Kutular (röliker) yada mobilyalar üzerinde sıklıkla kullanılan aplike birleştirme parçaları (**Kat. Nu.:16** - 8. alan 16-G c plankare ▼4,60-4,50 m ve **Kat. Nu.:17** - 8. alan 16-G a plankare ▼5,34 m) bazilikal planlı yapının içerisinde ortaya çıkarılmıştır. Oldukça benzer biçimde olan bu iki nesne anahtar deliği formunu anımsatır. Yaklaşık 20 mm'lik dairesel bir kısım üzerinde bir sabitleme deliği ve kırık olduğu için tahmin edilemeyen bir uzantıya sahiptirler. Nesnelere biri (Kat. Nu.:16) monte edildiği yüzeyin şeklini alarak bükülmüştür. Diğer nesnede (Kat. Nu.:17) kırık olduğu yerden itibaren bükülmekte gibi gözükmektedir. Kazılarda (Elaiussa Sebaste⁷⁴, Sardeis⁷⁵) tekil buluntu olarak Doğu Roma İmparatorluğu Dönemi tabakalarında ve kutusu ile birlikte müze envanterinde⁷⁶ olup kullanım şeklinin tespit edilmesini sağlayan örnekler de mevcuttur. Analogik çalışma ve ilgili kazı tabakaları analizleri doğrultusunda, her iki aplike (**Kat. Nu.:16 ve Kat. Nu.:17**) buluntu için tekrar MS 6-7. yüzyıl tarih aralığı önerilmektedir⁷⁷.

2013 kazı sezonunda 8. alan 12/17-F/G açmalarında ortaya çıkarılan yapı kompleksinin kuzey bölümünde, 16-F açması b plan karesinde bir duvar sırası tespit edilmiş, 2015 kazı sezonunda bu alanın kazıları devam etmiştir (Levha 1). Duvarlar arasında kalan dolgu 20 cm'lik tabakalar halinde kaldırılmış, zemin seviyesine yaklaşıldığında yoğun bir yangın tabakası fark edilmiştir. Yangın tabakasının altından ahşap bir kapıya ait karbonlaşmış kereste parçaları ile pek çok metal nesne ortaya çıkarılmıştır. Buluntular arasında iki adet yatay kanat menteşesi (**Kat. Nu.:18 ve Kat. Nu.:19**), iki adet dairesel zemin menteşesi (**Kat. Nu.:20 ve Kat. Nu.:21**), bir adet demir levha (**Kat. Nu.:22**) ile toplam yirmi altı adet düz (**Kat. Nu.:23**) ve kabara çivi (**Kat. Nu.:24**) yer almaktadır.

Kapı menteşelerinden biri (**Kat. Nu.:18**) 2013 kazı sezonunda 16-F açması b plankaresinde 3,73 m kotunda oldukça fazla karbon bulunan bir tabaka içerisinde 10 parçaya bölünmüş halde tespit edilmiştir. "U" biçiminde kıvrılmış ve demirden imal edilmiştir. Menteşenin U biçimini oluşturan bir kolu 68 cm, diğer kolu 37 cm

⁷⁴ Adele F. Ferrazzoli, a.g.m., s. 303.

⁷⁵ Jane C. Waldbaum, a.g.e., s. 78.

⁷⁶ Evans, Helen C., Melanie Holcomb, and Robert Hallman. *The arts of Byzantium*. Metropolitan Museum of Art, New York, 2001, s. 22.

⁷⁷ Bronz kilit köprüsü (Kat. Nu.:15) ile aynı tabakada ortaya çıkarılmıştır.

uzunluğunda, 6 cm genişliğinde ve yaklaşık 1 cm kalınlığındadır ve korozyonlu hali 2,6 kg ağırlığındadır. Uç kısımlarından biri kıvrık durumdadır. Kollar arasında 5,5 cm aralık bulunmaktadır. Bu açıklık kapı panelini oluşturan dikey konumdaki kerestelerin yerleştirilmesi için uygun bir aralıktır⁷⁸. Açıklığın içerisinde biri kırık diğeri eğik durumda bulunan iki adet çivinin aradaki ahşabı sabitlemek amacıyla çakıldığı anlaşılmaktadır.

Kapı menteşelerinden ikincisi (**Kat. Nu.:19**) 2015 kazı sezonunda 16-F açması b plan karesinde 3,90 m kotunda kapı eşiği olarak kullanılan iki parçadan oluşan taş plaka üzerinde ortaya çıkarılmıştır. Bu menteşe de “U” biçiminde kıvrılmış ve demirden imal edilmiştir. Menteşenin bir kolu 69 cm, diğer kolu 30 cm uzunluğunda, 6 cm genişliğinde ve yaklaşık 1 cm kalınlığındadır. Tek parça halinde bulunmuş olup, şu andaki korozyonlu hali 2,5 kg ağırlığındadır. Uç kısımlarından biri üçgen biçimde kıvrılmaktadır. Kollar arasında 5,5 cm mesafe bulunmaktadır ve biri dik, biri eğik durumda iki adet çivi burada da yer almaktadır. Menteşeyi kapıya sabitleyen çiviler düz formludur. Menteşenin üzerinde bulunan sarı renkli reçine kalıntısı da ahşap ile olan kullanımını ortaya koymaktadır. Bu özellikleri ile diğer menteşe ile aynı üretim sürecinden geçtiği söylenebilir.

Menteşeler ile birlikte ortaya çıkarılan çivileri temel olarak iki grupta incelemek mümkündür. Düz formlu olan çivilerin uzunlukları 5-10 cm arasında, genişlikleri 0,7-1,5 cm arasında değişiklik göstermektedir (**Kat. Nu.:23**). Baş kısımları gövdeye göre çok az geniştir. Buluntular arasında boyut yönünden birlik olmaması çivilerin kalıp yapımı olmayıp el yapımı olduğunu ortaya koymaktadır. Kabara formlu olan çivilerin uzunlukları ise 5-10 cm arasında değişmektedir. Formun özelliği olarak baş kısımları 5-8 cm arasında değişmektedir⁷⁹ (**Kat. Nu.:24**). Geniş başlı yapısı, çivinin ahşabı yarıp içinden karşı tarafa geçmesini engelleyen bir pul vazifesi görmesini sağlamanın yanı sıra, dekoratif bir görünüm de katmaktadır⁸⁰. MS 12-16. yüzyıla ait orijinal hali korunmuş kale kapıları üzerinde de aynı forma

⁷⁸ Guy Stibel, “Metal Finds from The Temple Mount Excavations”, *The Temple Mount Excavations in Jerusalem 1968-1978 by Benjamin Mazar: Final Reports Volume IV The Tenth Legion in Aelia Capitolina, Qedem Series 52*, Jerusalem, 2011: s. 338.

⁷⁹ Ünal Demirel, *a.g.e.*, s. 128.

⁸⁰ Tarık Türküseven, “Aizonai 2012 Sezonu Zeus Tapınağı L7A Açması”, *Aizonai 1 - 2012 Yılı Kazı ve Araştırma Raporları*: 11-24, Ed. Elif Özer, Ankara, 2003, s. 22.

sahip çivilerin hem süsleme hem işlevsel olarak kullanıldığı görülmektedir⁸¹. Ayrıca çoğu çivinin uç kısmının eğik durumda olması, çivinin çakıldıktan sonra geri gelmemesi için özellikle kıvrılmış olması gerektiğini göstermektedir (Levha 10-b). Kapı eşiği üzerinde 10x9 cm ölçülerinde 2 mm kalınlığında oldukça korozyonlu bir demir levha, çiviler ile birlikte kaynaşmış halde ortaya çıkarılmıştır (**Kat. Nu.:22**) Korozyon sebebiyle formunu yitirmesine rağmen, bulunduğu konum sebebiyle kapının kilit ve kulpu sistemi ile ilgili bir parça olduğunu düşünmekteyiz⁸².

Yatay menteşelerin bulunduğu 168 cm genişliğinde bir kapı eşiğinin her iki köşesinde dairesel demir kapı menteşeleri tespit edilmiştir (**Kat. Nu.:20** ve **Kat. Nu.:21**). Dönme hareketini gerçekleştirebilmek için iç içe geçmiş durumda bulunan bu menteşelerin dıştaki 11 cm, içteki 10 cm çapındadır. Yükseklikleri 5 cm, kalınlıkları ise yaklaşık 1 cm'dir. Taş kapı eşiği, menteşelerin içine girebileceği şekilde oyulmuş, ardından ortasına bir metal parçası saplanmış ve menteşenin iç kısmındaki parçasına kaynatılmıştır. Benzer tipte⁸³ ve farklı ölçülerde⁸⁴ zemin yuvalarına, farklı merkezlerde de rastlanmaktadır.

Günümüzde korunmuş halde ortaya çıkarılan duvarlar ve eşik mimarisi, kapının ölçülerinin yaklaşık 190x168 cm olduğunu ortaya koymaktadır. Çift halde ele geçen yatay menteşeler ve simetrik halde bulunan dairesel zemin menteşeleri "Çift Kanatlı" bir kapı sistemi uygulandığını göstermektedir. Bu bilgiler ışığında metal kapı aksamından hareket edilerek, ortaya çıkarılan ahşap kapıya ait veriler ve MS 10-14. yüzyıldan günümüze kadar korunarak gelmiş taş yapı kapıları değerlendirilerek sonucunda bir modelleme yapılmıştır (Levha 11). Bütün bu kapı gereçlerinin ortaya çıkarıldığı 16F açması d plankarede ▼4,20 seviyesinde MS 6-7. yüzyıla tarihlendirilen haç kulplu bir kandil (Levha 12-a), ▼3,80 seviyesinde MS 7. yüzyıla tarihlendirilen II. Konstans'a ait bir Follis sikke (Levha 12-b) ve ▼4,15 m kot seviyesinde MS 5-7. yüzyıla tarihlenen çok sayıda pişmiş toprak unguentarium⁸⁵ bulunmuştur. Tüm bu buluntuları ve mimariyi dikkate alarak; ele geçen yanmış

⁸¹ Burton, P. 2010. "Original Castle Gates and Doors", *The Castle Studies Group Journal* 24, s. 252.

⁸² Alptekin Oransay, a.g.e., s. 212; Ünal Demirer, a.g.e., s.261

⁸³ Mamaloukos, S. 2007. "Observations on the Doors and Windows in Byzantine Architecture", *27th Symposium of the Christianike Archaeologike Hetaireia*, s. 8.

⁸⁴ Ünal Demirer, a.g.e., s. 245.

⁸⁵ Dürdane Kaya, a.g.e., s. 243.

ağşap kapı ve metal aksamın yapım tarihini kesin olarak verememekle birlikte yıkım tarihi olarak MS 7. yüzyılın ilk yarısı verilebilmektedir.

3.5 Litürjik Nesnelere

Doğu Roma İmparatorluğu döneminde de, Hristiyanlık inancının kabul edilmesiyle birlikte dini sembol ve kavramlar taşınabilir ya da apliance kullanımlı nesnelere üzerinde yer almaya başlamışlardır. Kelime anlamı itibari ile Yunanca'da "Ayin-ibadet" anlamına gelen litürji (Liturjya)⁸⁶, bu ibadetler sırasında kullanılan eşyaları da litürjik olarak tanımlamamız mümkündür. Arkeolojik kazı çalışmaları sırasında tespit edilen ve üzerinde din ile ilgili bir sembol veya ifade taşıyan buluntuların, sadece ibadet sırasında mı, yoksa gündelik yaşantıda da kullanılıp kullanılmadığını tespit edilmesi mümkün olmayacağından, tamamının "Litürjik Nesne" olarak kabul edilmesi ve bu tanımın sınırlarının genişletilmesi uygun görülmektedir. Kişilerin sosyal yaşamları sırasında da kötülüklerden uzak durmak amacıyla bu tip nesnelere kullandıkları bilinmektedir⁸⁷. Bu kapsamda, Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) kazılarında ortaya çıkarılan ve litürjik olarak tanımlanan beş buluntu bulunmaktadır.

8. alanda 13-G açması a plan karede 6,24 m kotunda tespit edilen bronz yüzük (**Kat. Nu.:25**), kesiti D tipi olan bir halka üzerine eklenmiş kare biçimli bir kaş ile oluşturulmuştur. Kaş bölümü üzerinde kazıma ile bir bordür oluşturulmuş, içerisine yine kazıma tekniği ile süvari figürü eklenmiştir. Yüzeyde oluşan aşınma sebebiyle ayrıntılar belirsizdir. Figürün baş kısmı etrafında ki hale⁸⁸, sırt kısmının sağında yer alan haç formulu bir sopa (mızrak) ve sürülen hayvana ait (ikonografiye göre at olarak kabul edilebilir) kulak, baş, kalça ve ayaklar gibi anatomik bölümler görülebilen kısımlar arasındadır. Tespit edilen bu ayrıntılar neticesinde Hristiyan

⁸⁶ Meryem Acara, "Bizans Ortodoks Kilisesinde Liturji ve Litürjik Eserler", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 15-1, 1998, s.184.

⁸⁷ Oğuz Koçyiğit, "Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi Bizans Dönemi Maden Haçları." *Journal of Faculty of Letters/Edebiyat Fakültesi Dergisi* 35.2, 2018, s. 115.

⁸⁸ Yüksel Gögebakan, "Hale Biçiminin Kaynağı ve Erken Dönem Hristiyan Resim Sanatında Kullanımı", *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* 38, 2017, s. 27.

ikonografisinde “Aziz Süvari”⁸⁹ olarak tanımlanan sahnenin işlendiğini söylemek mümkündür. MS 4 ve 5. yüzyıllara tarihlendirilen çeşitli buluntular üzerindeki benzer sahneler, Süleyman’ın dişi şeytanı öldürmesi olarak tanımlanmıştır ve bu tip nesnelerin sıklıkla muska olarak kullanıldığını görülmektedir⁹⁰. Ayrıca nazarlık ya da tılsım olarak kullanılan bu motif ile ilişkilendirilen Aziz Theodor ve Aziz Greorgorios gibi azizlerde olduğu bilinmektedir⁹¹. Ayca MS 4. yüzyılda yaşadığı kabul edilen Aziz George ile ilgili anlatılan efsanelerde de benzer özelliklerde bir sahne tanımlanmaktadır⁹². MS 12. yüzyıla tarihlendirilen bazı betimlemelerde ise Aziz George ile Aziz Theodore’un at üstünde, çok benzer biçimde yan yana tanımlandıkları görülmektedir⁹³. Günümüzde Hermitage Müzesinde (St. Petersburg/Rusya) sergilenen bir plaka üzerinde de Aziz Theodore Tiron’un süvari olarak canavar öldürme sahnesi yer almaktadır⁹⁴. İkonografi açısından incelendiğinde görüldüğü üzere, MS 4. yüzyıldan 12. yüzyıla kadar olan geniş bir dönemde, aynı sahnenin farklı karakterlere atfedilerek kullanıldığı görülmektedir⁹⁵. Bu durum, yüzüğü litürjik sınıfta değerlendirmemizin ana sebebi olurken tarihlendirme konusunda risk oluşturmaktadır. Ayrıca karşılaştırma yaptığımız tüm atlı binici tasvirlerinde figürün ve atın yüzü sağ yöne dönmüş vaziyette iken yüzüğümüz üzerindeki sahnede sola dönmüş vaziyettedir. Bu durum, yüzüğün mühür olarak kullanılma amacıyla ters olarak işlendiği fikrini ortaya çıkartmaktadır. Nesneyi tipolojik olarak incelediğimizde, MS 11-12. yüzyıl tabaklarına ait Korinth⁹⁶ buluntuları içerisinde yer alan iki adet bronz yüzük ile ayrıca Myra⁹⁷ buluntuları ile form bakımından benzer özellikler taşıdığı tespit edilmiştir. Yüzüğün ortaya çıkartıldığı kazı tabakası ise (8. alan 13-G a plankare ▼6,24m) yoğunluk olarak MS

⁸⁹ Jeffrey Spier, “Medieval Byzantine Magical Amulets and Their Tradition”, *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 56, 1993, s. 38.

⁹⁰ Brigitte Pitarakis, “Git, Git Nefret Edilen !: Bizans’ta Büyü, Sağlığı Koruma ve Kötülüğü Kovma Sanatı”, *İstanbul Araştırmaları Yıllığı I*, 2012, s. 18.

⁹¹ Brigitte Pitarakis, “Bizans Konstantinopolis’inde Kilise, Ev ve Günlük Hayatta Din”, *Antik Çağ’dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi Cilt 5*, 2015, s.74 .

⁹² Walter, Christopher, “The origins of the Cult of Saint George”, *Revue des études byzantines* 53.1, 1995, s. 321.

⁹³ Helen C. Evans and William D. Wixom, a.g.e., s. 482

⁹⁴ Aziz Theodore ile Küçükçekmece Göl Havzası Kazılarında ortaya çıkarılan martyron arasındaki daha ayrıntılı bilgi için bkz: Şengül Aydın, “Bathonea İsmi....”, s. 72.

⁹⁵ Gülgün Köroğlu, “Silifke Müzesi’nden Erken Bizans Dönemine Ait Gümüş Tılsım”, *Selevcia Ad Calycadnm, Sayı III*, 2013, s. 91.

⁹⁶ Gladys R. Davidson, a.g.e., s. 240 ve 247.

⁹⁷ Nevzat Çelik ve Süleyman Bulut, a.g.m., s. 104

10-11. yüzyıl buluntuları içermektedir. Tüm veriler dikkate alındığında, bu litürjik sahneli bronz yüzüğün MS 11-12. yüzyıl aralığına tarihlendirilmesi uygun görülmektedir.

Küçük buluntular arasında form bakımından en net tanımlanabilecek olan pandantif ve röliker haçlar kişilerin üzerinde taşıyabildikleri⁹⁸ nesnelere olduğu için, kazılarda çok farklı yapı grupları içerisinde ortaya çıkarılabilmektedir. 24. alanda bulunan apsis planlı yapının üzerinde, mezarlık olarak kullanılmaya başlanan alanda ortaya 16-G açması b plan karede 12,08 m kotunda tespit edilen bronz pandantif haç (**Kat. Nu.:26**), kolların mesafeleri neredeyse eşittir ve bu haliyle bir Latin haçı biçimindedir⁹⁹. Üzerinde herhangi bir bezeme yer almamaktadır. Asılmasını sağlayan halkasının üst (iç) bölümü kullanıma bağlı olarak aşınmıştır. Form olarak MS 7. yüzyıldan MS 9. yüzyılın yarısına kadar yaygın olarak saptanmış merkezler bulunmaktadır¹⁰⁰. Bulunduğu kontekstteki MS 11-12. yüzyıl buluntuları bu nesne için üst sınır tarihi (terminus ante quem) oluşturmaktadır.

8. alanda yer alan bazilikal planlı yapıda (12-F açması d karelağı ▼6,62 m) ise yine pandantif amaçlı yapılmış, Latin haçı formunda, dikey bir süspansiyon halkasına sahip bir haç (**Kat. Nu.:27**) ortaya çıkarılmıştır. Bu nesnenin en önemli özelliği ön ve arka yüzeylerinde 5'er adet konsantrik daireden oluşan bezemelerin yer almasıdır. Simgesel olarak, haçın kolları üzerinde yer alan dört adet dairesel bezeme İsa'nın çarmığa gerilmesi sırasında kullanılan dört çivi (ya da yarayı)¹⁰¹ merkezdeki simge ise göğsüne saplanan mızrağı (ya da yarayı)¹⁰² yani "İsa'nın 5 yarısını" temsil ediyor olmalıdır. Bu daire bezemelerinin, MS 4-5. yüzyıla tarihlendirilmiş mezar buluntusu bir yüzük¹⁰³ üzerinde betimlenmesi yaygınlığını göstermesi açısından son derece önemlidir. Ayrıca pandantif haçlar da MS 7.

⁹⁸ Elzara A. Khairedinova, "Early Medieval Crosses from the South Western Crimea", *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas 15*, s. 434.

⁹⁹ Meryem Acara Eser, "Komana Kazısı Metal Buluntularından Bir Grup: Röliker Haçlar", *Komana'da Ortaçağ Yerleşimi, YAS 5*, 2015, s. 173.

¹⁰⁰ Elzara A. Khairedinova, *a.g.m.*, s. 419; Emel Erten, "Olba Kazılarında Küçük Buluntular", *Selevcia Ad Calycadnum, Sayı III*, 2013, s.114.

¹⁰¹ Mehmet Alpaslan Küçük, "İkonografiden İnanca İsa Mesih'in Dirilişi/Paskalya" Süreci", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 3*, 2016, s. 233.

¹⁰² Meryem Acara, "Bizans Ortodoks...", s.196.

¹⁰³ Celal Şimşek, Mehmet Okunak ve Mustafa Bilgin. *a.g.e.*, s. 997.

yüzyıldan itibaren mezar buluntusu olarak görülmeye başlanmıştır¹⁰⁴. Aziz Nikolas Kilisesi kazısında da¹⁰⁵ dolgu alanda bulunduğundan dolayı, birlikte bulunduğu kontekste göre MS 7. yüzyıla tarihlenmiş bir pandantif haç mevcuttur. Elaiussa Sebaste¹⁰⁶, Atina¹⁰⁷, Korinth¹⁰⁸ gibi merkezlerde MS 10-12. yüzyıl tabakalarında ele geçmiştir. Müze koleksiyonu olup, sadece stil özellikleri bakımından benzer döneme (MS 11. yüzyıl) tarihlendirilen örneklerde bulunmaktadır¹⁰⁹. Ayrıca nesnenin kullanım şeklini anlamak açısından Kütahya Müzesi'nde bulunan ve üç adet rölikerin birlikte kullanıldığı gösteren örnek¹¹⁰ son derece önemlidir. Nesnenin bulunduğu konteks (12-F açması d karelağı 6,62 m) değerlendirildiğinde tabakanın MS 10-12. yüzyıl aralığına ait olduğu görüldüğünden (Kat. Nu: 25) ve analogik çalışmalar bunu desteklediğinden, bu döneme tarihlendirmek mümkündür.

Bronzdan yapılmış röliker haç parçası (**Kat. Nu: 28**), yine aynı bazilikal planlı yapıda (8. alan 13-F d) 6.42 m kotunda ortaya çıkarılmıştır. Sağ ve alt kolları kırık ve eksiktir. Diğer parçaya bağlanabilmesi için gerekli yuva üst kısımda korunmuştur. Mevcut kısımda, yuvarlak madalyon içerisinde kitap tutan dört İncilci¹¹¹ kabartması şeklinde büstlerin, iki adedi tam bir adedi yarım şekilde olarak görülmektedir. Haç kollarının birleştiği orta noktada ise cepheden görünüşlü başının arkasında hale bulunan kolları yukarı doğru iki yana açmış vaziyette ayakta duran (orans) Meryem¹¹² kabartması vardır ama haçın alt kolu kırık olduğundan figür tam değildir. Benzer dönemde (MS 10-11. yüzyıl) farklı merkezlerde, tüm olarak ortaya

¹⁰⁴ Elzara A. Khairedinova, *a.g.m.*, s. 426.

¹⁰⁵ Semiha Yıldız Ötügen, "2005 Yılı Aziz Nikolas Kilisesi Kazısı", *28. Kazı Sonuçları Toplantısı Cilt 2*, s. 168; Ayşe Çaylak Türker, "Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi ve Kazılarda Ortaya Çıkarılan Küçük Buluntular", *Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi*, 2010, s. 145; Paul Arthur, *Bizans ve Türk Dönemi'nde Hierapolis (Pamukkale)*, 2006, s.9.

¹⁰⁶ Adele F. Ferrazzoli, *a.g.m.*, s. 294.

¹⁰⁷ Phlora Karayiánni, "Metallikí Stavrí tis Próimis kai Mésis Vizantinís Periódou" *se Ídiotikí Silloyí in Aphíeroma Ston Akadimaikó* Panayióti L. Vokotópoulo, epimélia V. Katsarós, A. Toúrta, Atína 2015, s. 194.

¹⁰⁸ Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s.258.

¹⁰⁹ Oğuz Koçyiğit, *a.g.m.*, s. 118; A.M. Pülz- F. Kat, "Ephesos Bizans Dönemi Küçük Buluntuları – Malzemeye Genel Bakış", *Bizans Döneminde Ephesos*, Ege Yayınları, İstanbul, 2011, s.205.

¹¹⁰ Meryem Acara Eser, "Litürjide ve Günlük Kullanımda Maden Sanatı" *Kalanlar 12. ve 13. Yüzyıllarda Türkiye'de Bizans*, İstanbul, 2007, s. 248.

¹¹¹ Helen C. Evans and William D. Wixom, *a.g.e.*, s. 169; Meryem Acara Eser, "Komana Kazısı...", s. 168.

¹¹² Oğuz Koçyiğit, *a.g.m.*, s. 114.

çıkarılan örneklerde¹¹³ rölikerin diğer parçası üzerinde İsa betimlemesi olduğu görülmektedir. İsa, Meryem ve İncil yazıcılarından oluşan bu sahnenin, bu nesne grubu için kullanımının yaygın olduğunu söyleyebiliriz. Arka yüzeyi röliker formuna uygun olarak boştur. Bu tipin değerli eşya, kumaş ya da kemik parçaları taşımak amacıyla yapıldığı bilinmektedir¹¹⁴. Koleksiyonlarda¹¹⁵ ve Yumuktepe¹¹⁶, Dikmen¹¹⁷, Corinthos¹¹⁸, Ephesos¹¹⁹ gibi merkezlerde ve İstanbul Arkeoloji Müzesinde¹²⁰ yer alan röliker haçlar, üzerinde yer alan litürjik anlatım ve genellikle form olarak Latin haçı şeklinin kullanılması sebebiyle MS 10-12. yüzyıllara tarihlendirilmişlerdir. Kazı alanında (8. alan 13-F d 6.42 m) elde edilen verilerde bu aralık ile örtüşmektedir.

Döküm tekniği ile üretilmiş törensel bir haç parçası olan nesne (**Kat. Nu: 29**) 8. alan 15-G açması a plan karede 3,63 m kotunda ortaya çıkarılmıştır. Parça haçın üst yan kollarından birinin uç bölümü olup, köşe kısmı daire/damla ile sonlanmaktadır. Arka yüzeyi boştur. Büyük olasılıkla daha ekonomik olması ve ağırlığının hafifletilmesi amacı ile çift kalıp tekniği kullanılarak üretildiği düşünülmelidir (Levha 13-a). Bu fiziksel özellikleri ile elde taşınan bir tören hacı olduğu kesinleşmiş olmaktadır¹²¹. Üzerindeki yoğun korozyon, konservasyon çalışması neticesi tamamen kaldırılamamıştır. Bu sebeple üzerinde çizgisel bir bezeme olup olmadığı tespit edilmemiştir. MS 4. yüzyıldan itibaren imparatorların taç giyme törenlerinde, büyük bir haç kullanımının standartlaştığı görülmektedir¹²². Haç kollarının damla şeklinde sonlandırılması geleneğinin ise MS 7. yüzyıldan itibaren görülmeye başlandığı bilinmektedir. Geç dönemlere doğru bu damla biçimli motifler çeşitlenmiş, sayıları artmıştır. Ayrıca haç üzerindeki betimleme ve yazıların

¹¹³ Helen C. Evans and William D. Wixom, a.g.e., s. 169

¹¹⁴ Hicran Özdemir ve Gökçen Öztaşkın, “Denizli Arkeoloji Müzesi’nde Yer Alan Bizans Dönemi Maden Haçlarından Bir Grup”, *XIII. Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları Ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, 14-16 Ekim 2009, s. 492.

¹¹⁵ Karl Sandin, “Liturgy, Pilgrimage, and Devotion in Byzantine Objects.” *Bulletin of the Detroit Institute of Arts*, vol. 67, no. 4, 1993, s. 50.

¹¹⁶ Gülgün Köroğlu, a.g.m., s.147.

¹¹⁷ Gülgün Köroğlu ve Hüseyin Vural, “Sinop- Dikmen Nekropolü Kazılarında Ortaya Çıkarılan Geç Roma -Bizans Dönemi Takıları”, *XX. Uluslararası Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları Ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri 02-05 Kasım 2016*, Sakarya, 2017, s. 5.

¹¹⁸ Gladys R. Davidson, a.g.e., s. 258.

¹¹⁹ A.M. Pülz- F. Kat, a.g.m., s.207.

¹²⁰ Meryem Acara Eser, “Litürjide ve Günlük...”, s. 183.

¹²¹ Meryem Acara Eser, “Ankara Anadolu...”, s. 55.

¹²² John A Cotsonis, *Byzantine Figural Processional Crosses Vol. 10*, Dumbarton Oaks, Washington, 1994, s. 8.

yoğunluğunun da arttığı görülmektedir¹²³. Boğazköy'ün Doğu Roma İmparatorluğu tabaklarında¹²⁴ kolları üzerinde bezeme olmayan örnekler tespit edilmiştir. Müze koleksiyonu olarak üslup açısından benzer örneklerin¹²⁵ de MS 8-10. yüzyıl aralığına tarihlendirildiğini görmekteyiz. Nesnenin ortaya çıkarıldığı açma (8. alan 15-G a pk. 3,63 m) bazilikal planlı yapı üzerinde yürütülen çalışmaların seviye olarak en derin bölümünü oluşturmaktadır. Oldukça sert, içerisinde moloz dolgunun bulunmadığı ve pişmiş toprak parçalarının yoğunluğunun azaldığı bir toprak yapısı bulunmaktadır. Yapının temel seviyesine bu kadar yakın bir seviyede, haçın hemen yanında ele geçen MS 5. yüzyıla tarihlendirilen I. Justin'e ait sikkenin (pentanummium) bulunması (Levha 13-b) tarihlendirme açısından çok değerli bir veri sunmaktadır. Bu bilgiler ışığında, törensel haç parçamız, bugüne kadar kataloglanan en erken örneklerden (MS 5-6. yüzyıl) biri olmalıdır.

3.6 Kayış ve Kıyafet Aksamları

Roma İmparatorluk Döneminde, garnizon yaşamı ve orduya çok önem verilmiş ve bununla birlikte askerlerin kullandığı kullanılan ekipmanlar standart formlar almışlardır¹²⁶. Bu amaçla kullanılan savaş üniformaları üzerinde, ayakkabılarda, deri aksamlarda ve at koşum takım üzerlerinde¹²⁷, çoğunluklar bronzdan olmak üzere metal gereçler¹²⁸ kullanılmıştır. Bu nesnelerin üretiminde işlev ve estetiğin bir arada kullanıldığı net olarak söyleyebilmek mümkündür. Doğu Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde de bu tip buluntuların kullanımı devam etmiş, işlevsel özellikler korunmuş, üslup anlamında ise Hristiyanlık etkisi ile yeni tipolojilerin (haç biçimi vb.) geliştiği görülmektedir.

¹²³ Nagel, Hans Georg. *Prozessionskreuze und Prozessionen in Byzanz: Kunstgeschichte im Schnittpunkt von Religions- und Gesellschaftsgeschichte*, Heidelberg Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2014, s. 290.

¹²⁴ Beate Böhlendorf-Arslan, "Das Bewegliche Inventar eines mittenbyzantinischen Dorfer: Kleinfunde aus Boğazköy", *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts Byzas 15*, İstanbul 2012, s.355.

¹²⁵ Oğuz Koçyiğit, *a.g.m.*, s. 116.

¹²⁶ Bishop, M.C. 2002. "A Catalogue of Military Weapons and Fittings." *GPVJ 2001*, s. 8.

¹²⁷ Feugère, Michel. *Weapons of the Romans*. Tempus, 2002, s. 60.

¹²⁸ Coulston, J. C. N. "Late Roman military equipment culture", *War and Warfare in Late Antiquity 2 vols.*, Brill, 2013, s. 467.

8. alan üzerinde yer alan bazilikal planlı yapıda yürütülen kazı çalışmalarında beş adet bronz kayış aksamı ortaya çıkarılmıştır. En erken örnekleri oluşturan kayış aksamlarından biri (**Kat. Nu.: 30**) “maske formu” olarak tanımlanabilen, hareketli dile sahip, arka yüzeyindeki delikli bağlantı çıkıntısı bulunmaktadır. Sabit kısmı ise kayış bağlama aralığı üzerine yapılan iki adet boşluk ile bir yüz ifadesi kazanmıştır. Farklı merkezlerde¹²⁹ benzer örneklerine MS 6-7. yüzyıl tabakalarında ulaşılmıştır. Diğer bir erken dönem örneği olan (**Kat. Nu.: 31**) kayış aksamının dil kısmı kayıptır ama takılı olması gereken yer üzerinde, çalışmaya bağlı iz oluşturmuştur. Arka yüzeyinde yer alan delikli çıkıntılar diğerlerinden farklı olarak iki adettir. Özel olarak tanımlanabilecek bir forma sahip değildir. Bu grup içerisinde, haç biçiminde gövdeye sahip kayış aksamı (**Kat. Nu.: 32**) en yaygın formlardan biridir. Bu nesnenin de dil kısmı eksiktir. Arka yüzündeki çıkıntı şeklindeki bağlantı noktası tektir. Benzer örnekleri¹³⁰ MS 7. yüzyıl tabaklarında sıklıkla bulunmaktadır. Ayrıca Cripta Balbi’de¹³¹ ele geçen üretim ile örnekler, yaygınlığı göstermesi açısından son derece önemlidir. İncelediğimiz bu üç kayış aksamı da elbise, çanta ya da ayakkabı üzerindeki dar kayışlar üzerinde kullanılan tiptedir¹³². Bel için kullanılan kemer tokası olmak için yeterli boyutlara sahip değildir. Her üç buluntunun birbirine yakın alanlarda, aynı seviyelerde çıkmış olması ve bu tabakların MS 5-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmesi, analogik olarak karşılaştırmanın da bu tarihlendirmeyi desteklediği görülmektedir.

Kemer tokası olarak kullanıldığı¹³³ tanımlanabilecek kayış aksamı örneklerinden biri (**Kat. Nu.: 33**) yine bazilikal planlı yapı içerisinde ortaya çıkarılmıştır. Döküm tekniği ile üretilmiştir, kilitleme dili üzerine kıvrılarak

¹²⁹ Yasemin Kara v.d., “Hadrianoupolis Metal Buluntuları: Ön Değerlendirmeler”, *III. Odtü Arkeometri Çalışmayı Bildiriler Kitabı, 3-5 Ekim 2013*, Ankara , 2013, s.180; Jane C. Waldbaum, *a.g.e.*, lev. 44-693; Ünal Demirel, *a.g.e.*, s. 197.

¹³⁰ A.M. Pülz- F. Kat, *a.g.m.*, s. 200; A. M. Pülz vd., “Efes’in Bizans Dönemi Giysi ve Takı Objeleri”, *Kazı Sonuçları Toplantısı 32-2*, İstanbul, 2010, s. 326; Russell, James. “Byzantine instrumenta domestica from Anemurium: The Significance of Context”, *City, Town and Countryside in the Early Byzantine Era*, 1982, s. 139.

¹³¹ Marco Ricci, “Rome- Byzantium Affinity and Diffrence in the Production of Luxury Goods”, *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas 15*, 2012, s. 3.

¹³² Gös. yer.

¹³³ İnciser Gürçay Damm, “Huns and Goths: Jewelry from the Ukraine and Southern Russia” *From Attila to Charlemagne: Arts of the Early Medieval Period in The Metropolitan Museum of Art*, Ed. Katharine Reynolds Brown vd. 2000, s. 113.

yerleştirilmiştir. Kayışın geçtiği alan, üçgen ve kavisli (ogival) bir formda kalınlaşmaktadır. Bu biçim, estetik bir unsur olmanın yanı sıra, yük taşıma kapasitesini de arttırmaktadır. Yapılan katalog çalışmalarında, diğer kayış aksamalarının kırık ve eksik örneklerine rastlanırken, bu tip tokaların örneklerinin hepsi tündür (Dil kısmı geçme bir parça olduğundan eksik olabilmektedir). Benzer örnekleri ile Korinthos¹³⁴(MS 4-6. yüzyıl), Kibrya¹³⁵ (MS 4-5. yüzyıl), Sardeis¹³⁶ (Doğu Roma İmparatorluk Dönemi), Anemurium¹³⁷ gibi merkezlerde ve formun incelendiği daha geç dönem örneğine Kadıkalesi/Anaia¹³⁸ (MS 11-12. yüzyıl) gibi merkezlerde karşılaşılmıştır. Tokanın ortaya çıkarıldığı tabaka (8.alan 16-G b pk. 4,44 m) yoğun olarak MS 6-7. yüzyıl konteksi içerdiğinden¹³⁹ bu döneme tarihlendirmemiz uygundur.

Kronolojik olarak karşılaştırıldığında formların incelendiği örneklerin daha geç dönemlerde ortaya çıktığı görülmektedir. Bunlardan biri (**Kat. Nu.: 34**) bazilikal planlı yapının, yıkım tabakları üzerinde bir seviyede ortaya çıkarılmıştır. Döküm tekniği ile ince bir formda üretilmiş, sadece dil kısmının oturacağı alan daha fazla genişletilmiştir. Önceki örnek (**Kat. Nu.: 33**) ile hemen hemen aynı ölçülerde olmasına karşın bu ince formdan dolayı çok daha hafiftir. Boyutları sebebi ile benzer örneklerin mezarlarda ele geçen örneklerinin genellikle bel hizasında bulunması¹⁴⁰ sebebi ile kemer tokası olarak tanımlayabiliriz. Korinthos¹⁴¹ (MS 11. yüzyıl). Nesnenin ortaya çıkarıldığı tabaka (8. alan 14-F b pk. 6,22 m) verilerine göre MS 10-12. yüzyıllar arasına ait olması gerekmektedir.

24. alanda yürütülen çalışmalarda Apsisli Yapı olarak tanımlanan yapı grubun üst seviyelerinde iki adet kayış aksamı (**Kat. Nu.: 35**) ve (**Kat. Nu.: 36**) bulunmuştur. Her iki nesnede birbirinin içine geçerek kilitlenmesi gereken kayış

¹³⁴ Gladys R. Davidson, a.g.e., s. 270 ve lev.113.

¹³⁵ Ünal Demirel, a.g.e., s.200.

¹³⁶ Jane C. Waldbaum, a.g.e., s.121 ve lev. 44.

¹³⁷ Russell, James, a.g.m., s. 138.

¹³⁸ Feride İmrana Altun, *Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia Kazısı 2001-2012 Sezonu Bizans Küçük Buluntuları*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2015, s. 68.

¹³⁹ Dürdane Kaya, a.g.m., s. 244.

¹⁴⁰ Hella Eckardt vd., "The Late Roman Field Army in Northern Britain? Mobility, Material Culture and Multi-Isotope Analysis at Scorton", *Britannia* 46, 2015, s. 202.

¹⁴¹ Gladys R. Davidson, a.g.e., s. 274 ve lev.115.

aksam takımlarının birer parçasıdır. Tek başına çalışma şekli tam olarak belirlenemeyen bu parçaların, takım olarak bulunduğu örnekler (Levha 14-a) sayesinde işlevleri anlaşılmış olmaktadır. Elimizdeki iki aksamın ortasında bulunan dikey boşluk arasına, başka bir tokaya ait dairesel parça dikey olarak sokulmakta, ardından döndürülerek birbiri üzerinde paralel duracak şekilde kilitlenmektedir. Kayış aksamları içerisinde yer alan yuvarlak formlu buluntu (**Kat. Nu.: 37**) dil kısmının oturacağı bir bölüm bulunmaması sebebiyle kilitleme işlevi yoktur. Birden fazla kumaş ya da deri aksamın bir arada tutulmasını sağlayan bir parça olarak değerlendirilmelidir¹⁴². Bu tip nesnelere daha çok yüzeye yakın geç tabakalarda¹⁴³ ulaşılmıştır. Analogik ve tabakasal olarak karşılaştırıldığında, Doğu Roma İmparatorluk Dönemi'nin sonuna tarihlenmesi uygundur.

24. alanda yer alan Apsisli Yapı üzerine yer alan ve tahribat tabakası sonrasında mezarlık olarak kullanılan (Levha 15) alan içerisinde mezar buluntusu ya F. da yakın konumlarda ele geçen dairesel gövdeli ve kulplu buluntular (**Kat. Nu: 38**), (**Kat. Nu: 39**), (**Kat. Nu: 40**), (**Kat. Nu: 41**) düğme olarak tanımlanmıştır. Buluntulardan 6 adedi tam ve sağlam bir adedi yarım olarak eksiktir. Döküm tekniği yahut kalıp içerisine yerleştirilen yuvarlak formlu düz levhanın, sikke benzeri darp yöntemiyle küreselleştirilmesi sonucu iki yarım daire şeklinde üretilip¹⁴⁴, daha sonra kaynatılarak bir bütün haline getirilmiştir. Askı halkası daha sonra, delinerek yerleştirilmiş olmalıdır. Ortaya çıkarıldıkları alanın kronolojik yapısına uygun olarak, ele geçtiği diğer buluntu merkezlerinde de MS 11-12. yüzyıl kontekstlerine¹⁴⁵ tarihlendirilmiş olduğu görülmektedir. 8. alanda bazilikal planlı yapı ve martyron(?) olarak tanımlanan yapı gruplarında da MS 11-12. yüzyıl kontekstlerinde, bir adet ortadan bölünmüş durumda (**Kat. Nu.: 42**), bir adet tüm (**Kat. Nu.: 43**), ve iki adette yarım parça (**Kat. Nu.: 44**), (**Kat. Nu.: 45**), olmak üzere toplam dört (4) parça bronz düğme ortaya çıkarılmıştır. Burada bulunan nesnelere mezar alanları ile ilgili değildir.

¹⁴² Ottaway, Patrick, and Nicola S. H. Rogers. "Craft, Industry and Everyday Life: Finds from Medieval York". *York: Council for British Archaeology, The Small Finds Series 15/17*, 2002. s. 2903.

¹⁴³ Gladys R. Davidson, *a.g.m.*, s.275 ve lev.115.

¹⁴⁴ Bartłomiej Szymon Szmoniewski, "Byzantium and the Slavs in the Light of Goldsmiths' Production", *u: Chris Entwistle–Noël Adams (ur.), 'Intelligible Beauty': Recent Research on Byzantine Jewellery*, Londra, 2010, s. 170.

¹⁴⁵ Dēmētra Papanikola-Bakirtzē, *a.g.e.*, s. 397.

Zil ya da çan (Tintinabulum) olarak tanımlayabileceğimiz bir buluntu (**Kat. Nu: 46**), iki parça halinde, birbirine geçerek bir küre formu şeklinde yapılmıştır. Üretim tekniği açısından düğmelerde kullanılan yöntem tercih edilmiş olmalıdır¹⁴⁶. Askı deliği kırık ve eksiktir. Alt yarım kürede yaklaşık 3 mm genişliğinde 20 mm uzunluğunda bir yarık bulunmaktadır. Bu bölüm ses çıkışı için tasarlanmış olmalıdır. Sesin oluşması için içine yerleştirilen diğer metal parça, demirden üretilmiş olduğu için korozyona uğramış, açıklık etrafına pas olarak yapışmıştır. Yani zil işlevini kaybetmiştir. Üzerinde ayrıca bir bezeme yer almamaktadır. Bu çanlar kullanım yönünden incelendiğinde, kıyafet ya da törensel gereçler dışında, bazı mezarlarda at koşum takımlarıyla birlikte ele geçişlerdir¹⁴⁷. Karacahisar Kalesi¹⁴⁸, Metropolis¹⁴⁹ ve Anaia¹⁵⁰ gibi merkezlerden çıkan örnekler ile nesnenin bulunduğu alanın (8.alan 14-G c pk. 5,50-5,00 m) kronolojik verileri MS 11-13. yüzyıllar tarihleri üzerinde uyumaktadır.

Kıyafet aksamı olarak tanımlayabileceğimiz iki adet bronz iğne ortaya çıkarılmıştır. Örneklerden birinin (**Kat. Nu.: 47**) (8. alan 15-G c pk. 4.60 m) baş kısmı küresel formludur. Gövde kısmı genel olarak silindirik yapıda olsa da, baştan uca doğru hafif bir hat yer almaktadır. Ayrıca kullanım sırasında ya da sonrasında eğilmiş durumdadır. Uç kısmından bir bölüm kırık gibi gözükmektedir. Diğer bronz iğnede (**Kat. Nu.: 48**) aynı alanda 4.85 m kotunda ortaya çıkarılmıştır. Gövdesine oranla oldukça geniş bir baş kısmına sahiptir. Kırık olduğu için toplam uzunluğu belli olmamakla birlikte, ilk örneğimizle oldukça orantılıdır. Gövde ya da baş kısmı üzerlerinde bir iplik deliği bulunmaması, çivi olarak kullanabilmek için fazla estetik yapıda olması ve baş kısımlarının çakılmaya uygun olmaması, saç tutucu olarak kullanmak içinde uzunluklarının yetersiz olması sebepleri ile bir kıyafet üzerinde sabitleyici (fibula) olarak kullanıldığını yorumlamak mümkündür. Boyut ve tipolojik

¹⁴⁶ Bartłomiej Szymon Szmoniewski, *a.g.m.*, s. 170.

¹⁴⁷ Feyzullah Şahin, *Patara Metal Buluntuları*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, s.77.

¹⁴⁸ Meydan Palalı, *Eskişehir Karacahisar Kalesi 2011-2014 Yılları Kazı Buluntuları*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015, lev.19.

¹⁴⁹ Serdar Ayberk vd. "Metropolis'ten Bronz Aletler, Gereçler ve Aksesuarlar", *Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi XXI*, 2016, s. 151.

¹⁵⁰ Feride İmrana Altun, *a.g.e.*, s. 56 ve lev.37.

karşılaştırmalarda da kıyafet iğnesi olarak tanımlanmış örnekler görülmektedir¹⁵¹. Her iki örneği kontektleri gereği MS 7. yüzyıl civarına tarihlendirmemiz mümkündür.

3.7 Takılar

Küçükçekmece Göl Havzasında, mezarlık alanlar ve kutsal yapılarda (24. alanda yer alan Apsisli Yapı, 8. alanda yer alan Bazilikal Planlı yapı ve Martyron?) yürütülen kazı çalışmalarında, farklı gruplardan (Yüzük, Küpe, Bilezik, Kolye) birçok takı amaçlı nesne ortaya çıkarılmıştır.

Yüzükler için ilk örneğimizde (**Kat. Nu: 49**), dökümden yapılmış ince halka bölümüne, kaş bölümü kaynatılmıştır. Dörtgen formlu kaşın üst bölümünde bir çıkıntı oluşturularak taçlandırılmıştır. Kaşın içinde derin bir kazıma halde "Θ" (Theta) ve "P" (Rho) harfleri işlenmiştir. Elimizde kesin veri olmamakla birlikte, bu harflerin bir isme ait kısaltma olduğunu önerebiliriz. Olabilecek isimle ilgili tek veri ise, çok yakın bir mesafede ve aynı kronolojik tabakada bulunan (**Kat. Nu: 25**) süvari betimli yüzük hakkında önerdiğimiz Aziz Theodor Teron'dur. Analogik olarak yapılan değerlendirmelerde aynı özelliklere sahip bir yüzüğe rastlanmamıştır. Bu yüzden diğer yüzükle olan materyal ve üslup benzerliği, aynı zamanda bulunduğu kontekt göz önünde bulundurularak MS 11-12. yüzyıla tarihlendirmek gerekmektedir. Yine benzer alanda ortaya çıkarılan bir diğer örnek (**Kat. Nu.: 50**) bronzun levha haline getirildikten sonra, içe doğru katlanması ile elde edilen bir yüzüğe ait çember bölümüdür. Üzerinde çizgisel bezemeler yer almaktadır. Çember kaşa kaynatılacağı bölüme doğru genişlemektedir. Kaş bölümü eksik olduğundan bu geniş kısım birbirinden ayrı durmaktadır. Bu buluntu içinde analogik örneği (Korinth)¹⁵² ve kontektin değerlendirilmesi, MS 11-12 yüzyıl tarihini vermektedir.

8. alanda yer alan Martyron? olarak tanımlanan yapıda yürütülen çalışmalarda bir yüzüğe ait kaş bölümü(**Kat. Nu.: 51**) ortaya çıkarılmıştır. Bronz levhanın kesilip,

¹⁵¹ Adele F. Ferrazzoli, *a.g.m.*,s.294; Dēmētra Papanikola-Bakirtzē, *a.g.e.*,s.374; Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s. 281 ve lev.116; Nuray Özgülner, *Perge Kazılarında Bulunmuş Takılar*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007, s.141.

¹⁵² Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s. 236 ve lev. 103.

üzerine yerleştirilen mavi taşın etrafına doğru kıvrılması ile elde edilmiştir. Alt kısmında halka bölümüne sabitlemek amacıyla 4 adet kaynak izi görülmektedir. Halka bölümü eksik olduğundan formu bilinmemektedir. Fakat kaş kısmının levhadan yapılması sebebiyle, çember bölümünün de (Kat. Nu.:50) numaralı çembere benzer formda olması gerektiği düşünülmektedir. Fakat her iki buluntunun farklı yapılarda ortaya çıkması birbirine ait olması ihtimalini zayıflatmaktadır. Kontekste ve analogiye¹⁵³ göre MS 11-12. yüzyıllara tarihlendirilebilir. Aynı alanda (Martyron?) bulunan (**Kat. Nu: 52**) diğer yüzük, bronz alaşımdan üretilmiş, halkanın kaşı oluşturmak için ezilmesi ile elde edilmiştir. Üzerinde birbirine paralel iki çizginin çapraz kullanılarak oluşturulan geometrik desen bulunmaktadır. Burada kullanılan desenin basitliği, bulunan konteksti doğrular nitelikte olup kronolojik olarak geç olması gerektiğini gösterir¹⁵⁴.

Gümüşün kullanılmış olduğu nadir buluntulardan biri olan yüzük örneğimizde (**Kat. Nu: 53**) 24. alanda yer alan apsisli yapı üzerinde mezarlık alanda ortaya çıkarılmıştır. Levha halindeki kare formlu tabana sahip kaş bölümü içerisine, üstü eliptik biçimli mavi bir taş yerleştirilmiş ve kenarlarından sıkıştırılmıştır. Kaş halkaya taban kısmından değil, kenar kısımlarında bulunan yükseltilmiş uzantılar ile kaynatılmıştır. Bu da görünüm itibariyle yüzüğe daha fazla boyut kazandırılmasını sağlamaktadır. Analogik örnekleri¹⁵⁵ ve bulunduğu alanın konteksti itibariyle, bu yüzüğü MS 11-12. yüzyıl arasına tarihleyebiliriz.

Küçükçekmece Göl Hazvası (Bathonea?) kazılarında iki adedi takım olmak üzere toplam beş bronz küpe ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan ilki (**Kat. Nu.: 54**) bikonik bir eklentiye sahip küpedir. 3 mm kalınlığındaki halka üzerine, levha halinden kıvrılarak bikonik hale dönüştürülen iki parça, geniş tarafları birbirine bakacak şekilde geçirilmiştir. Bu parçaların sabitlenmesi için, daha ince çaplı teller halka üzerine sarılmıştır. Halka kısmen aralık bırakılarak, kulağa takılması için gerekli alan oluşturulmuştur. Bikonik parçalardan biri kısmen kırılarak, küpeden

¹⁵³ İlker Akbudak v.d, “Kırşehir Müzesi Envanterinde Bulunan Yüzüklerin Arkeogemolojik Ve Jeoarkeolojik İncelemesi” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* Cilt 10 Sayı 52, 2017, s. 529; Feride İmrana Altun, *a.g.e.*, lev. 31.

¹⁵⁴ Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s. 246; Dēmētra Papanikola-Bakirtzē, *a.g.e.*, s. 450.

¹⁵⁵ Jane C. Waldbaum, et al., *a.g.e.*, s: 133 ve lev. 49.

ayrılmıştır. Yapılan analizlerde %76 lık bir bakır oranı saptanmıştır. Benzer tipteki örneklerine¹⁵⁶ ve bir halka üzerine birden fazla aplikeli takılmış örneklerine¹⁵⁷ MS 10-12. yüzyıl tabaklarında ulaşmak mümkündür. Diğer bir bronz küpenin, 1 mm kesitli 18 mm çapındaki bezemesiz ve eklentisiz halkasının (**Kat. Nu.: 55**) bir ucu incelti olarak kulağa takılması yönünden uygunluk sağlanmıştır. Son derece basit formu ile mezar buluntusu olarak MS 11. yüzyıl analogisine uygundur¹⁵⁸.

24. alanda yer alan Apsisli yapı üzerindeki mezarlık alanında A12 kodlu mezarda ele geçen küpe (**Kat. Nu.: 56**), bronz telden üst üste büküm tekniği ile yapılmıştır¹⁵⁹. Belirli uzunluktaki bir telin ortadan katlanması, ardından da burulma işlemine tabi tutulmasından sonra elde edilen form, küpe formu verilmek üzere çember şeklinde getirilmiş ve birleşik olmayan ucu kaynatılarak tek parça haline getirilmiştir. Bu tek parça olan uç, burma işlemi sonucunda halka biçimi alan diğer ucun içine geçebilmektedir. Bu şekilde üretilmiş bir küpe, hem estetik açıdan farklı bir görünüm kazanmış hem de esnek ve sağlam bir yapıya sahip olmuştur. Aynı mezarlık alanında A5 kodlu mezar içerisinde bireyin kafatasının sol yanında (**Kat. Nu.: 57**) ve sağ yanında (**Kat. Nu.: 58**) olmak üzere çift halde küpe ortaya çıkarılmıştır. Bir ucu tekli diğer ucu çiftli deliklere sahip iki adet yarım boru tipi halkanın, simetrik ters olarak bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur. İn-situ halde bulunmasının yanı sıra, benzer örneklerin de MS 12. yüzyıl civarına tarihlenen mezarlarda¹⁶⁰ bulunmuş olması, mezarlık alanı kronolojisini doğrulamamıza imkan tanımıştır.

Takı grubundaki diğer bir nesne B11 kodlu mezardan ele geçen (**Kat. Nu.: 59**) boncuk çiftidir. 2 mm kalınlığındaki bronzdan levhanın bir halka oluşturacak şekilde katlanması ile elde edilmiştir. Bununla birlikte iki boncuğu karşılaştırdığımızda, katlamanın orantısız yapılması ve sonrasında kaynak v.b yöntemle birleştirilmemiş olması, kullanım amacını belirlemede belirsizliğe neden

¹⁵⁶ Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s.252 ve lev.105; Jane C. Waldbaum, et al, *a.g.e.*, s.125 ve lev. 46.

¹⁵⁷ Anastassios C. Antonaras "Middle and Late Byzantine Jewellery from Thessaloniki and its Region", *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, BYZAS 15*, 2012, s. 118.

¹⁵⁸ Jane C. Waldbaum, et al., *a.g.e.*, s. 123 ve lev. 45.

¹⁵⁹ Jack M. Ogden, *Gold jewellery in Ptolemaic, Roman and Byzantine Egypt*, Doctoral Dissertation, Durham University, 1990, s. 225.

¹⁶⁰ Jane C. Waldbaum, et al., *a.g.e.*, s. 125 ve lev. 46.

olmuştur. Yüzük olarak kullanmak için yetersiz boyuttadır. Boncuklar son biçimini kullanım esnasında almış gibi gözükmektedir. Bir arada tutulmak istenen nesnelerin (kumaş ve deri aksam ya da saç gibi) etrafına bronz plaka kıvrılıp sabitlenmiş olmalıdır. B11 kodlu mezarın adli tıp uzmanlarınca yapılan değerlendirmesinde, 38-40 haftalık bir çocuğa ait olduğu belirtilmiştir (Tablo 1). Bu sebeple seri üretimle yapılmış takı grupları yerine, anlık bir çözüm olarak böyle bir boncuğun kullanıldığını önermek mümkün görülmektedir. Kontekstine göre MS 10-11. yüzyıl arasına ait olmalıdır.

Pendant olarak kullanıldığı düşünülen bronz bir nesne (**Kat. Nu.: 60**) 24. alan 15-J açması b plankarede ortaya çıkarılmıştır. Düğme yapımında olduğu gibi, iki parçadan oluşup birleştirildiği görülmektedir. Farklı olarak birleşim yeri nesneye diktir. Böylelikle üzerinde yer alan mevcut bitkisel desen kesilmemiştir. Askısı üst kısımdaki deliğe yerleştirilerek kaynatılmıştır. Pendantlar kolye üzerinde ya da küpe üzerinde genellikle süsleme amacıyla kullanılmaktadır¹⁶¹. Kontekst itibarıyla MS 12. yüzyıla tarihlendirilmesi uygun görülmektedir. Diğer bir örnek 8. alandaki apsisli yapıda ortaya çıkarılan (8. 14-G/c plankare 6,45m) halka formulu nesnedir (**Kat. Nu.: 61**). Bronzdan kalıp tekniği tek parça halinde üretilmiştir. Birbirini yiyen iki yılan ya da ejderha figürü betimlenmiştir. Bu sembol, Yunancada ouroboros (οὐροβόρος) kelimesinden yani “Kuyruk Yiyen” anlamına gelmektedir ve köken olarak Mısır kültürüne dayanmaktadır¹⁶². Ayrıca İskandinav mitolojisinde de “Jörmungandr” adıyla aynı sıfatları taşıyan bir sembol görülmektedir¹⁶³. Bizans el yazmalarının günümüze ulaşan MS 5 ve 15. yüzyıl örnekleri üzerinde de ouroboros figürünün yer aldığı örnekler tespit edilmiştir¹⁶⁴. Sembolik anlamı yeniden doğuşla bir tutulmaktadır. Eskişehir Karacahisar Kalesi kazı çalışmalarında MS 13. yüzyıl tabakasına tarihlendirilmiş zincir halkası (pendant)¹⁶⁵ ile tipoloji yönünden uyum sağlamaktadır.

¹⁶¹ Jane C. Waldbaum, et al., *a.g.e.*, s.153 ve lev. 58; Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s.261 ve lev.111.

¹⁶² Dana Michael Reemes, *The Egyptian Ouroboros: An Iconological And Theological Study*, Diss. UCLA, 2015, s.1.

¹⁶³ Selahattin Özkan, “Viking Mitolojisinin Temelleri ve Tarihsel Kaynakları” *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, Aralık 2018, Cilt:1, Sayı:1, s. 80.

¹⁶⁴ Vasiliki Tsamakda, *A Companion to Byzantine Illustrated Manuscripts*, Brill, 2017, s. 70.

¹⁶⁵ Meydan Palalı, *a.g.e.*, lev.17.

Bronzdan üretilmiş bir bileziğe ait yarım parça (**Kat. Nu.: 62**) 8. alanda yer alan bazilikal planlı yapıda bulunmuştur. Silindirik halka, açık biçimli olan uç kısma doğru incelmektedir¹⁶⁶. Birçok buluntu merkezinde mezar eşyası olarak tanımlanmıştır¹⁶⁷(MS 10-13. yüzyıl). 24. alanda bulunan mezarlık bölgesinde de çapı önceki örneğe göre daha küçük olan yarım bir bilezik parçası (**Kat. Nu.: 63**) bulunmuştur. Bu tip dar çaplı bileziklerin çocuk mezarlarında ele geçen örnekleri bilinmektedir¹⁶⁸. Bir kenarı daha düzgün profilli olarak sona ererken, diğer bölümün kırık olduğu görülmektedir.

3.8 Kaplar ve Kap ile İlgili Buluntular

Metal malzemenin her dönemde değerli bir hammadde olması ve kullanım dışı kalan metal nesnelere tekrar ergitilip geri dönüşüm sağlanması sebebiyle, arkeolojik kazılarda kap formlarına ait kalıntılar, pişmiş toprak kap formu buluntularına kıyasla daha kısıtlıdır.

Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Kazıları'nda işlevi yönünden belirlenebilmiş tek kap buluntusu (**Kat. Nu.: 64**) bronz ilaç/kozmetik kutusudur. Levha haline getirilmiş metalin, kıvrılması ile silindirik bir form kazandırılmıştır. Kutunun sağlam olan kenarında, 3,5 mm aralıklar ile şu an mevcut olmayan bir kapak bölümünü tutan perçinlere ait izler görülmektedir. Perçinlere yakın olan bir alanda 3 mm'lik bir delikte mevcuttur. Analojik olarak karşılaştırılan benzer tipteki örneklerinin¹⁶⁹ genellikle Roma İmparatorluk Dönemi'ne (MS 1-2. yüzyıl) tarihlendirildikleri görülmektedir. Buluntunun ele geçtiği alan ise (8. 15-F b plankare 6,05 m) kontekst olarak MS 12-13. yüzyıla aittir.

Bronzdan yapılmış, silindirik formda uç kısımları, başka bir parçaya sabitlenmek amacıyla biçimlendirilmiş ve bir noktasında kaynak izi tespit edilen

¹⁶⁶ Anastassios C. Antonaras, *a.g.m.*, s.119.

¹⁶⁷ Dēmētra Papanikola-Bakirtzē, *a.g.e.*, s. 416; Jane C. Waldbaum, et al.,*a.g.e.*, s.127 ve lev. 47; Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s. 263 ve lev. 112.

¹⁶⁸ Dēmētra Papanikola-Bakirtzē, *a.g.e.*, s. 416.

¹⁶⁹ Anikó Bózsza, "Instruments of Beauty Care From the Hungarian Part of Pannonia", *Dissertationes Archaeologicae* 3.5, 2018, s. 434; Feyzullah Şahin, *a.g.e.*, s.122; Ebru Durak, *a.g.e.*, s. 17 ve Kat. 15; Jane C. Waldbaum, et al., *a.g.e.*, s. 153 ve Kat.58; Bernhard Sigges, *a.g.e.*, s. 508 ve Lev. 14.

nesnenin bir kulp parçası (**Kat. Nu.: 65**) olduğu düşünülmektedir. Bulunduğu kontekst içerisinde MS 12-13. yüzyıl buluntuları yer almaktadır.

Bir kap parçasının ağız kısmına ait olduğu düşünülen nesne (**Kat. Nu.: 66**) 2 mm kalınlığında bronz levhadan üretilmiştir. Bir yüzeyi katlanarak düzgün profil veren bir kenar elde edilmiştir. Açmanın konteksti MS 11-12. yüzyıllara aittir.

8. alan 13-G açmasında a plankarede 6,44 m kotunda demir bir buluntu ortaya çıkarılmıştır (**Kat. Nu.: 67**). 0,5 mm kalınlığında levha halindeki demirden kıvrılarak üretilmiş ve kulp kısmı applike edilmiştir. Öküz gönü biçiminde hazneye sahiptir ve köşeleri akıtacak formundadır. Bu akıtacakların tümünün işlevsel olup olmadığı bilinmemektedir. İç hacminin fazla olmaması, içine konacak malzemenin saklanması ya da taşınması için uygun görülmemektedir. Mimari yapılara sabitlenebilen dört fitilli açık tip bir demir “kandil”, düşük sıcaklıkta eriyen kurşun gibi malzemelerin ergitilerek kalıplara ve mimari aksamlar üzerine akıtılması amacıyla kullanılan bir “pota” ya da yağ gibi sıvıları aktarmak üzere kullanılan “açık hazneli kap” gibi işleve bağlı önerilerimiz bulunmaktadır. Analogik olarak bunları destekleyecek veri bulunamamıştır. Kontekste göre MS 11-12. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir.

Kurşun, düşük ısıda eriyebilen bir metal olduğundan, statik birleştirme için çok elverişli metaldir. Bu özelliğinden dolayı üretimi zor olan pişmiş toprak kapların tekrar kullanılması gereken durumlarda, kırık ya da çatlak bölümler kurşun tamir kenetleri ile bileştirilmektedir¹⁷⁰. Bu işlem için kırık ya da çatlak olan pişmiş toprak parçaları birleşik konumda yan yana getirilerek, uygun boyutlu delikler açılır. Ardından kil gibi plastik özelliği olan malzemedan, kurşunun biçim alması için deliklerin etrafına bir havuz oluşturulur. Eritilip bu alana dökülen kurşun, soğuyup katılaştığında iki pişmiş toprak parçasını birbirine bağlamış olmaktadır. Benzer uygulamaların Tunç Çağı’ndan itibaren kullanılmaya başlanması¹⁷¹ tarihlendirilme açısından bir karışıklığa sebep olmaktadır. Bu yüzden tamir kenetleri, kendi kontekstleri ile değerlendirilmedi. Analogik olan yapılan araştırmalarda da

¹⁷⁰ David Moore Robinson, *Excavations at Olynthus Part X, Metal and Minor Miscellaneous Finds, an Original Contribution to Greek Life*. Londra, 1941, s. 32.

¹⁷¹ Turgut H. Zeyrek, *Helen ve Roma Dünyasında Kurşun Kullanımı*, İstanbul, 2005, s. 22.

araştırmacılar tarih vermekten kaçınmışlardır¹⁷². 8. alanda bulunan Martyrion yapısında yürütülen kazılarda ortaya çıkarılan kurşun tamir kenedi (**Kat. Nu.: 68**), kontekst itibari ile MS 12-13. yüzyıllar aralığına ait olmalıdır.

3.9 Kesici - Delici Aletler

Demir, diğer madenlere görenlere yoğun bir sertliğe sahip olduğundan, kesici ve delici alet teknolojisinde, meteorit kökenli demirin keşfinden itibaren bilinmekte ve kullanılmaktadır. Bununla MÖ 9. yüzyıldan itibaren demir cevherinin verimli şekilde işlenebilmeye başlandığını ve üretim hızının artarak yaygınlaşan bir maden haline geldiğini görmekteyiz¹⁷³. Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları'nda ortaya çıkartılan kesici delici aletlerinde demirden olduğunu görmekteyiz. Bu kategoriye giren tüm buluntular 8. alanda bulunan bazilikal planlı yapı katmanlarında bulunmuştur.

Demir mızrak ucu (**Kat. Nu.: 69**), piramidal kesitli, yivsiz ve yuvarlak kovana sahiptir. Döküm tekniğinde yapılmıştır. Korozyon sebebiyle yaprak formunu oluşturan çıkıntılardan biri azalmıştır ve simetrik değildir. Anadolu'da dönemsel olarak yakın benzerleri MS 7. yüzyıla tarihlendirilen Pergamon ve Sardeis¹⁷⁴ örnekleridir. Buluntu konteksti itibariyle bu tarih geçerli görülmektedir.

Demir ok ucunun (**Kat. Nu.: 70**), kesici ve delici ucu piramidal kesitli ve saplamalıdır. Döküm tekniğinde yapılmıştır. Yoğun korozyonludur. Analogik olarak bulunan örnekleri Doğu Roma İmparatorluk Dönemine genel olarak tarihlendirilmiştir¹⁷⁵. Buluntu, konteksti itibariyle (Levha 3). MS 7. yüzyıla tarihlendirilebilir.

¹⁷² Gladys R Davidson, Dorothy Burr Thompson, and Homer A. Thompson. "Small objects from the Pnyx: I", *Hesperia Supplements* 7, 1943, s. 101; Feyzullah Şahin, *a.g.e.*, s.147; Ertaç Yıldırım, *Ordu/Fatsa Cingirt Kayası Kazısı 2012-2014 Sezonu Metal Buluntuları*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017, s.126 ve Kat. Nu:8-9.

¹⁷³ Bilgi, Ö. "Iron Technology in Antiquity", *Anadolu Dökümün Beşiği*", Döktaş, İstanbul, 2004, s. 224.

¹⁷⁴ Andrea Pirson, "Byzantinischer Schmuck und Trachtbestandteile aus Pergamon" *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts Byzas 15*, 2012, s. 179; Jane C. Waldbaum, et al., *a.g.e.*, s.31-lev. 2.

¹⁷⁵ Feride İmrana Altun, *a.g.e.*, s. 111 ve Kat. Nu:404; Jane C. Waldbaum, et al. *a.g.e.*, s.38 ve lev. 4.

Kesici sınıfında iki adet kemik saplı demir bıçak (**Kat. Nu.: 71** ve **Kat. Nu.: 72**) yer almaktadır. 11-L açması d plankaresinde ortaya çıkarılan (**Kat. Nu.: 71**) bıçağın kesici kısmının büyük bölümü eksiktir. Sap bölümü ve etrafındaki kemik aplikeler korunmuştur. Sapın en dip bölümünde, kavranmasını ve elden kaymayı engelleyen bir çıkıntı oluşturulmuştur. Kemikten sap eklemeleri 3 adet perçin ile sabitlenmiştir. Kemik üzerinde yer alan göz biçimli betimlemelerin, dönemi için yaygın bir uygulama olduğu görülmektedir¹⁷⁶. Benzer tipolojideki nesnelere¹⁷⁷ geç döneme (MS 11-12. yüzyıl) tarihlendirilmiştir. Benzer özelliklere sahip diğer bıçak buluntusunun ise (**Kat. Nu.: 72**) kesici kısmı korunmuş, kemik kaplı sap kısmından ise çok küçük bir bölüm günümüze ulaşabilmiştir. Aynı bezeme özellikleri görülmektedir. Bu iki buluntu birbirini tipolojik olarak tamamlamaktadır. Ayrıca sap ve kesici bölümleri kısmen korunmuş iki bıçak parçası da (**Kat. Nu.: 73** ve **Kat. Nu.: 74**) benzer seviyelerdeki açmalarda ortaya çıkarılmıştır. Açmalar arasında ki kot farkını dikkate aldığımızda bıçak grubunun MS 11-12. yüzyıl tarihleri arasında bir döneme ait olduğunu önerebiliriz.

Demirden üretilmiş, kanca formunda, içe dönük keskin yüzü orak bulunmuştur (**Kat. Nu.: 75**). Günümüzde, kullanım amacına göre orak, bağ bıçağı ya da budama bıçağı gibi farklı modeller geliştiğinden hangi tanıma uyduğunu belirlemek güçleşmiştir¹⁷⁸. Etnoarkeolojik veriler ile günümüz örnekleri ile karşılaştırdığımızda¹⁷⁹, sopaya takılarak kullanılan, uzak mesafedeki bitki vb. ürünlerin kesilmesini sağlayan bir gereç olduğunu yorumlamak mümkündür. Analogik olarak Sardeis¹⁸⁰ metal grubu içerisinde erken döneme (MS 4-6. yüzyıl) tarihlendirilmiş benzer örnekler bulunmaktadır. Buluntun ortaya çıktığı alan (15-G açması a plankare 4.26 m), MS 6-7. yüzyıl konteksti içermektedir.

¹⁷⁶ Akın Ersoy-Gülten Çelik Ersoy, “Smyrna/İzmir Kazıları Kemik Buluntuları”, *TUBA-AR 15.1*, 2016, s.101.

¹⁷⁷ Dēmētra Papanikola-Bakirtzē, *a.g.e.*, s. 337.

¹⁷⁸ Aşkim Özdzibay, *Eski Yunan'da Tarım*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, Ege Yayınları, İstanbul, 2004, s.7.

¹⁷⁹ Vivek Dangı, Hitoshi Endo, *Traditional Agricultural Tools of Haryana, India: A Record of Ordinary People's Lives*. Desertification and Livelihood in Semi-Arid Afro-Eurasia Project, Research Institute for Humanity and Nature, Kyoto, 2016, s. 34.

¹⁸⁰ Jane C. Waldbaum, et al. *a.g.e.*, s. 47 ve lev.10.

3.10 Mimaride Kullanılan Aksamlar

Demirin fiziksel taşıma gücünün yüksek olması sebebiyle, yapılarda kullanılan blokların ve bunlar üzerine yerleştirilen her türlü unsurun sabitlenmesi için tercih edilen bir metal olmasını sağlamıştır¹⁸¹. Küçükçekmece Göl Havzası Bathonea Kazıları'nın yapıldığı alanlarda (8. ve 24.) ortaya çıkarılan yapılar içerisinde, statik olarak kullanılmış birçok metal nesne tespit edilmiştir. Bu bölümde demir ve kurşundan yapılan buluntular değerlendirilirken, kapı aksamı olarak nitelendirilen toplu buluntu grubu, işlevsel açıdan değerlendirildiği için bu gruba dahil edilmemiştir.

Kurşun düşük sıcaklıkta eriyebilen ve bu durumdayken akışkan bir malzeme olduğundan, mimaride kullanılan metal aksamların sabitlenmesi için yaygın biçimde kullanılmıştır. Sekizgen planlı (Martyron?) yapı içerisinde (8. alan 14-M 11.10 m) tespit edilen (**Kat. Nu.: 76**) kurşun nesne, mimari de zıvana olarak tabir edilen dikey birleştirme elemanlarının sabitlenmesinde kullanılan parçadır¹⁸². Merkezde kare şeklinde görülen boşluk zıvananın oturduğu alandır ve nesnenin bu bölümü zıvananın oturduğu taş yuvanın şeklini almıştır. Arka bölümü ise yuvaya döküldükten sonra soğuyan kurşunun düzensiz şeklidir. Buluntunun kullandığı mimari parça belirlenememiştir. Aynı alanda bulunan diğer kurşun ve demirin birlikte kullanıldığı üretilmiş gereç (**Kat. Nu.: 77**) yine benzer teknik uygulanarak mimari üzerine yerleştirilen bir kenet sabitleme sistemidir¹⁸³. Profil şeklindeki demirin ucu kıvrılarak mimari parça üzerindeki kanala yerleştirilmiş, ardından kurşun dökülerek boşlukların dolması sağlanmıştır. En önemli özelliği kurşun üzerinde yer alan, piramidal profilli bir cisimle oluşturulmuş ve demirin sıkıştırılmasını sağlayan baskı izleridir. Bu uygulama aynı zamanda, birleştirilen mimari unsurların uygulama sırasında üzerinin açık olduğunu ve herhangi bir kurşun dökme kanalına ihtiyaç duyulmayacağı anlamını taşımaktadır. Her iki buluntunun,

¹⁸¹ Sedat Kurugöl-Sezgi Giray Küçük, "Tarihi Eserlerde Demir Malzeme Kullanımı ve Uygulama Teknikleri" 5. *Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, İstanbul, 2015, s. 521.

¹⁸² İbrahim Ceylan, *Lagina Hekate Tapınağı'nın Mimari Teknikleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2013, s.49.

¹⁸³ İbrahim Ceylan, a.g.e., s. 163.

sekizgen planlı (Martyron?) yapının dikey mimarisinde kullanılan parçalar olduğu düşünülürse, MS 4-6. yüzyıla tarihlendirmek mümkün görünmektedir.

Yapıların aydınlatılması yanı sıra dekoratif bir görünüm kazandırmak ve çeşitli kompozisyonlar ile yapıyı çekici hale getirmek amacıyla, özellikle kamusal yapılarda vitray tekniğinde pencere camları kullanılmıştır. Bazilikal planlı yapıda tespit edilen kurşun vitray kaydı (şebekesi) parçası (**Kat. Nu.: 78**) vitray tekniğinde kullanılan cam parçaları ile aynı yapı kompleksinde yer almaktadır¹⁸⁴. Üzerinde bir demir çivi parçası ve bir cam parçası kaynaşmış durumdadır. Bu teknikte belirli formlarda ve renklerdeki camlar kesilerek bir kompozisyon oluşturulur. Camların arasına kurşun kayıtlar atılarak, daha sonra ısıtılarak eritilip birbirine tutturulması sağlanmış olur¹⁸⁵. İstanbul'da Pantokrator İsa ve Kariye Kiliselerinde cam ve kurşun kayıtların birlikte ele geçtiği örnekler bulunmaktadır¹⁸⁶. Ayrıca Belgrad'da ele geçen bütün bir kurşun şebeke örneği günümüze ulaşmıştır¹⁸⁷. Olympos'ta yer alan MS 5-7. yüzyıllar arasına tarihlenen bir yapı içerisinde (Mozaikli Yapı) mimari parçalar ile birlikte benzer kurşun şebeke örnekleri bulunmuştur¹⁸⁸. Parçanın bazilikal planlı yapının MS 6-7. yüzyıl dönemine ait tabakada ele geçmiş olması, yapının orijinal pencere mimarisinde kullanılabilmiş olacağını göstermektedir.

Statik yapılarda yoğunlukla kullanılan en büyük buluntu grubunu çiviler oluşturmaktadır. Kullanım amacına göre çok farklı ve profillerde üretilen çiviler, demir malzemeden imal edildiği için çok fazla korozyona maruz kalmaktadırlar. Küçükçekmece Göl Havzası Kazılarında ortaya çıkarılan çivilerinde çok büyük bir kısmı korozyon sebebiyle formlarını kaybetmiş olarak bulunmuşlardır. Bunlar arasından seçilen düzgün örnekler ise temel olarak kesitlerine göre kare ve yuvarlak gövdeli olarak gruplandırılmıştır ve kataloglanmıştır (**Kat. Nu.: 79-80-81-82**). Bu

¹⁸⁴ Şeniz Atik, "Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Buluntuları Işığında Sosyal Yaşam Kurguları", *Bütün Yollar Avcılar'dan Geçer-Uluslararası Avcılar Sempozyumu, 15-16 Mart 2018*, İstanbul 2018, s. 23.

¹⁸⁵ Ceren-Daniş Baykan, *Eskiçağ'da Cam*, Türk Eskiçağ Bilimler Enstitüsü, Ege Yayınları, İstanbul, 2012, s.42.

¹⁸⁶ Üzlifât Özgümüş, "Anadolu'da Bizans Dönemi Camcılığı", *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi 12*, 1994, s. 41.

¹⁸⁷ Robet Ousterhout, *Bizans'ın Yapı Ustaları*, Koç Üniversitesi Yayınları, 2016, s. 169.

¹⁸⁸ Muradiye Öztaşkın- Gökçen Öztaşkın, "The Building with Mosaics in Olympos: A comparative Evaluation of Finds and Building Construction". *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas 15*, 2012, s. 280.

kataloglama sırasında çivilerin çok değişik kontekstlerden gelmesi sebebi ile, tipoloji baz alınmış, buluntu bilgileri tanım yapılmadan kısaca not düşülmüştür. Bu gruplar dışında kalan özel formlardan biri (**Kat. Nu.: 83**) 8. alan 16-F açmasında ortaya çıkan dörtgen kesitli, baş kısmı bir yöne doğru kabaca bükülmüş çividir¹⁸⁹.

3.11 Diğer Alet ve Gereçler

Küçükçekmece Göl Havzası'nda gerçekleştirilen kazı çalışmalarında, işlevi tam olarak belirlenemeyen ya da buluntu sayısı yetersiz miktarda olduğu için bir grup oluşturmayan birçok nesne ortaya çıkarılmıştır. Bu grup içerisinde bronz başta olmak üzere, demir ve kurşundan gereçlerde bulunmaktadır.

Halkalar metal buluntu grupları içerisinde yaygın olarak yer alan nesnelere dir. İngilizcede çoğunlukla çember formunda ki çoğu metal nesnenin *Ring* olarak adlandırılması, arkeoloji terminolojisinde karışıklığa yol açmaktadır. İşlevi belirlenemeyen bu formdaki nesnelere çoğu kez, fiziksel boyutlarına ve buluntu konumlarına bakılmaksızın yüzük olarak tanımlanmaktadır.

8. alanda ortaya çıkartılan bronz halkaların (**Kat. Nu.: 84**), (**Kat. Nu.: 85**), (**Kat. Nu.: 86**) gövde yapıları itibariyle kesitleri değişkendir. Buna bağlı olarak kalıp yapımı olmadığını söyleyebiliriz. Ayrıca tam daire şekli bozulmuş, eksensel olarak bir yöne doğru uzamışlardır. Bu da bize bir çekme kuvvetine maruz kaldıklarını göstermektedir. Yine aynı alanda bulunan demir halka (**Kat. Nu.: 87**), tam olarak dairesel şekildedir. Demirin daha sert bir malzeme olması sebebiyle formunu koruması daha olasıdır. Üzerinde ek bir parça olduğu gösterir nitelikte bir kaynak (ya da punto) izine sahiptir. Tüm halkalar, çıktıkları kontekstler içerisinde başka bir buluntuyla ilişkilendirilemediğinden dolayı kullanım alanları çok yönlü tanımlanmalıdır¹⁹⁰. Buna göre halka buluntu grubundaki öğeler, yüzük¹⁹¹ olarak,

¹⁸⁹ László Rupnik, "Katalog der römerzeitlichen Eisenfunde aus der Ausgrabung 2009 in Keszthely-Fenekpuszta", *Katalog der Befunde und ausgewählter Funde sowie neue Forschungsergebnisse. Castellum Pannonicum Pelsonense 3*, Ed. O. Heinrich-Tamáská, Budapeşte, s. 585(7).

¹⁹⁰ Mathias Higelin, *Activités économiques et vie domestique au Haut-Empire. Etude du mobilier métallique et de l'instrumentum d'un quartier de l'agglomération d'Horbourg-Wihr 68*, Paris, 2015, s. 215.

zincirlerin eklenebilmesinde bağlayıcı olarak¹⁹², filise olarak¹⁹³, at koşum takımlarında dizginlerin bağlantısı olarak¹⁹⁴ ve günlük yaşamda birçok unsurun birleştirilmesinde¹⁹⁵ kullanılabilir. Tüm halkalar buldukları kontekstlere göre MS 8-10. (**Kat. Nu.: 86**) ve MS 10-12. (**Kat. Nu.: 84, Kat. Nu.: 85, Kat. Nu.: 87**) yüzyıllara tarihlendirilmektedir.

Epigrafik bir buluntu olarak değerlendirebileceğimiz bronz mühür (**Kat. Nu.: 88**), 24. alan 15-K açmasında ortaya çıkarılmıştır. Dairesel formlu baskı yüzeyine, konik olarak daralan tutamak ve bütünleşik askı halkasına sahiptir. Baskı yüzeyine üzerine kazıma yöntemiyle “ΑΛΗ(I)ΝΑ ΚΥΡ(ΙΑ) Αλήνα κυρία“ (Bayan Alina) ifadesi retrograd (simetrik ters) olarak işlenmiştir. Bu durum, mührün kendisinin standart bir kalıp üretimi olduğunu, sonrasında ise kişiye göre yazı bölümü eklendiğini ortaya koymaktadır. Bezemeyi oluşturan çizgilerin kalınlığı dar olduğu için, ekmek üzerinde kullanılmaya uygun değildir. Kurşun (ergimiş haldeki) ya da kil mühürlemek için kullanılmış olmalıdır. Form açısından benzer örnekleri¹⁹⁶ MS 7-10. yüzyıllar arasında görülmekte olsa da, bu örneklerin üzerinde genellikle yazı yer almaması, buluntumuzun daha geç bir döneme ait olabileceğini ortaya koyar. Bulunduğu kontekt itibari ile de MS 10-12. yüzyıl arasına tarihlendirmek gerekmektedir.

Kurşun malzemenin, ince biçimlerde kullanıldığında ısıya gerek duymadan el ile rahatça biçimlendirilebilmesinden dolayı, kandiller üzerinde fitilin sabitlenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Küçükçekmece Göl Havzasında ortaya çıkarılan iki adet fitili tutucu, bazilikal planlı yapı içerisinde apsise yakın bir noktada tespit edilmiştir. Nesnelere biri (**Kat. Nu.: 89**) dörtgen profilli olarak başlar ve fitilin tutulabilmesi için diğer ucu genişleyerek yarım daire formu alır. Diğer buluntu ise (**Kat. Nu.: 90**)

¹⁹¹ Umut Alagöz, *Zeugma Antik Kenti Dionysos ve A Evleri Metal Buluntuları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012, s. 115.

¹⁹² Michel Feugere, “Capsae-boîtes à livres”, *Bayerische Vorgeschichtsblätter* 71, 2006, s. 238.

¹⁹³ William Harry Manning, *Catalogue of the Romano-British Iron Tools, Fittings and Weapons in the British Museum*. Published for the Trustees of the British Museum by British Museum Publications, Londra, 1985, Lev. 29.

¹⁹⁴ Mike C. Bishop, "Cavalry Equipment of the Roman Army in the First Century AD." *Military Equipment and the Identity of Roman Soldiers 394*, Oxford, 1988, s. 99.

¹⁹⁵ Feride İmrana Altun ,a.g.e., s. 94.

¹⁹⁶ Zeynep Çakmakçı, a.g.m., s.55; Gladys R. Davidson, a.g.e., s. 317 ve Lev. 128.

tamamen dörtgen profillidir. İki ucu bir yere bağlanabilmek için kıvrılmıştır. Tam merkezinde ise fitilin yerleştirildiği yarım daire şeklinde boşluk bulunmaktadır. Bu tip kandil tutucu aksamı Antiokheia ve Anaia¹⁹⁷ gibi merkezlerde tespit edilmiş, kontekste göre tarihlendirilmiştir. Buluntuların ortaya çıktığı alan (8. Alan 16-G c plankare 3.56-3.44m) MS 7. yüzyıl tabakasındaki buluntulardan (Levha 16) daha alçak bir seviyede bulunduğundan, bu iki kurşun aksamı için en geç tarih MS 7. yüzyıl olarak verilebilir.

Kurşundan üretilmiş olan applike bir nesnenin (**Kat. Nu.: 91**), kalıp yapımı olduğu düşünülmektedir. Bezemeler iki yönlü olarak görülse de, bir tarafın derinliği daha azdır¹⁹⁸. Bu sebeple mobilya ve benzeri eşyalar üzerinde applike olarak kullanması öngörülmüştür. Buna ait örnekler¹⁹⁹ MS 2-3. yüzyıl kontekstlerinde rastlanılmaktadır. Ayrıca bazı polykandilion örneklerinde de zincirler arasında süsleme amaçlı kullanılan nesnelere benzerlik göstermektedir²⁰⁰. Kontekstine göre MS 6. yüzyıl civarına tarihlendirilebilir.

24. alanda yer alan apsisli yapının 17-I açmasının 13.14 m seviyesinde, bronzdan bir yüksük ele geçmiştir (**Kat. Nu.: 92**). Levha haline getirilen bronz kıvrılarak konik bir forma getirilmiştir. Orta bölümü açık olarak görülse de, üst kenar kısımlarının içe doğru dönük yapısı, burada bir kapak bölümü olduğunu ama günümüze ulaşmadığı gösterir ve bu sebeple üzeri kapalı parçalı yüksükler grubuna girmektedir²⁰¹. Çünkü açık örneklerde üst kenar kısımları daha keskin bir profil ile sona ermektedir²⁰². Üzerinde kullanıma bağlı aşınmalar tespit edilmiştir. Dokuma ve dikiş işlemlerinde (kumaş, deri) işlev olarak büyük iğne ve bız gibi sert gereçleri itebilmek için, parmağa gerekli kuvvetin verilmesini sağlamaktadır. Bu buluntu tipolojik olarak Kadıkalesi/Anaia²⁰³ buluntusu yüksükle uyumaktadır. Aynı alanda

¹⁹⁷ Arzu Gültekin, *Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012, s.132; Feride İmrana Altun, *a.g.e.*, s. 41 ve Lev. 23.

¹⁹⁸ Not:Katalog bölümünde derinliği fazla olan bölüm ön yüz olarak kabul edilmiş ve kullanılmıştır.

¹⁹⁹ Mathias Higelin, *a.g.e.*, s. 223 ve Lev. 5.

²⁰⁰ Mára Veríkokou, “‘Kai éyine phos’ Dío mesovizantiná polikándila tou Mousíou Benáki”, *Mousío Benáki* 8. 8, 2013, s. 93.

²⁰¹ Zeynep Çakmakçı, *a.g.m.*, s. 48.

²⁰² Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s.79.

²⁰³ Feride İmrana Altun, *a.g.e.*, s.134 ve Lev. 512.

19-H açmasında bulunan diğer yüksük (**Kat. Nu.: 93**) tek parçalı kapalı tiptir. Döküm tekniğinde üretilmiş ve üzerinde yer alan noktalar el ile farklı derinliklerde, darp edilmiştir. Bu tip kapalı örneklerin bulunduğu kontekstlerde geç döneme tarihlenir²⁰⁴. Tipolojik özellikler ve bulunduğu kontekst değerlendirildiğinde her iki yüksüğün MS 12-13. yüzyıllar arasına tarihlendirilmesi uygun görülmektedir.

24. alanda apsisli yapıda bulunan dairesel formlu nesne (**Kat. Nu.: 94**), bronzdan döküm tekniğinde üretilmiştir. Üzerinde yer alan ışın demeti bezemesi, nesnenin kenarında zigzag şeklinde bir alan oluşturmuştur. Tam merkezde bir pim/bağlantı yuvası bulunmaktadır. Tipolojik olarak aynı özelliklerde bir arkeolojik nesne tespit edilememiş olmasına rağmen, boyut ve işlev yönünden uygun olabilecek bazı örnekler tespit edilebilmiştir. Bunlar arasında benzer şekilde bir pim ile mile bağlanmış dönebilen bir bronz tekerlek²⁰⁵, yine zigzag kenarlı ve dönebilen fırıncıların kullanmakta olduğu ve MS 16. yüzyıla ait bir bronz rulet²⁰⁶ bulunmaktadır. Ayrıca, bu nesnenin kıyafet aksamı olarak kullanılması yönde görüşler mevcuttur²⁰⁷. Buluntu kontekstine göre MS 11-12. yüzyıllar arasına tarihlenebilmektedir.

Zincirler, taşınması, asılması ya da bir arada tutulması gerekli nesnelere, metalin verdiği sağlamlık ve bununla birlikte esnek (hareket edebilen) şekilde birbirine bağlayan aksamlardır. Temel tanım yapacak olursak, genellikle benzer boyuttaki halkaların(bakla) birbiri ardına bağlanması şeklinde oluşan metal bir gereç diyebiliriz. Bronz zincirler ise, bronz malzemenin sertliği demire göre daha az olduğundan çekme dayanımı daha düşüktür ve bu sebeple yük taşıma kapasiteleri azdır. Bu sebeple, kullanım alanları estetik açıdan uygun yerler ile sınırlıdır. 16-G açmasında ortaya çıkarılan zincir parçası (**Kat. Nu.: 95**), birbiri içine geçtiğinde az derece boşluk yapısı kalması için özellikle biçimlendirilmiş 14 bronz bakladan oluşmaktadır. İki ucu üzerinde başka bir parçaya applike edilmesi için gerekli bağlama

²⁰⁴ Ottaway, Patrick, and Nicola S. H. Rogers. *a.g.e.*, s.144

²⁰⁵ Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s. 336 ve Lev. 136; Gladys R. Davidson, Dorothy Burr Thompson, and Homer A. Thompson. *a.g.m.*, s. 108.

²⁰⁶ Perica Špehar, *Metal Tools Found at the Belgrade Fortress: from Antiquity to the End of the 18th Century*, Belgrad, 2007 s. 95.

²⁰⁷ İstanbul Arkeoloji Müzeleri uzmanı Sn. Gülbahar BARAN, kendisi ile yapılan sözlü görüşmede, bu nesnenin düğme olarak kullanılabileceği yönünde görüş beyan etmiştir.

halkası (boyut olarak daha geniş) tespit edilmemiştir. Zinciri oluşturan baklaların tel olarak kesilmesi ardından ısı yardımı ile biçimlendirilmesi ve birbiri içinden geçirildikten sonra birbirine kaynatılması yöntemiyle yapılmıştır. Bu açıdan günümüzdeki zincir üretim yönteminin hala aynı şekilde yapıldığı söylememek mümkündür. Kuşadası/Anaia²⁰⁸ ve Antiokheia²⁰⁹ kazılarında benzer tipolojide buluntular ortaya çıkarılmıştır. Buluntuların aplike halde bulunmaması sebebiyle bu tip zincirlerin kullanım alanını kavrayabilmek zorlaşmaktadır. Genel görüş olarak dar çaplı bronz zincirlerin çoğu kez kandil gruplarının asılması amacıyla kullanıldığıdır²¹⁰. Takı gruplarında da altın malzeme kullanılmadığı durumlarda bronz zincirler kullanılmış olmalıdır. Nesnenin bulunduğu kontekst (8.alan 16-G c pk. 5.28 m) MS 6-7. yüzyıllar arası döneme tarihlenmektedir.

5 mm çapında silindirik bir çubuğun belirli ölçülerde kıvrılması ile elde edilmiş bir askı (**Kat. Nu.: 96**) Bazilikal planlı yapı içerisinde ele çeçen buluntuların diğer bir örneğidir. Üst kısmında kapalı ağızlı, alt kısmında ise kolaylıkla kullanılabilmesi için açık ağızlı bir S biçimi oluşturulmuştur. Bu tip nesnelere²¹¹ genellikle kandelarium ve kantar²¹² gibi gereçlerin aksamaları üzerinde kullanıldığı görülmektedir. Buluntunun konteksti MS 11-12. yüzyıl arasındadır.

Bazilikal planlı yapılarda sürdürülen kazı çalışmalarında, 16-F açmasında 3.70 m kotundaki oldukça erken kontekstlerden birinde kozmetik kiti (diğer adıyla tuvalet kiti) olarak tanımlanan bir nesne (**Kat. Nu.: 97**) ortaya çıkarılmıştır. Gövde kısmı dörtgen, uç kısmına doğru silindir form alan bir sivri nesne, arkasında yer delik sayesinde, el ile biçimlendirilmiş bir halka üzerinde ortaya çıkarılmıştır. Bu halka tipinin, bir alet ya da gereç için özel olarak üretilmediği, birbirinden bağımsız üretilen nesnelere bir araya getirmek için, ikincil bir işlem olarak tele geçirilip bağlandığı düşünülmelidir²¹³. Ayrıca bu setlerde cımbız, kesici uçlu bız gibi farklı

²⁰⁸ Feride İmrana Altun , *a.g.e.*, s. 99 ve Lev. 91.

²⁰⁹ Arzu Gültekin, *a.g.e.*, s. 137.

²¹⁰ Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s. 128.

²¹¹ Feride İmrana Altun , *a.g.e.*, Lev. 140.

²¹² Ünal Demirel, *a.g.e.*, s. 221.

²¹³ Hasan Bahar, "İsauria Bölgesi'nin Antik Çağdaki Yerleşim Merkezleri", *Anadolu Araştırmaları Sayı 14*, 2001, s. 85.

gereçler bir arada bulunabilmektedir²¹⁴. Buluntu yapının orijinal temel seviyesine yakın bir kontekstte ele geçtiğinden MS 5-6. yüzyıllardan geç bir tarihe ait olmamalıdır.

Kozmetik setlerinde içerisinde kullanıldığı önerdiğimiz bir diğer bulunu (**Kat. Nu.: 98**) bir cımbıza ait yassı parçadır. 3 mm genişliğindeki yassı dörtgen formlu gövdesi uç kısma doğru üçgen bir yapıda sivrileşir. Diğer ucu bir miktar açıyla dönüş yapar şekilde kırılmıştır. Bu nedenle, diğer kısmının da simetrik olarak aynı yapıda olduğu fikri ortaya çıkmaktadır. Nesne iğne olarak kullanmak için uygun formda değildir. Analogik olarak yapılan araştırmalarda Roma İmparatorluk Dönemi'nden itibaren benzer formların kullanıldığı görülmektedir²¹⁵. Kazıda bulunduğu kontekst itibari ile MS 10. yüzyıl civarına tarihlenmesi önerilebilir.

Bazilikal planlı yapı içerisinde tespit edilen birkaç nesne, ilgili dönem analogisinde tespit edilememiştir. Bunlardan biri olan bronz boru (**Kat. Nu.: 99**) düz bir levhanın dairesel biçimde kıvrılması ile elde edilmiştir. Yaklaşık 10 cm boyutundaki nesnenin bir ucunda çok net bir kırık görülmektedir. Nesne üzerinde bir bezeme bulunmamaktadır. Bu kısıtlı sebebiyle, analogik olarak karşılaştırılabilecek bir örnek tespit edilmemiştir. Nesnenin bir boru olarak içinden bir sıvı mı, yoksa ağırlığı azaltmak amacıyla bu yöntemle yapılmış bir gerece ait parça mı olduğu kesinlik kazanmamıştır. İlgili kontekst doğrultusunda (8. alan 15-F d pk. 4.64 m) MS 6-7. yüzyıla ait bir buluntu olmalıdır. Yine aynı alanda ortaya çıkarılan başka bir nesne (**Kat. Nu.: 100**) bronz bir telin, kısmen ezilerek düz hale getirilmesi ile geniş bir alan oluşturulmuş, geri kalan daire formlu tel ise geriye doğru katlanarak birbirine bağlanmıştır. Oluşan dikdörtgen alan sebebiyle, ahşap ya da deri gibi bir parçanın üzerinde aplike olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Buluntunun konteksti MS 7-10. yüzyıllar arasına tarihlenmiştir. 8. Alan 15-G açması a plan karede ele geçen silindirik nesne (**Kat. Nu.: 101**) bronzdan üretilmiş, kalınlığı çapına göre oldukça kalın olan kenar bölümleri düz profilli bir nesnedir. Üzerinde herhangi bir bezeme yer

²¹⁴ Manniez Feugère and Y. Manniez. "Le petit mobilier.", *Les fouilles de la ZAC des Halles à Nîmes (Gard). Nîmes, Musée archéologique*, Nîmes, 1993, s. 278.

²¹⁵ Nina Crummy and David G. Buckley. *The Roman Small Finds From Excavations in Colchester, 1971-79*. Vol. 2. Colchester Archaeological Trust, 1983, s. 59 Kat. Nu. 1882

almamaktadır. Form olarak taştan yapılan ağırşaklar ile benzerlik gösterse²¹⁶ de ilgili dönemde bronzdan bir örneğine rastlanılmamıştır. Kontekst olarak MS 7-10. yüzyıllar arasında yer almaktadır. 24. alanda Apsisli yapının, apsis bölümüne yakın bir alanda bulunan (19-H açması d plankare) Dairesel formlu nesneye ait olduğu düşünülen kenar profil parçası (**Kat. Nu.: 102**) kalıp yapımıdır. Açılı kısmın derecesine göre yapılan hesaplamada, ait olduğu dairesel parçanın çapının 28 cm olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutta ve kenarları profilli olan birçok polykandelon örneği günümüze ulaşmıştır²¹⁷. Nesnenin işlevi hakkında, boyutlarının çok küçük olmasından dolayı başka bir öneri getirilememektedir. Buluntunun konteksti MS 11-12. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir.

3.12 Geç Dönem Buluntuları

Küçükçekmece Göl Havzası (Bathona?) Kazılarında, kazı çalışmalarının yoğun olarak yürütüldüğü, 8. ve 24. alanlarda, özellikle yüzey seviyesinde ele geçen bazı buluntuların, bölgenin Osmanlı İmparatorluğu döneminde de çiftlik vb. amaçlar için kullanılmasından kaynaklı olarak geç dönemlere tarihlendirilmesi gerekmektedir.

8. alanda 13-N açmasında tespit edilen demir çakmak (**Kat. Nu.: 103**) çift kancalı tiptedir. Kanca bölümleri, taşa vurma sırasında tutmaya ve sonrasında taşımak için asmayı sağlamaktadır. Yine aynı alanda 14-F açmasında tespit edilen diğer çakmak (**Kat. Nu.: 104**) üretim yarım formdadır. Benzerlerine bazı arkeolojik merkezlerde²¹⁸ erken dönemlerde (MS 6-8. yüzyıl) rastlanılmış olsa da her iki buluntunun yüzey seviyesinde bulunması sebebi ile yerleşimin MS 14. yüzyıldan sonraki bir döneme ait olması gerekmektedir.

8. alanda 13-L açması yüzey seviyesinde ortaya çıkarılan bronz aplik (**Kat. Nu.: 105**) döküm tekniği ile üretilmiştir. Dairesel formun içerisinde bombeli bir yapı oluşturulmuştur. Kenar kısımlarında bulunan 3 adet çıkıntı, nesneyi sabitlemek için

²¹⁶ Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, Lev. 124.

²¹⁷ Dēmētra Papanikola-Bakirtzē, *a.g.e.*, s. 283.

²¹⁸ Jane C. Waldbaum, et al. *a.g.e.*, s. 153 - Lev. 58; Gladys R. Davidson, *a.g.e.*, s. 195 Lev. 88.

kullanılan bağlantıların korunmuş kısımları olmalıdır. Bu tip applike parçaların mobilyalar üzerinde çivilerin gizlenmesi ve dekoratif bir görünüm elde edilmesi için kullanıldığı bilinmektedir²¹⁹. Bu buluntu, tipolojik olarak günümüze kadar kullanılan örnekleri olması ve yüzey buluntu olması sebebiyle MS 13-14. yüzyıllara ait olması gerekmektedir.

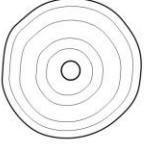

7. alanda bulunan sarnıç yapısına yakın bir konumda, bir kırbaç aksamı tespit edilmiştir (**Kat. Nu.: 106**). Demirden bir gövdenin baş kısmına bronzdan levha kaplanarak bir sap bölümü oluşturulmuştur. Bu bölümün üzerinde çizgisel geometrik bezemeler yer almaktadır. Uç kısmında ise kayış bağlandığını gösteren sıkıştırma izleri mevcuttur. Kırbaçlar aksamları ile ilgili bilimsel bir çalışma tespit edilemediğinden analogik bir çalışma yapılamamıştır. Olasılıkla, bölgenin Osmanlı İmparatorluğu Dönemi kullanımı ile ilgilidir.

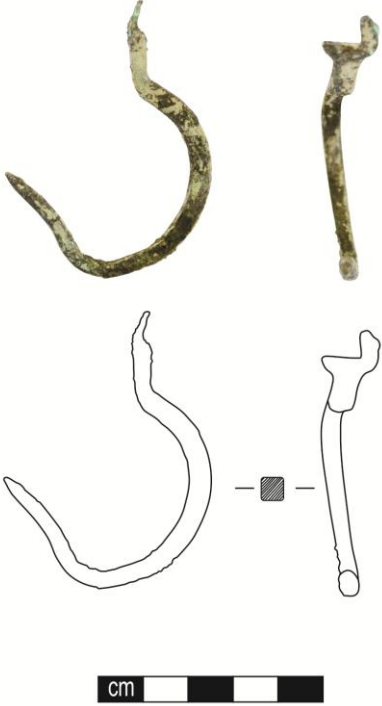

24. alanda yer alan apsisli yapının yüzey seviyesinde de, kurşun hammadde kullanılarak imal edilen bir tüfek mermisi (**Kat. Nu.: 107**) bulunmuştur. Buluntu tam olup, kullanılmış (patlamış) olduğundan iç kısmı boştur ve dış yüzeyinde deformasyonlar oluşmuştur. Bu buluntu da, bölgenin Osmanlı İmparatorluğu dönemi kullanımı ile ilgili olmalıdır.

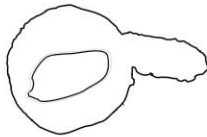

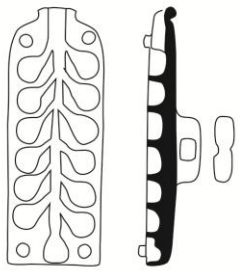

²¹⁹ Jane C. Waldbaum, et al. *a.g.e.*, s. 64- Lev. 18; Muscarella, Oscar White. *Bronze and Iron: Ancient Near Eastern Artifacts in the Metropolitan Museum of Art*. Metropolitan Museum of Art, New York, 1988. s.73.

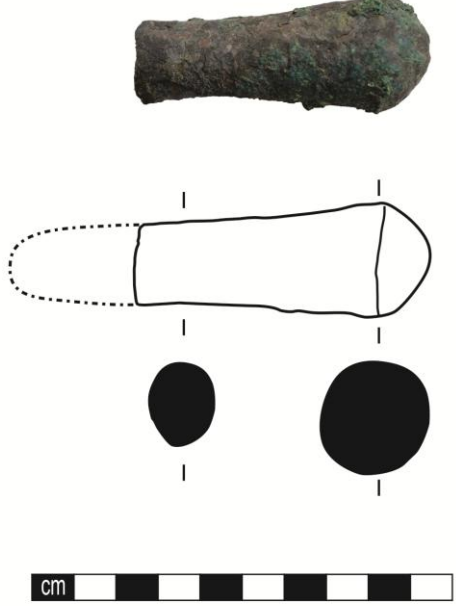

4. KATALOG

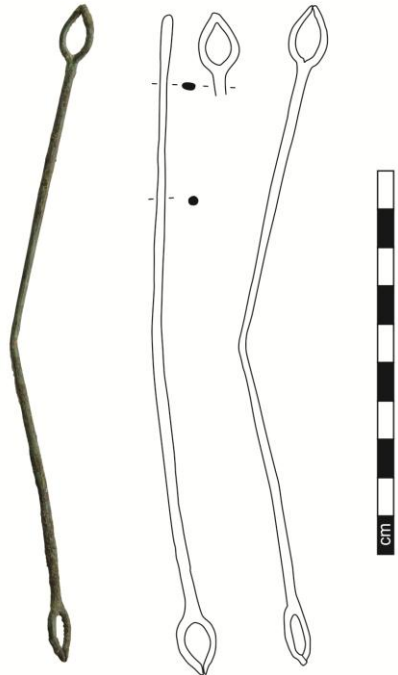
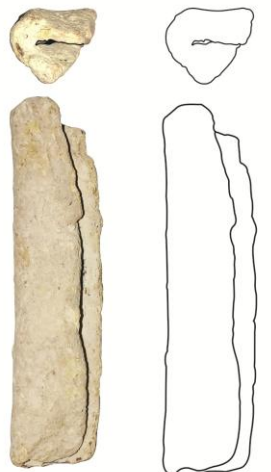
Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları'nda 2009-2015 yılları arasında yapılan çalışmalarda ele geçen metal buluntular üzerinde yapılan çalışmanın sonucunda bir katalog bölümü oluşturulmuştur. Katalogda eserler envanter numarasına göre değil, ana hat planındaki konu başlıklarına göre sıralanmış ve bir katalog numarası (Kat. Nu.) verilmiştir. İkinci sırada yer alan Kayıt Numarası bölümünde yer alan KÇG ibaresi Küçükçekmece Gölü Kazılarının kısaltmasını, hemen yanında verilen sayısal ibare ise ortaya çıkarıldığı yılı temsil etmektedir (ör: KÇG11= Küçükçekmece Gölü Kazıları 2011). Bu satırın yanında tireden sonra belirtilen ENVXX ve ETXX gibi ifadeler ise, buluntunun müzeye hangi sıfatla teslim edildiğini belirtmektedir. DEPOXX ifadesi ise buluntunun çalışılmak üzere kazı evi depolarında bekletilen buluntulardan biri olduğu göstermektedir. Ardından sırasıyla adı, cinsi, ölçüleri, buluntu yeri, kotu, durumu, tanımı ve analogik örneklerin eklenmesi ile birlikte tarihlemesi verilmiştir. Birbirleri ile ilişkisi olduğu düşünülen nesnelere, tanım bölümünde ayrıca belirtilmiştir. Genellikle yüzeyde veya yüzeye çok yakın konumda bulunmuş eserlerin envanter bilgilerinde yükseklik bilgileri yer almadığı için Kot kısmında “-“ işareti ile belirtilmiştir. Buluntuların fotoğraf ve çizimlerinin levha içerisinde olabildiğince büyük verilebilmesi için, ölçükler birbirinden bağımsız olarak nesneye göre düzenlenmiştir. Buluntuların analogik örneklerinin tarihlendirilmesi, kazı alanının verileri ile paralellik gösterir durumda ise ortak bir tarihlendirme yapılmıştır. Bu durumda tarihleme bölümüne doğrudan ilgili tarih ya da tarih aralığı yazılmıştır. Analogik örneklerin bulunamadığı ya da kazı alanı kronolojisi ile uyumsuz olduğu durumlarda ise kontekste göre değerlendirme yapılmış ve bu değerlendirme şekli parantez içerisinde belirtilmiştir. Geç dönem buluntuları içinde kesin tarihlendirme yapılacak veri elde edilemediğinden genel olarak Osmanlı Dönemi ibaresi kullanılmıştır. Son olarak ise buluntu daha önce bir yayında tek ya da toplu halde bir grubun içerisinde yayımlanmışsa, yayın yeri satırında belirtilmiştir.

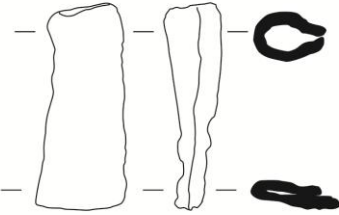

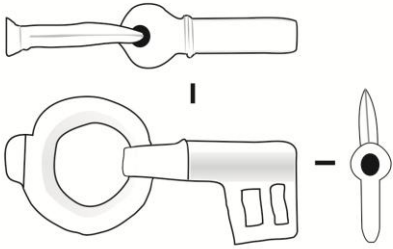

<p>Kat. Nu. : 1 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV04 Adı : Terazi Ağırlığı Cinsi : Bronz Ölçüleri : 29 x29x12 mm 80 g Bul. Y./K. : 13. Alan 9-C açması yüzey Kot :-</p> <p>Durumu : Buluntu tüm olup üzerindeki bezemeler aşınmış haldedir. Patinası mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Bronzdan döküm tekniği ile yapılmış kare formlu terazi ağırlığıdır. Kenar bölümleri derin yiv profilidir. Ön yüz üzerinde kazıma olarak işlenmiş mimari yapı arasında büyük bir haç figürü görülmektedir. Ayrıca "Go Γ" ve "ΘΕΟ8 XΑΡΙC" yazıları yer almaktadır.</p> <p>Analoji : O. Tekin, 2016:858.</p> <p>Tarihleme : MS 5-6. yüzyıl.</p> <p>Yayınlandığı Yer : O. Tekin 2017:361.</p>	
<p>Kat. Nu. : 2 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV341 Adı : Terazi Ağırlığı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap 17 mm, Kalınlık 2 mm, 4 g Bul. Y./K. : 8. Alan 15-G açması c plankare Kot : 5.87 m</p> <p>Durumu : Tüm ve sağlamdır.</p> <p>Tanımı : Döküm tekniği ile üretilmiştir. Yuvarlak ağırlığın arka kısmı düzdür. Ön yüzünde ise iç içe geçmiş 4 halka motifi bulunmaktadır.</p> <p>Analoji : M. A. Eser, 2009:181.</p> <p>Tarihleme : MS 10-11. yüzyıl.</p> <p>Yayınlandığı Yer : O. Tekin 2017:361.</p>	

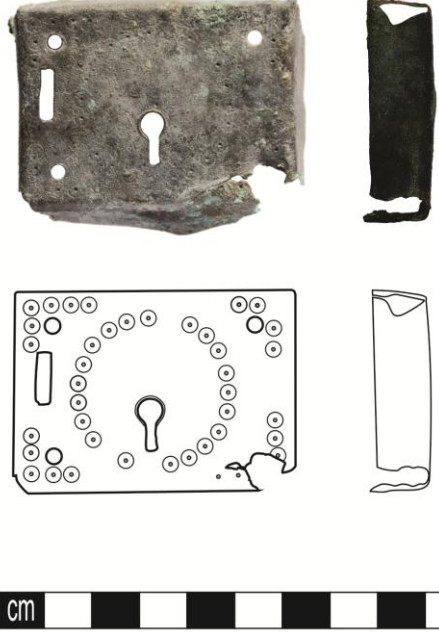
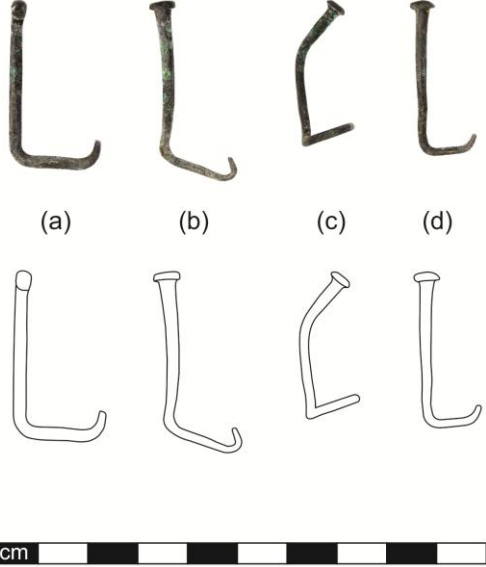
<p>Kat. Nu. : 3 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 2 Adı : Kantar Kancası Cinsi : Bronz Ölçüleri :Yük. 58 mm, Kesit 4 mm, 12 g Bul. Y./K. : 8. Alan 14-F açması d plankare Kot : 5.80 m</p> <p>Durumu :Buluntu askı bölümünden kırık ve eksiktir. durumdadır. Yüzeyi patina ile kaplıdır.</p> <p>Tanımı :3 mm kalınlığında silindirik formlu bronzdan yapılmış, kanca formu verilmek için bükülmüş ve uç kısımları sivrileştirilmiştir.</p> <p>Analoji : M. Ballance, 1989: Lev. 31; J. C. Waldbaum, 1983: s.81-Lev.28 D. P. Bakirtze, 2002: s.76 M. A. Eser, 2009: s.182 Ü. Demirer, 2013: s.223 D. Önder, 2016: s.229</p> <p>Tarihleme : MS 9. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 4 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV06 Adı : Kalıp Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : 32x15x20 mm, 90 g Bul. Y./K. : 24. Alan 17-I açması yüzey Kot : -</p> <p>Durumu :Nesne bir kalıp çiftinin tek parçası olarak bütün halde ele geçmiştir. Patinası bulunmaktadır..</p> <p>Tanımı :Bronzdan döküm olarak yapılmış bir kalıba ait parçadır. Döküm kanalının iç kısmında ince sık çizgiler mevcuttur. Kalıbın derin yarım yuvarlak kısımda merkezden dışa doğru iç içe geçmiş çizgiler ile bezenmiştir. Parçanın arka kısmında dışa çıkık delikli bir bağlantı noktası vardır.</p> <p>Analoji : G. R. Davidson, 1987: s.203 Lev. 94</p> <p>Tarihleme: MS 14. yüzyıl</p>	

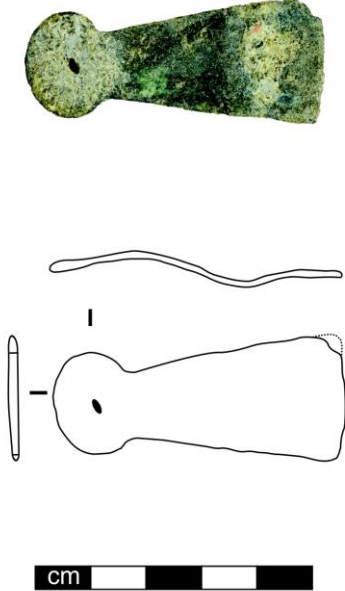
<p>Kat. Nu. : 5 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV027 Adı : Mermi Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Çıkıntı Yüksekliği: 24 mm, Çap: 15 mm 18 g Bul. Y./K. : 24. Alan 18-I açması a plankare Kot : -</p> <p>Durumu : Üzerinde kısmen ezik yada döküm hatası mevcut.</p> <p>Tanımı : Kurşundan yapılmış, küresel formundadır. Küresel formu hatalı ve döküm sırasında ki fazlalık üzerinde kalmış olduğu için hatalı üretim olduğu düşünülmektedir.</p> <p>Analoji : -</p> <p>Tarihleme : MS 14. yüzyıl (Kontekse göre).</p>	
<p>Kat. Nu. : 6 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV018 Adı : Kalıp Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yükseklik: 51 mm, Gen: 19 mm, Kal: 11 mm. 28 g Bul. Y./K. : 24. Alan 14-G açması Kot : -</p> <p>Durumu : Buluntu tam olup yüzeysel aşınmalar mevcuttur.</p> <p>Tanımı : İki parça olarak üretildiği anlaşılan kalıbın tek parçasıdır. Bronzdan yapılmış dikdörtgen biçimli kalıpta, akıtacak kısmından ortaya doğru döküm yolu bulunmaktadır. Bu yolun etrafında altışar yanlarda ve bir ortada olmak üzere toplam 13 adet yuvarlak oyuk mevcuttur.</p> <p>Analoji : G. R. Davidson, 1987: s.203</p> <p>Tarihleme : MS 14. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 7 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV345 Adı : Havaneli Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 69 mm, Gen. 26mm, 171.60 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankaresi Kot : 3.97 m</p> <p>Durumu : Sap bölümü eksik halde bulunmuştur. Üzerinde yoğun korozyon ve patina bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Sap bölümü kısmen kırık yada başka bir eklenti yapılarak kullanılan ezici kısmı küresel formlu havaneli.</p> <p>Analoji : H. Perk-B.Özdemir, 2014: s.138</p> <p>Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 8 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 1 Adı : Olta İğnesi Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 42 mm, Çap: 3-2,2 mm, 2,98 g Bul. Y./K. : 8. Alan 15-G açması c plankare Kot : 5.60 m</p> <p>Durumu : Buluntu tam durumdadır.</p> <p>Tanımı : Silindirik formlu bronzdan yapılmış, olta iğnesi formu verilmek için bükülmüş ve uç kısımları işlenmiştir. Bir tarafında iğnenin temel fonksiyonunu yerine getiren kanca bulunmaktadır. Diğer uç bağlama amacıyla kullanılmalıdır.</p> <p>Analoji : G. R. Davidson, 1952: s.193 A. Serdar, 2016: s.148 N. Çelik-S. Bulut, 2010: s.104 A. F. Ferrozzi, 2012: s.291 S. Çölmekçi, 2007: s.239</p> <p>Tarihleme : MS 7. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 9 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV347 Adı : Ağ Mekîği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluk: 170 mm, 7 g Bul. Y./K. : 8. Alan 14-G açması a plankare Kot : 5.60 - 5.39 m</p> <p>Durumu : Korozyonlu halde ele geçmiştir.</p> <p>Tanımı : Silindirik çubuk formunda imal edilmiş ,iki ucunda ipin yönlendirilmesini sağlayan açıklıklı halkalar bulunan ağ dokuma mekiği.</p> <p>Analoji : G. R. Davidson, 1952: s.177 ,lev. 79. A. F. Ferrozoli, 2012: s.291.</p> <p>Tarihleme : MS 7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 10 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 22 Adı : Ağ Ağırlığı Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Gen. 28 mm, Yük. 56 mm, Kal. 2 mm, 30.60 g Bul. Y./K. : 8. Alan 15-F açması d plankare Kot : 4.50 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Levha halindeki kurşunun ağ üzerine katlanarak geçirilmesi ile formu oluşmuş bir ağ ağırlığı.</p> <p>Analoji : A. F. Ferrazzoli, 2012: s.291</p> <p>Tarihleme : MS 5-7. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 11 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV343 Adı : Ağ ağırlığı Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Uzn. 17 mm, Gen. 37 mm, Kal. 11 mm 17,31 g Bul. Y./K. : 24. Alan 15-J açması b plankare Kot : 15.40 m</p> <p>Durumu : Korozyonlu halde ele geçmiştir. Tümdür.</p> <p>Tanımı : Düz bir levha halinde üretilip, kenarından diğer kenarına doğru katlanarak son şekline getirilmiştir. Simetrik değildir.</p> <p>Analoji : A. F. Ferrazzoli, 2012: s.291</p> <p>Tarihleme : MS 5-7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 12 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV06 Adı : Anahtar Cinsi : Bronz Ölçüleri : Halka ve Anahtar uzunluğu: 44 mm, Anahtar Uz. mm, Genişlik 15 mm, Halka Çapı 22 mm Bul. Y./K. : 13. Alan 9-C açması (Kıyı Açması) Kot : Yüzey</p> <p>Durumu : Tümdür.</p> <p>Tanımı : Anahtar döküm tekniği ile üretilmiş, taşıma ve tutma amaçlı katlanabilen bir halka eklenmiştir. Dil kısmı üzerinde 2 adet delik süs amaçlı yada güvenlik amaçlı olabilir.</p> <p>Analoji : A. Pekin, 2007: s.281 G. Davidson, 1952: Lev. 70-71 J. Waldbaum, 1983: s.76 Z.Çakmakçı, 2017: s.51</p> <p>Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 13 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 4 Adı : Kilit Gövdesi Cinsi : Bronz Ölçüleri : Genişlik 58 mm, Yükseklik 43 mm, Derinlik 12 mm, Levha Kal. 1 mm 17g Bul. Y./K. : 8. Alan 16 F açması b plankare Kot : 4.23 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Üzerinde çatlaklar ve korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Levha haline getirilmiş bronz, katlanarak bir yönü açık kutu şekline getirilmiştir. 4 adet sabitleme deliği, kilit köprüsünün oturduğu yuva ve anahtar deliği bulunmaktadır. (Kat. Nu.:14 ve Kat.Nu.:15 numaralı buluntular ile bir grup oluşturmaktadır.</p> <p>Analoji : A. Oransay, 2006: s.148 S. Bernhard, 2002: s.223 C. Şimşek, 2011: s.510</p> <p>Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 14 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 8 Adı : Kilit Tespit Çivileri Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluk: a-b-c: 50 mm, d 45mm Çap: 2,5 mm a-b: 1,85 g, c-d: 1,35 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankare Kot : 4.23 m</p> <p>Durumu : Buluntular tam ve sağlamdır. Üzerinde korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılmış çivilerin baş kısımlarının ölçüleri tutarsızdır. Gövde bölümleri tam dairesel olmayıp düzensiz kesitleri vardır. 13 Katalog numaralı kilit üzerinde insitü halde ortaya çıkarılmıştır.</p> <p>Analoji : A. Oransay, 2006: s.148 S. Bernhard, 2002: s.223 C. Şimşek, 2011: s.510</p> <p>Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl</p>	

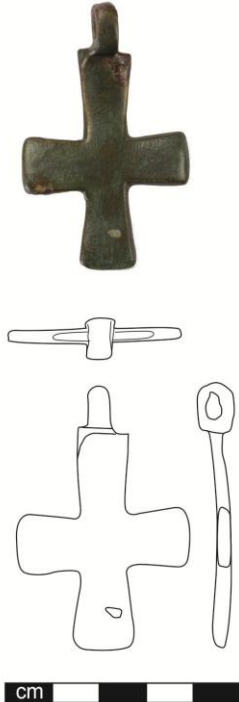
<p>Kat. Nu. : 15 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 7 Adı : Kilit Köprüsü Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluk 84 mm, Genişlik 21mm, Kalınlık 2 mm, Dil Kısmı 13 mm x 10,5mm, 14,63 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-G açması a plankare Kot : 5.46 m - 3.72 m Durumu : Buluntunun bağlantı kancası kırıktır. Üzerinde korozyon bulunmaktadır. Tanımı : Levha haline getirilmiş bronz, işlenerek bir ucu bağlantı için yuvarlak bir halka şekline, diğer ucu ise kilit mekanizmasının içine girebilecek bir dil şekline getirilmiştir. Konsantrik daire bezemeler yüzeysel olarak işlenmiştir. 13 nolu kilide ait olmalıdır. Analoji : A. Ferrozoli, 2012: s.292 E. Khamis, 2013: s.129 E. Durak, 2013:s24 Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 16 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV13 Adı : Mobilya Aksamı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluk 53mm, Genişlik 23mm, Kalınlık 2 mm, 3,39 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-G açması c plankaresi Kot : 4.60-4.50 m Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Hassas olduğundan konservasyon işlemi tamamlanamamıştır. Tanımı : Yuvarlak baş kısmına sahip, aplike mobilya aksamıdır. Analoji : A. Ferrazoli, 2012: s.303 J. Waldbaum, 1983: s.78 H. Evans, 2001: s.22 Tarihleme : MS 5. yüzyıl</p>	

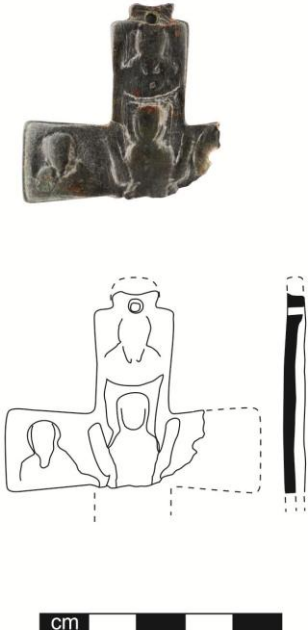
<p>Kat. Nu. : 17 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 6 Adı : Mobilya Aksamı Cinsi : Bronz Ölçüleri :Yükseklik 42 mm,Genişlik 19 mm Çap 20 mm, Delik Çapı: 2,3mm Kalınlık 1 mm, 3,40 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-G açması a plankare Kot : 5.34 m Durumu :Buluntu kırık ve eksik durumdadır.</p> <p>Tanımı :Bronzdan yapılmış mobilya aksamıdır. Genellikle ahşap yada kemikten yapılmış kutuların parçalarını sabitlemek amaçlı kullanılır. Yuvarlak bölümde yer alan çivi deliğidir. Kırık bölümde yer alan eğim kırılan parçanın köşe bölümü olduğunu göstermektedir.</p> <p>Analoji :A. Ferrazoli, 2012: s.303 J. Waldbaum, 1983: s.78 H. Evans, 2001: s.22</p> <p>Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 18 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 28a Adı : Menteşe Cinsi : Demir Ölçüleri :Uzun Kol:68 cm, Kısa Kol:37 cm Genişlik 6 cm, Kalınlık 1 cm Ağırlık 2,6 kg Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankare Kot : 3.73 m</p> <p>Durumu :Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır. Yangın tabakasından ele geçtiği tuğla ve taş parçaları ile kaynaşmış durumdadır.</p> <p>Tanımı :Demir, şerit şeklinde kesilmiş ve kapının gövdesine oturacak şekilde biçimlendirilmiştir. Üzerine kaynaşmış halde sabitleme çivileri bulun-maktadır.</p> <p>Analoji : G.Stibel, 2011:s. 338</p> <p>Tarihleme : MS 7. yüzyıl</p> <p>Yayınlandığı Yer: A. Enez, 2017:227.</p>	

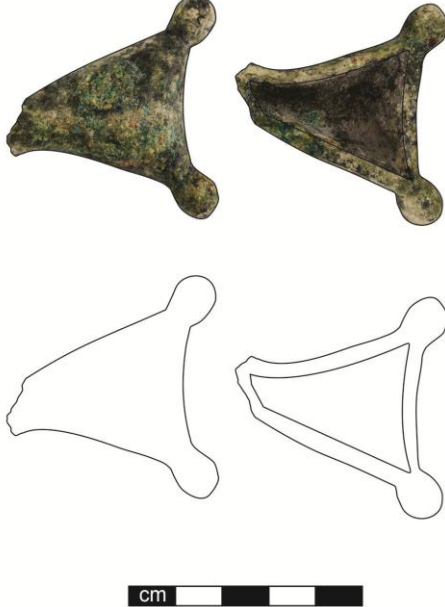
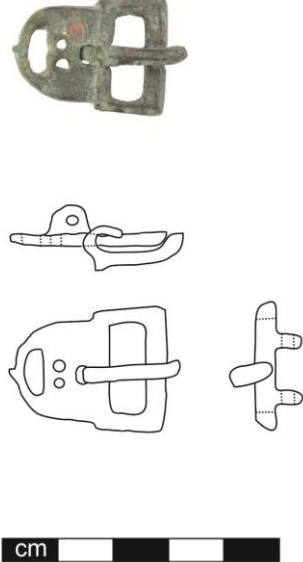
<p>Kat. Nu. : 19 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 28b Adı : Menteşe Cinsi : Demir Ölçüleri : Uzun Kol:69 cm, Kısa Kol:30 cm Genişlik 6 cm, Kalınlık 1 cm Ağırlık 2,5 kg Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankare Kot : 3.90 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır. Yangın tabakasının-dan ele geçtiği tuğla ve taş parçaları ile kaynaşmış durumdadır.</p> <p>Tanımı : Demir, şerit şeklinde kesilmiş ve kapının gövdesine oturacak şekilde biçimlendirilmiştir. Üzerine kaynamış halde sabitleme çivileri bulunmaktadır.</p> <p>Analoji : G. Stibel, 2011: s.338</p> <p>Tarihleme : MS 7. yüzyıl</p> <p>Yayımlandığı Yer : A. Enez, 2017:228.</p>	
<p>Kat. Nu. : 20 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 28c Adı : Menteşe Cinsi : Demir Ölçüleri : Dıştaki halka çapı : 12 cm İçteki halka çapı: 10 cm Yükseklikler: 5 cm Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankaresi Kot : 3.73 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır. Yangın tabakasının-dan ele geçtiği tuğla ve taş parçaları ile kaynaşmış durumdadır.</p> <p>Tanımı : 2 halka biçimli demirin iç içe yerleştirilmesi ile oluşturulan zemin menteşesi.</p> <p>Analoji : -</p> <p>Tarihleme : MS 7.yüzyıl (Kontekste göre)</p> <p>Yayımlandığı Yer : A. Enez, 2017:231.</p>	

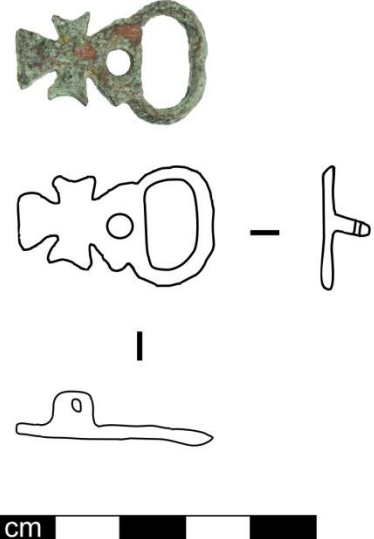
<p>Kat. Nu. : 21 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 28d Adı : Menteşe Cinsi : Demir Ölçüleri : Dıştaki halka çapı : 12 cm İçteki halka çapı: 10 cm Yükseklikler: 5 cm Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankaresi Kot : 3.73 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır. Yangın tabakasının-dan ele geçtiği tuğla ve taş parçaları ile kaynaşmış durumdadır.</p> <p>Tanımı : 2 halka biçimli demirin iç içe yerleştirilmesi ile oluşturulan zemin menteşesi.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 7.yüzyıl (Kontekste göre)</p> <p>Yayınlandığı Yer : A. Enez, 2017:231.</p>	
<p>Kat. Nu. : 22 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 28e Adı : Levha Parçası Cinsi : Demir Ölçüleri : Genişlik 10 cm, Yükseklik 14 cm Kalınlık 1,5 mm Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankaresi Kot : 3.73 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır. Yangın tabakasının-dan ele geçtiği tuğla ve taş parçaları ile kaynaşmış durumdadır.</p> <p>Tanımı : Formunu kaybettiğinden tanımı yapılamayan, buluntu yeri itibarıyla kapı aksamının bir parçası olduğu düşünülen demir levha.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 7.yüzyıl (Kontekste göre)</p> <p>Yayınlandığı Yer : A. Enez, 2017:232.</p>	

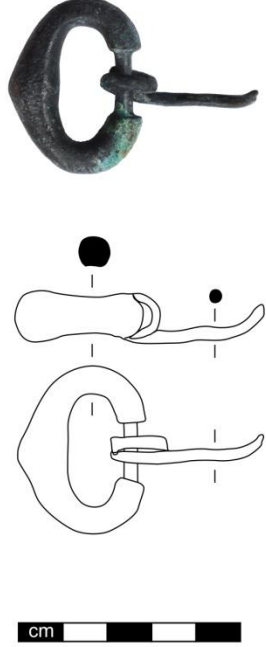
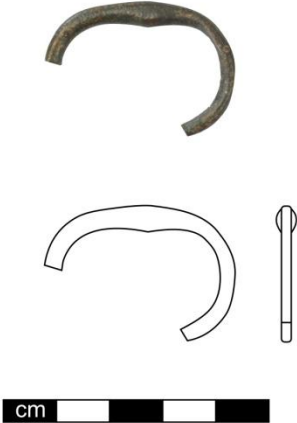
<p>Kat. Nu. : 23 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 28f Adı : Çivi Grubu Cinsi : Demir Ölçüleri : 3 - 8 cm Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankaresi Kot : 3.73 m</p> <p>Durumu : Buluntular yangın tabakasından çıkarıldığı için yoğun korozyon altındadırlar.</p> <p>Tanımı : Formlarını kaybettiklerinden tanımlanamayan, buluntu yeri itibarıyla kapı aksamının bir parçası olduğu düşünülen çiviler.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 7.yüzyıl (Kontekste göre)</p> <p>Yayınlandığı Yer : A. Enez, 2017:229.</p>	
<p>Kat. Nu. : 24 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 28g Adı : Çivi Grubu Cinsi : Demir Ölçüleri : 7 - 13 cm Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankaresi Kot : 3.73 m</p> <p>Durumu : Buluntular yangın tabakasından çıkarıldığı için yoğun korozyon altındadırlar.</p> <p>Tanımı : Formlarını kaybettiklerinden tanımlanamayan, buluntu yeri itibarıyla kapı aksamının bir parçası olduğu düşünülen çiviler.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 7.yüzyıl (Kontekste göre)</p> <p>Yayınlandığı Yer : A. Enez, 2017:229.</p>	

<p>Kat. Nu. : 25 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV02 Adı : Yüzük Cinsi : Bronz Ölçüleri : Halka Çapı: 26 mm, Halka Kal: 3 mm, Kaş Çapı: 15 mm, Kaş Kal: 2 mm. 6 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-G açması a karelajı Kot : 6.24 m</p> <p>Durumu : Buluntu tüm olup kaş üzerindeki figür aşınmış haldedir. Patinası mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılmış, ince halkalı bir yüzüktür. Halkası ve kaşı birbirine sonradan kaynatılmıştır. Kare formulu kaşın, köşeleri yuvarlatılmış üst kısmında yarım yuvarlak çıkıntı yapılarak taçlandırılmıştır. Kaşın içinde bir süvari betimlemesi bulunmaktadır.</p> <p>Analoji : G. Davidson, 1987: s.240 N.Çelik -S. Bulut, 2010: s.104</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 26 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV014 Adı : Pantantif Haç Cinsi : Bronz Ölçüleri : Kulplu Yük: 57 mm, Gen: 36 mm, Kal: 3 mm. 16 g Bul. Y./K. : 24. Alan 16-G açması Kot : 12.08 m</p> <p>Durumu : Buluntu tam olup yüzeysel aşınmalar mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılmış pantantifli haçın üstünde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Oval delikli askı halkası vardır ve haç ile beraber yapılmış, sonradan ekleme değildir. Haçın yüzeyinde patina bulunmaktadır ve belli kısımlarında korozyon görülmektedir.</p> <p>Analoji : E. Khairidinova, 2012: s.419 E. Erten, 2013: s.114</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

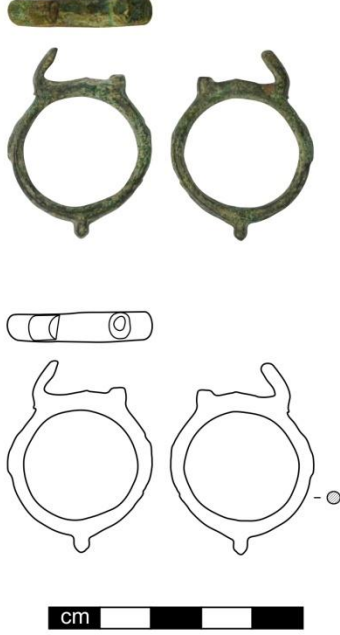
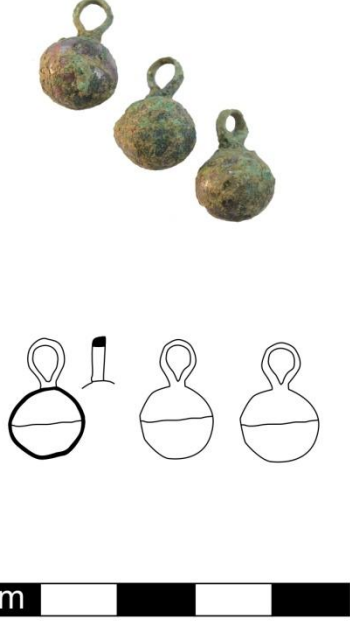
<p>Kat. Nu. : 27 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV03 Adı : Pandantif Haç Cinsi : Bronz Ölçüleri : Kulplu Yük: 58 mm, Gen: 28 mm, Kal: 4 mm. 23 g Bul. Y./K. : 8. Alan 12-F açması d karelaçı Kot : 6.62 m</p> <p>Durumu : Alt kol kenarındaki küçük kırık dışında tüm ve sağlamdır.</p> <p>Tanımı : Bronzdan döküm olarak yapılmış, çift yönlü pandantif haçıdır. Üst kısmında dikey, düzgün oval delikli askı halkası vardır. Haçın kolları uçlara doğru genişlemektedir. Kazıma olarak işlenmiş merkezde ve kollar üzerinde ikişer tane iç içe yapılmış daire motifler görülmektedir</p> <p>Analoji : S. Ötügen, 2010: s.145 P. Arthur, 2006: s.91</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 28 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV015 Adı : Röliker Haç Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük: 40 mm, Gen: 40 mm, Kal: 4 mm. 14 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-F açması a plankare Kot : 6.42 m</p> <p>Durumu : Sağ kolu kısmen, alt kolu tamamen kopmuştur. Arka bölümü eksiktir.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılmış rölikerin, üst ve sağ kolunda yuvarlak madalyon içerisinde kitap tutan dört İncileci kabartması bulunmaktadır. Haç kollarının birleştiği orta noktada ise cepheden görünüşlü başının arkasında hale bulunan kolları yukarı vaziyette ayakta duran Meryem kabartması bulunmaktadır.</p> <p>Analoji : H. Evans, 1997: s.169 A. Pülz, 2011: s.207 M. Eser, 2007: s.183</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 29 Kayıt Nu. : KÇG15-ET01 Adı : Tören Haçı Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluk 35 mm, Genişlik 43 mm Kal. 7 mm, 44,26 g Bul. Y./K. : 8. Alan 15-G açması a plankare Kot : 3.63 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Yüzeyi yoğun korozyon altındadır.</p> <p>Tanımı : Döküm tekniği ile üretilmiş bronzdan yapılmış bir tören haçının dört kolundan birine ait parçadır. Köşeleri damla biçimlidir:</p> <p>Analoji : B. Arslan, 2012: s. 355 O. Koçyiğit, 2018: s.116</p> <p>Dönemi : MS 5-6. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 30 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV08 Adı : Kayış Aksanı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluk 32 mm, Genişlik 21 mm, Kalınlık 8 mm, 7,89 g Bul. Y./K. : 8. Alan 15-G açması a plankare Kot : 3.98 m</p> <p>Durumu : Tümdür. Bazı bölümler korozyon altındadır.</p> <p>Tanımı : Kemer tokasının ön kısmında dikdörtgen bir alan içinde tutturmak için kullanılan bir kanca mevcuttur. Alt kısmında dikdörtgen bir boşluk ile küçük yuvarlak iki delik bulunmaktadır. Arka tarafında sabitlemek için karşılıklı iki yuvarlak delikli çıkıntı vardır.</p> <p>Analoji : Y. Kara, 2013: s.180 J. Waldbaum, 1983, Lev.44</p> <p>Dönemi : MS 5-7.yüzyıl</p>	

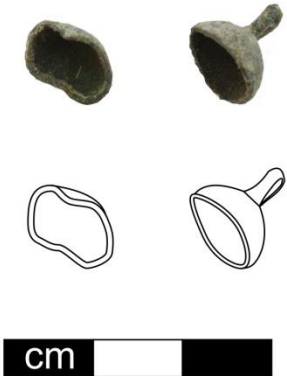
<p>Kat. Nu. : 31 Kayıt Nu. : KÇG13-ET207 Adı : Kayış Aksamı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 30 mm , Gen. 23 mm, Kal. 3mm 6,19 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması d karelajı Kot : 3.91 m</p> <p>Durumu Buluntu eksik ve korozyonlu durumdadır.</p> <p>Tanımı :Bronz malzemeden üretilmiştir. Gövdesi tüm olup ortasında yer alan pim kısmı eksiktir.</p> <p>Analoji : E. Pülz, 2010: s.326 J. Russell, 1982: s.139</p> <p>Dönemi : MS 5-7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 32 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV07 Adı : Kayış Aksamı Cinsi : Bronz Ölçüleri :Uzunluk: 30 mm, Genişlik 19 mm, 3,52 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-G açması c plankare Kot : 4.02 m</p> <p>Durumu :Korozyonlu halde tek parça halde ele geçmiştir. Dil kısmı mevcut değildir</p> <p>Tanımı :Haç formulu kemer tokası döküm tekniğinde üretilmiş olup haç formundadır. Arka yüzeyinde içine bir pimin girebileceği delikli bir çıkıntı yer almaktadır.</p> <p>Analoji : A. Pülz, 2011: s.200 R. James, 1982: s.139</p> <p>Tarihleme : MS 7. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 33 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV344 Adı : Kayış Aksamı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluk: 39 mm, Genişlik: 55 mm, Kalınlık:12 mm, 39.64 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-G açması b plankare Kot : 4.44 m</p> <p>Durumu : Tüm ve sağlamdır. Yüzeyinde patina bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Döküm tekniği ile üretilmiş. İğnesi kıvrılarak ana parçaya eklenmiştir. Tokanın bir yüzü üçgen biçimli bir çıkıntıya sahip, kancanın oturduğu alan, tokenin geri kalanından daha ince bırakılmıştır.</p> <p>Analoji : G. Davidson,1987: s.270 lev. 113 Ü. Demirel, 2013: s.200 J. Waldbaum, 1983: s.121 lev. 44 R. James, 1982: s. 138</p> <p>Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 34 Kayıt Nu. : KÇG12-ET28 Adı : Kayış Aksamı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 36 mm, Gen. 25 mm, Kal. 1 mm 4 g Bul. Y./K. : 8. Alan 14-F açması b karelağı Kot : 6.22 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir.</p> <p>Tanımı : Bronzdan üretilmiş obje, halka formunda olup simetriktir. Orta kısmında, tokenin temas ettiği yüzey gövdesi kalınlaştırılmıştır.</p> <p>Analoji : G. Davidson,1987: s.274 lev. 115</p> <p>Dönemi : MS 10-12. yüzyıl</p>	

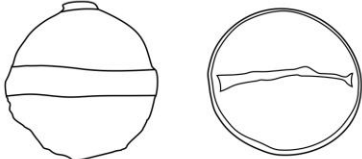

<p>Kat. Nu. : 35 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 10 Adı : Kayış Aksamı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 28 mm, Askı Yüksekliği 10 mm, Kalınlık 3 mm, 9,98 g Bul. Y./K. : 24. Alan 16-I açması Kot : 15,10 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Yüzeyi patina ile kaplıdır.</p> <p>Tanımı : 3 mm kalınlığında dairesel formlu kayış aksamı parçasıdır. Askı bölümü kırıktır. Diğer parçanın kilitlendiği boşluk kısım anahtar deliği formundadır.</p> <p>Analoji : G. Davidson, 1987: s.275 lev.115</p> <p>Tarihleme : MS 14. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 36 Kayıt Nu. : KÇG12-ET56 Adı : Kayış Aksamı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 35 mm, Gen. 20 mm, Kal. 3 mm 5 g Bul. Y./K. : 24. Alan 17-F açması Kot : 12,19 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Yüzeyinde patina bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılan eserin bir bölümü kırıktır. Gövdesinin orta bölümü açıklık olarak bırakılmıştır. Kırık olan kulp kısmının da simetrik olması öngörülmektedir.</p> <p>Analoji : G. Davidson, 1987: s.275 lev.115</p> <p>Tarihleme : MS 14. yüzyıl</p>	

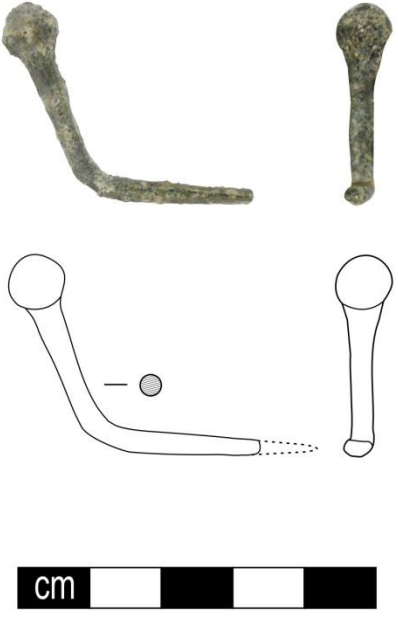
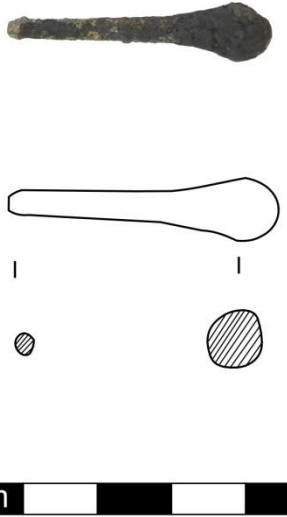
<p>Kat. Nu. : 37 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 16 Adı : Kayış Aksamı Cinsi : Bronz Ölçüleri :Gövde çapı 25 mm,kesit 3 mm, askı dahil yükseklik 37 mm, 7,54 g Bul. Y./K. : 24. Alan 15-K açması Kot : 15.01 m</p> <p>Durumu :Buluntu kırık ve eksiktir. Yüzeyi patina ile kaplıdır.</p> <p>Tanımı :Kayış aksamı dairesel kesitli olarak üretilmiştir. Askı kısmı kırıktır.</p> <p>Analoji :G. Davidson, 1987: s.275 lev.115</p> <p>Tarihleme : MS 14. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 38 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV337 Adı : Düğme (3 Adet) Cinsi : Bronz Ölçüleri :Çap: 10 mm 2,6 g Bul. Y./K. : 24. Alan 18-H açması b plankaresi Kot : 11.45 m</p> <p>Durumu :Kısmi olarak korozyon görülmektedir. 3 Parçada tümüdür.</p> <p>Tanımı :Döküm tekniği ile üretilmiş yuvarlak formlu kolye ucudur (A2 no.lu mezar buluntudur). Üst kısmında yuvarlak boncuğa sonradan eklenmiş halka yer almaktadır.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.397</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

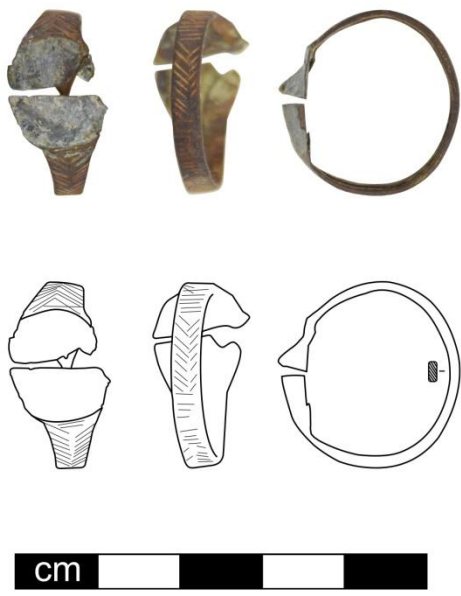
<p>Kat. Nu. : 39 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV338 Adı : Düğme Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap:10 mm, 16 g Bul. Y./K. : 24. Alan 18-H açması b plankaresi Kot : 11.45 m</p> <p>Durumu : Tümdür. Yüzeyinde korozyon görülmektedir.</p> <p>Tanımı : Döküm tekniği ile üretilmiş yuvarlak formlu kolye ucudur (A2 no.lu mezar buluntudur). Üst kısmında yuvarlak boncuğa sonradan eklenmiş halka yer almaktadır.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.397</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 40 Kayıt Nu. : KÇG12-ET27 Adı : Düğme Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 12 mm, Çap: 9 mm, 0.7 g Uz. 10 mm, Çap: 6 mm, 0.2 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-K açması b karelağı Kot : 10.33 m</p> <p>Durumu : 1: Sağlam olup tümdür. 2: Kırık ve eskiktir.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılan eserleri küresel formlu olup, iki parçanın birleştirilmesi ile elde edilmiştir. Askı halkaları da aplikedir. (Mezar B8)</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.397</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

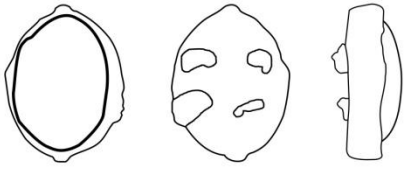

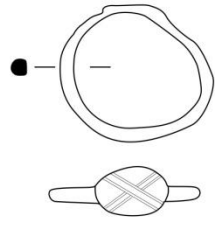

<p>Kat. Nu. : 41 Kayıt Nu. : KÇG12-ET29 Adı : Düğme Cinsi : Bronz Ölçüleri :Yük. 20 mm, Halka Kl. 2 mm, Çap:13 mm, 2,54 g Bul. Y./K. : 24. Alan 17-H açması Kot : 11.51 m</p> <p>Durumu :Buluntu tümdür. Yüzeyi kısmen korozyon ile kaplıdır.</p> <p>Tanımı :Bronzdan yapılmış küre gövdeli takıdır. Gövdesi iki parçanın birleştirilmesi ile oluşmuştur. Askı halkası aplikedir.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.397</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 42 Kayıt Nu. : KÇG13-ET208 Adı : Düğme Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap10 mm, Kulp Kal. 6 mm, 1,13 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması a karelağı Kot : 5.61 m</p> <p>Durumu :Buluntu iki parça halinde ele geçmiştir.</p> <p>Tanımı :Bronzdan yapılan eser gövde ortasından ayrılmış ve 2 parça olarak ele geçmiştir. Askı halkası aplikedir.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.397</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

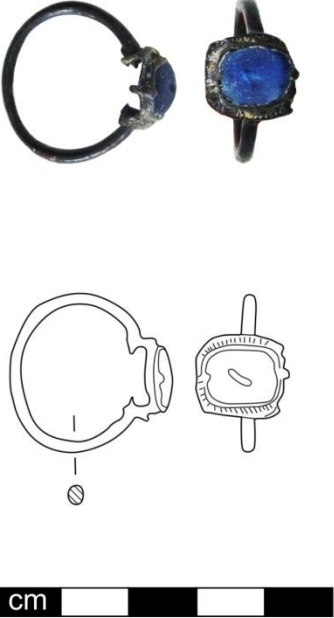
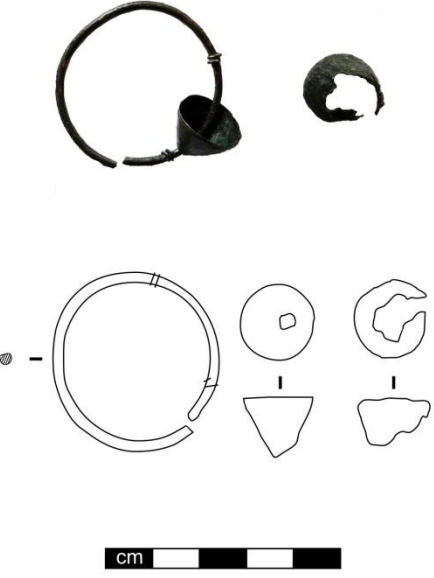
<p>Kat. Nu. : 43 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 15 Adı : Düğme Cinsi : Bronz Ölçüleri : Gövde çapı 9 mm, Halka Çapı 5 mm 1 gr Bul. Y./K. : 8. Alan 14-F açması a plankare Kot : 5.80 m</p> <p>Durumu : Buluntu tüm ve sağlamdır. Yüzeyi patina ile kaplıdır.</p> <p>Tanımı : İki yarım küresel levhanın, birleştirilmesi ile oluşturulmuş, halka eklenerek son halini almıştır</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.397</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 44 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 28 Adı : Düğme Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 13 mm, Derinlik 7 mm, Simetrik Giritilerin Derinliği 1,5mm 1,20 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-M açması c plankare Kot : 10.82-10.46m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Bronz bir levhanın yarım küresel biçimde şekillendirilmesi ile oluşturulmuş, halka eklenerek son halini almıştır. Üzerinde iki adet simetrik çukur görünmektedir.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.397</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 45 Kayıt Nu. : KÇG12-ET25 Adı : Düğme Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 7 mm, Gen. 7 mm, Kal. 1 mm 0,15g Bul. Y./K. : 8. Alan 11-I açması d plankare Kot : 12.37 m</p> <p>Durumu : Buluntunun dairesel kısmının bir bölümü eksiktir. Üzerinde yoğun patina bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılan dairesel eser üzerinde bir askı halkası mevcuttur.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.397</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 46 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 9 Adı : Çingirak Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 23 mm, Kalınlık 1mm, 3,40 g Bul. Y./K. : 8. Alan 14-G açması c plankare Kot : 5.80 m Durumu : Buluntu kırık ve eksik durumdadır. Yoğun korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Levha halindeki bronzdan 2 parça şeklinde yapılmış, orta bölümünden birleştirilmiştir. Kulp bölümü eksiktir. Sesin oluşmasını sağlayan demir bilya oksidasyona uğraşmış ve sesin çıktığı yarık bölüme yayılmıştır.</p> <p>Analoji : F. Şahin, 2010: s.77 M. Palalı, 2015: lev.19 S. Aybek, 2016: s.151 F. Altun, 2015: s.56 - lev.37</p> <p>Tarihleme : MS 11-13. yüzyıl</p>	

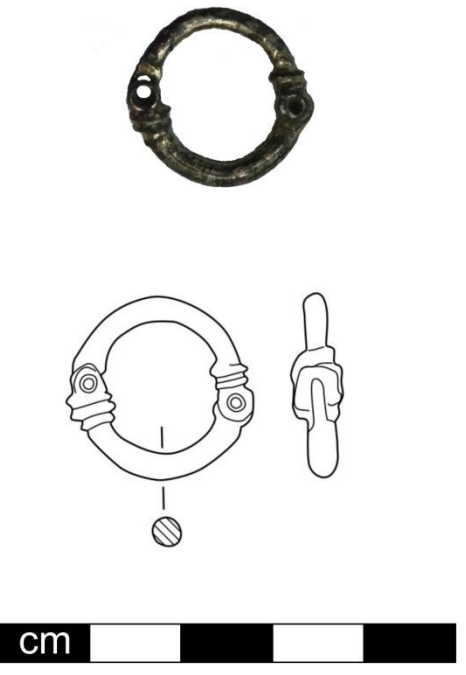
<p>Kat. Nu. : 47 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 3 Adı : İğne Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluk 50 mm, Kesit: 4 - 2 mm Topuz Bölümü 8 mm, 4 g Bul. Y./K. : 8. Alan 15-G açması a plankare Kot : 4.60 m</p> <p>Durumu : Buluntu uç kısmından bir miktar eksiktir. Yüzeyi patina ile kaplıdır.</p> <p>Tanımı : Silindirik formlu bronzdan yapılmış, baş bölümü gövdeden daha geniş tutularak topuz formunu almıştır. Gövdesi kullanım sırasında yada kullanım sonrasında eğilmiş olabilir.</p> <p>Analoji : A. Ferrazzoli, 2012: s.294 D. Bakirtze, 2002: s.374 G. Davidson, 1987: s.281 lev.116 N. Özgülner, 2007: s.141</p> <p>Tarihleme : MS 7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 48 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV12 Adı : Topuz Başlı İğne Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluğu: 36 mm, Kesit 8 mm, 3,29 g Bul. Y./K. : 8. Alan 15-G açması a plankare Kot : 4.85 m</p> <p>Durumu : Uç kısmı kırık ve eksiktir. Üzeri kalın bir karbon tabakası ile kaplı halde ele geçmiştir.</p> <p>Tanımı : Tepesi topuz biçiminde geniş olan iğne, uca doğru daralmaktadır. Gerçek boyutu bilinmemektedir.</p> <p>Analoji : A. Ferrazzoli, 2012: s.294 D. Bakirtze, 2002: s.374 G. Davidson, 1987: s.281 lev.116 N. Özgülner, 2007: s.141</p> <p>Tarihleme : MS 7. yüzyıl</p>	

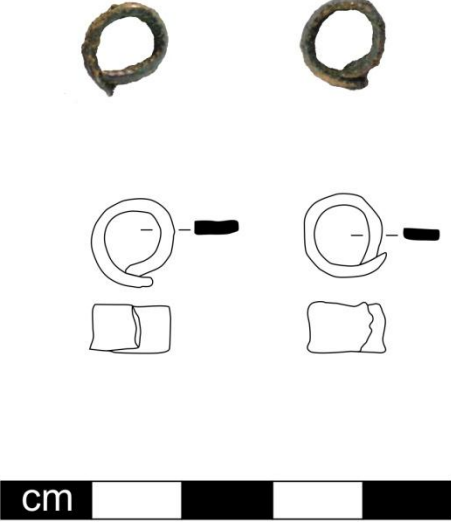

<p>Kat. Nu. : 49 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV01 Adı : Yüzük Cinsi : Bronz Ölçüleri : Halkanın Çapı: 23 mm, Kal: 2 mm, Kaş Çapı: 16 mm, Kaş Kal: 2 mm, 5 g Bul. Y./K. : 8. Alan 12-F açması d karelağı Kot : 6.55 m</p> <p>Durumu : Buluntu tüm olup halka kısmı bir miktar eğilmiştir.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılmış, ince halkalı bir yüzüktür. Halkası ve kaşı birbirine sonradan kaynatılmıştır. Kare formlu kaşın, köşeleri yuvarlatılmış üst kısmında yarım yuvarlak çıkıntı yapılarak taçlandırılmıştır. Kaşın içinde kazıma "Θ P" harfleri görülmektedir.</p> <p>Analoji : G. Davidson, 1987: s.236 lev.103</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 50 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 19 Adı : Yüzük Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 22 mm , Kesit 1 mm. 1,23 g Bul. Y./K. : 8. Alan 15-F b plankare Kot : 6.35 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Levha halindeki bronz, kaş kısmını oluşturmak amacıyla biçimlendirilmiştir. Diğer kalan levha bölümü ise içe doğru katlanarak halka kısmını oluşturmaktadır. Halka kısmı üzerinde simetrik olmayan düzensiz çizgi bezeme yer almaktadır.</p> <p>Analoji : G. Davidson, 1987: s. 236 lev.103</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

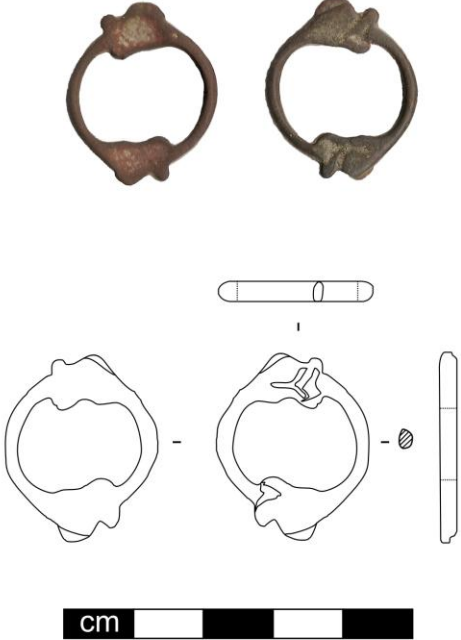

<p>Kat. Nu. : 51 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 20 Adı : Yüzük Kaşı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 22 mm, Kesit 1 mm, 1,23 gr. Bul. Y./K. : 8. Alan 14-M a plankare Kot : 10.35 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Bronzdan üretilmiş levha, mavi renkli doğal taşın kenarlarını saracak biçimde kıvrılmıştır. Alt bölümünde yüzük halkasına bağlantısını sağlamak amacıyla yapılan 4 adet kaynak izi görülmektedir.</p> <p>Analoji : İ. Akbudak, 2017: s.529 F. Altun, 2015: lev. 31</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 52 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV334 Adı : Yüzük Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 17 mm, Kaş : 8x5 mm 19 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-M açması d plankare Kot : 10.45 m</p> <p>Durumu : Hafif ölçekli korozyon mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Yüzüğün kaş bölümü, silindirik biçimindeki halkanın bir kısmının yassılaştırılması ile oluşturulmuş olmalıdır. Kaş kısmı üzerinde diagonal çizgisel motifler yer almaktadır.</p> <p>Analoji : G. Davidson, 1987: s. 246 D. Bakirtze, 2002: s.450</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

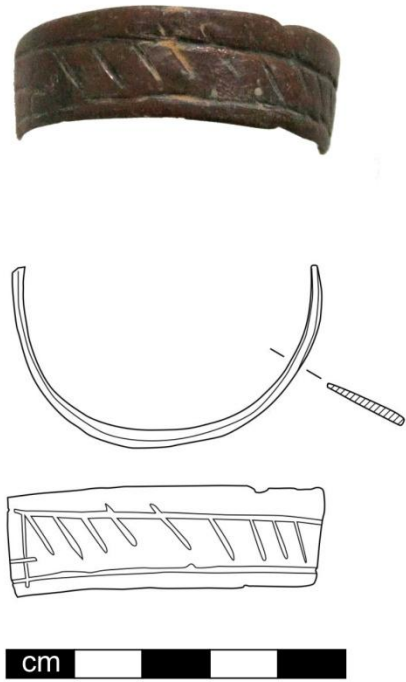
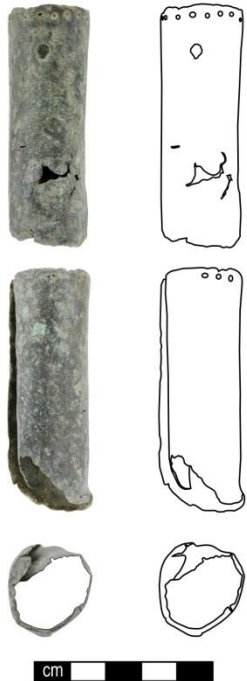
<p>Kat. Nu. : 53 Kayıt Nu. : KÇG11-ENV20 Adı : Yüzük Cinsi : Gümüş Ölçüleri : Halka çapı 20 mm, Kaş 14 x 12 mm 2.96 g Bul. Y./K. : 24. Alan 18-H açması c karelağı Kot : 11.76 m</p> <p>Durumu : Buluntu tüm durumdadır. Üst yüzeyinde ve taşında yer yer çizikler oluşmuştur.</p> <p>Tanımı : Gümüşten malzemeden üretilmiştir. Halka ve taş yuvası olarak 2 parça halinde üretilmiş birbirine kaynatılmıştır. Taş, kenarlarından sıkıştırılarak yerine sabitlenmiştir.</p> <p>Analoji : J. Wadbaum, 1983: s.133 lev.49</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 54 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV43 Adı : Küpe Cinsi : Bronz Ölçüleri : Halka Ç: 38 mm, Kalınlık 3 mm, Pendant Yüksekliği 12 mm, Pendantın Çapı 15 - 4 mm, 2.63 g Bul. Y./K. : 8. Alan 14-F açması c plankare Kot : Yüzey</p> <p>Durumu : Halkası sağlam durumda, konik eklentisi korozyon sebebiyle eksik durumdadır.</p> <p>Tanımı : İnce halkaya takılı, bikonik bir pendanti olan küpe teki. Bikonik pendanti bir tarafı sağlam diğer tarafı hasarlıdır. Analiz Sonuçları: % 76.43 Bakır, % 13.68 Silisyum % 6.69 Çinko, % 1.35 Kurşun</p> <p>Analoji : G. Davidson, 1987: s.252 lev.105 J. Wadbaum, 1983: s.125 lev. 46</p> <p>Tarihleme: MS 11. yüzyıl.</p>	

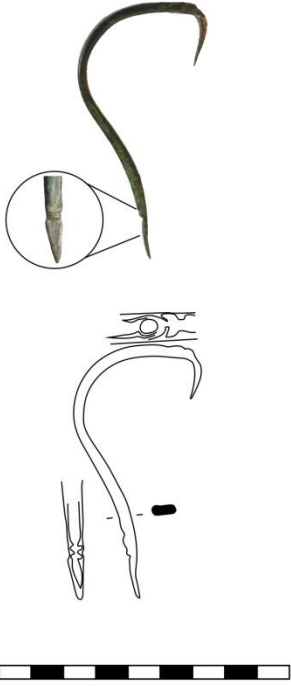
<p>Kat. Nu. : 55 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV09 Adı : Küpe Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çapı 18 mm, 1 mm, 0.41 g Bul. Y./K. : 8. Alan 12-L açması a plankaresi Kot : 9.90 m</p> <p>Durumu : Korozyonlu halde ele geçmiş restorasyon sırasında küçük bir parçası ayrılmıştır.</p> <p>Tanımı : Dairesel formlu, bezemesiz küpeye ait olabilecek bronz halka.</p> <p>Analoji : J. Wadbaum, 1983: s.123 lev. 45</p> <p>Tarihleme: MS 11. yüzyıl</p>	 <p>The photograph shows a small, circular bronze ring with a noticeable gap at the top. A small, rectangular piece of the ring is shown separately above the main ring. The line drawing below the photograph shows the same ring with a dashed line indicating the missing piece. Two small circles are marked on the right side of the drawing, likely indicating the diameter and thickness of the ring. A scale bar at the bottom indicates 1 cm.</p>
<p>Kat. Nu. : 56 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV335 Adı : Küpe Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 20 mm, 3,6 g Bul. Y./K. : 24. Alan 17-H açması d plankaresi Kot : 12.09 m</p> <p>Durumu : Korozyon ve kalkerle kaplıyken temizlenmiştir. Aynı zamanda çeşitli çizikler ve ezilmeler mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Bir tel döndürülerek burgu şeklinde halka oluşturulmuştur (A12 no.lu mezar buluntusudur). Burgu şeklindeki halka bir ucunda incelmektedir. Telin ucunda bağlama halkası ucu (klips) yuvarlak şekilde yapılmış, telin diğer ucu düz bir şekilde bağlama halkasına geçirilmiştir.</p> <p>Analoji : J. Wadbaum, 1983: s.125 lev.46</p> <p>Tarihleme : MS 12. yüzyıl</p>	 <p>The photograph shows a circular bronze ring with a braided or twisted wire texture. A small, dark, rectangular piece is attached to the ring, likely a clasp. The line drawing below the photograph shows the same ring with a dashed line indicating the clasp. A scale bar at the bottom indicates 1 cm.</p>

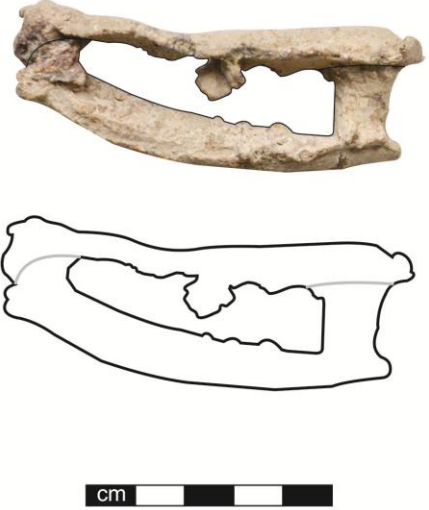
<p>Kat. Nu. : 57 Kayıt Nu. : KÇG11-ENV34 Adı : Küpe Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap 20 mm, 3.06 g Bul. Y./K. : 24. Alan 18-H açması c karelağı Kot : 11.70 m</p> <p>Durumu : Buluntu tüm durumdadır. Yüzeyinde deformasyonlar mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Bronzdan üretilen küpenin, karşılıklı yer alan 2 adet deliği bulunmaktadır. Bu deliklerin her iki yanında dairesel bezemeler yer alır. Apsisli yapı tabanı üzerinde yer alan A5 kodlu gömü ile ilişkili olup, insitü olarak kafatasının sol kulak bölgesinde ele geçmiştir.</p> <p>Analoji : J. Wadbaum, 1983: s.125 lev.46</p> <p>Tarihleme : MS 12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 58 Kayıt Nu. : KÇG11-ENV35 Adı : Küpe Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap 20 mm, 2.91g Bul. Y./K. : 24. Alan 18-H açması c karelağı Kot : 11.70 m</p> <p>Durumu : Buluntu tüm durumdadır. Yüzeyinde deformasyonlar mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Bronzdan üretilen küpenin, karşılıklı yer alan 2 adet deliği bulunmaktadır. Bu deliklerin her iki yanında dairesel bezemeler yer alır. Apsisli yapı tabanı üzerinde yer alan A5 kodlu gömü ile ilişkili olup, insitü olarak kafatasının sağ kulak bölgesinde ele geçmiştir.</p> <p>Analoji : J. Wadbaum, 1983: s.125 lev.46</p> <p>Tarihleme : MS 12. yüzyıl</p>	

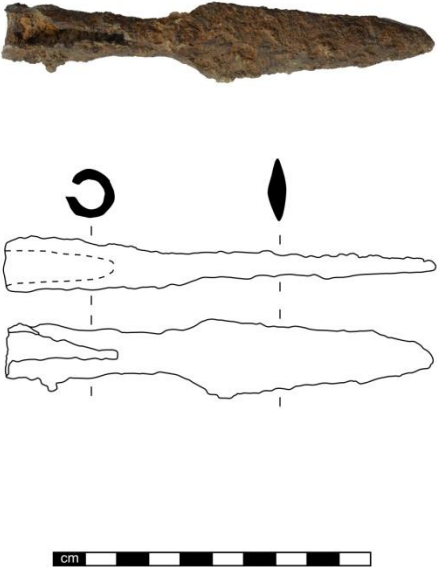

<p>Kat. Nu. : 59 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV336 Adı : Yüzük/Halka Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap:1 cm, Kalınlık 1 mm, 0.83 ve 0.84 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-F açması d plankaresi Kot : 10.45 m</p> <p>Durumu : Hafifölçekli korozyon mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Yuvarlak formlu iki adet yüzük/halka (B11 no.lu mezar buluntusudur). Bronz metal kıvrılarak yapılmıştır. Üzerinde bir birine paralel dikey kazıma yivler bulunmaktadır.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 10-11. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 60 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 12 Adı : Pendant (Kolye Ucu) Cinsi : Bronz Ölçüleri : Askı Dh. Yük. 24 mm, Yük 20mm, Gen. 16 mm, 1.95 g Bul. Y./K. : 24. Alan 15-Jb plankare Kot : 15.10 m</p> <p>Durumu : Buluntunun yüzeyi bölgesel olarak ezik durumdadır. Yüzeyi patina ile kaplıdır.</p> <p>Tanımı : Levha halindeki bronzdan iki parça olarak imal edilmiş, dikey olarak birleştirilmiştir. Askısı bulunmaktadır. Üzerinde bitkisel bezemeler yer almaktadır. Deforme olduğundan bu bezemelerde formunu kaybetmiştir.</p> <p>Analoji : J. Wadbaum, 1983: s.153 lev.58 G. Davidson, 1987: s.261 lev. 111</p> <p>Tarihleme : MS 12. yüzyıl</p>	

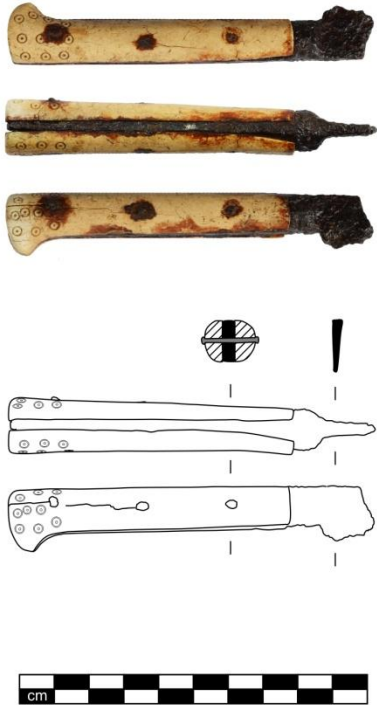

<p>Kat. Nu. : 61 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV010 Adı : Zincir Halkası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap 26 mm, Kesit 3 mm, 3.01 g Bul. Y./K. : 8. Alan 14-G açması c plankare Kot : Yüzey</p> <p>Durumu : Tümdür.</p> <p>Tanımı : Yuvarlak halkanın üzerinde karşılıklı iki ejderha birbirlerini kuyruklarından yerken tasvir edilmistir. Söz konusu tasvir kuzey Avrupa mitolojosinde yaygın olarak kullanılmaktadır.</p> <p>Analoji : M. Palalı, 2015: lev. 17</p> <p>Tarihleme : MS 13. yüzyıl.</p>	 <p>The image shows two photographs of a bronze ring at the top, each with a dragon head on opposite sides. Below them is a technical drawing showing the ring's profile and a cross-section of the band. A scale bar at the bottom indicates 1 cm.</p>
<p>Kat. Nu. : 62 Kayıt Nu. : KÇG12-ET22 Adı : Bilezik Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 56 mm, Gen. 11 mm, Kal. 3 mm 9.25 g Bul. Y./K. : 8. Alan 14-G açması Kot : Yüzey</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir.</p> <p>Tanımı : Bronzdan üretilmiş bir ucu daire formunda olup kırıktır. diğer uca doğru yassı forma geçen bir biçimdedir. Üzerinde herhangi bir bezeme yer almamaktadır.</p> <p>Analoji : C. Waldbaumi, 1983: s. 127 D. Bakirtze, 2002: s.416</p> <p>Tarihleme : MS 10-13. yüzyıl</p>	 <p>The image shows a photograph of a curved bronze bracelet fragment at the top. Below it is a technical drawing showing the bracelet's profile and a cross-section of the band. A scale bar at the bottom indicates 1 cm.</p>

<p>Kat. Nu. : 63 Kayıt Nu. : KÇG11-ENV14 Adı : Bilezik Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 45 mm, 10.45 g Bul. Y./K. : 24. Alan 18-I açması a karelağı Kot : 11.55 m</p> <p>Durumu : Buluntunun yarısı eksik. üzerinde kısmı deformasyon mevcut.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılan eserin üzerinde, iki paralel çizgisel bezeme arasında diagonal bezemeler bulunmaktadır.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.416</p> <p>Tarihleme : MS 10-13. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 64 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 24 Adı : Kozmetik /İlaç Kutusu Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 64 mm, Levha Kal. 0.5 mm, Bezeme Deliklerinin Arasındaki Mesafe: 3.5 mm, 15.80 g Bul. Y./K. : 8. Alan 15-F açması b plankare Kot : 6.13 -6.05 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Tümünde korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Levha halindeki bronz, dairesel biçimde kıvrılarak silindirik biçimli bir nesne elde edilmiştir. Üst kenar kısmında mevcut olmayan bir kapağı sabitlendiği düşünülen perçin izleri görülmektedir.</p> <p>Analoji : A. Bozsa, 2018: s.434 F. Şahin, 2010: s.122 E. Durak, 2013:s.17 Kat.15</p> <p>Tarihleme : MS 12-13. yüzyıl(Kontekse göre)</p>	

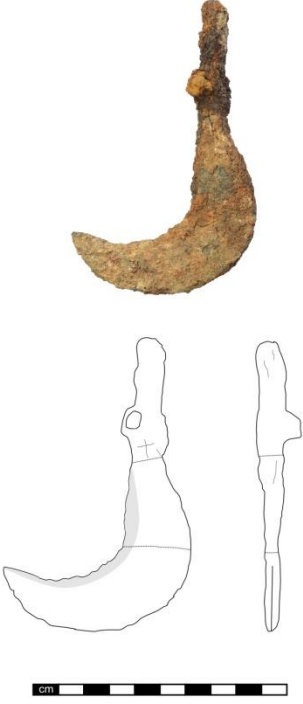
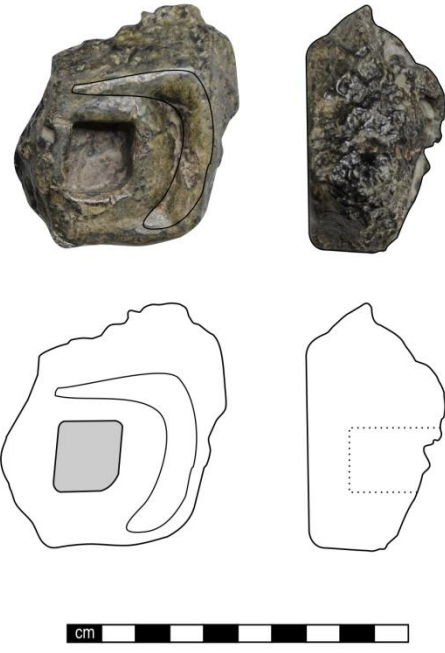
<p>Kat. Nu. : 65 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV028 Adı : Kulp Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz: 78 mm, Gen: 40 mm, Kal: 4 mm cm. 18 g Bul. Y./K. : 24. Alan 17-I açması b plankare Kot :-</p> <p>Durumu : Buluntu sağlam olup patinası bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : İki ucu sivri, çengel biçiminde dikdörtgen kesitli bronzdan yapılmış bir kulp parçasıdır. Alt kısmında enlemesine bir adet yiv vardır. Üst kısmında bağlantı noktası olabileceği düşünülen, bir iz mevcuttur.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 12-13. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 66 Kayıt Nu. : KÇG12-ET23 Adı : Kap Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 47 mm, Gen. 50 mm, Kal. 2 mm 7 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-G açması a karelağı Kot : 6.47 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. üzerinde kısmı deformasyon mevcut.</p> <p>Tanımı : Bronzdan yapılan nesnenin üzerinde, iki dairesel çizgi arasında diagonal bezemeler bulunmaktadır. Bir kap forumunun ağız kısmına ait olabilir.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	

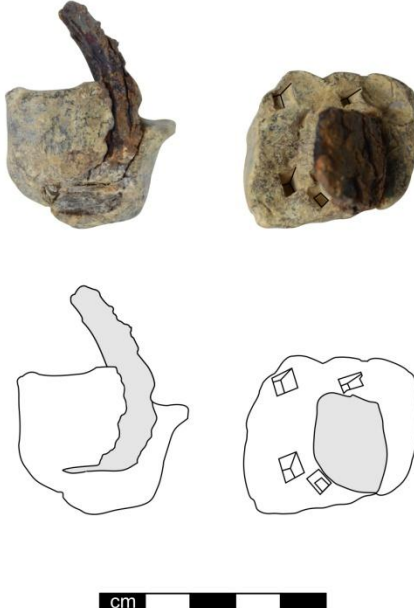
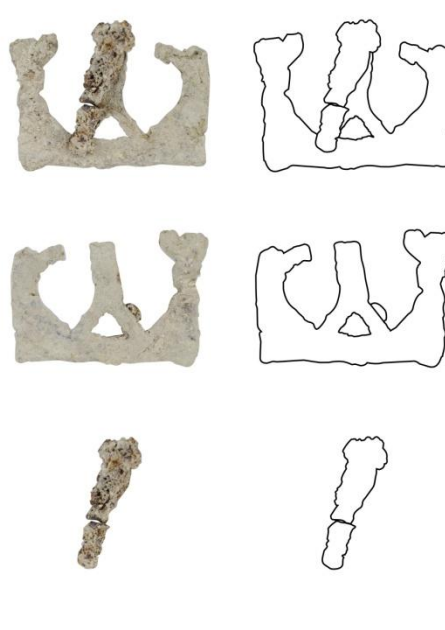
<p>Kat. Nu. : 67 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV022 Adı : Açık Hazneli Kap Cinsi : Demir Ölçüleri : Uzn: 8,7 cm, Gen.: 10 cm, Kal: 0,4 cm, Yük: 1,7 cm, Sap Uz: 7,2 cm, Sap Gen: 1, 5cm, Sap Kal: 0,4 cm, 119 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-G açması a plankare Kot : 6.44 m</p> <p>Durumu : Buluntu tam olup korozyona bağlı dağılmalar gözlemlenmiştir.</p> <p>Tanımı : Demirden yapılmış olup, dikdörtgen kalıbın dört köşesinden dışa çıkık akıtacak kısımları vardır. Ön sağ ve sol kısımlarında belirgin kırıklar mevcuttur. Kısa kumlu olup, kulp arka kısımda gövdeye applike edilmiştir.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 68 Kayıt Nu. : Depo2018-35 Adı : Kenet Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Uzunluk 83 mm, Delik Çapı 12 mm, Kalınlık 31 mm Bul. Y./K. : 8. Alan 22-23 KLM açması Kot : Yüzey</p> <p>Durumu : Korozyonlu ve kopmuş halde ele geçmiştir.</p> <p>Tanımı : Seramik buluntuların, özellikle pythos gibi ağır depolama gereçlerinde oluşan çatlama yada kırılmaların giderilmesi için kullanılan kurşun kenet. Mevcut olan bölümde 2 deliğe dolmuş bağlantılar ve köprüler yer almaktadır.</p> <p>Analoji : G. Davidson, 1943: s.101 F. Şahin, 2010: s.147</p> <p>Tarihleme : MS 12-13. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	

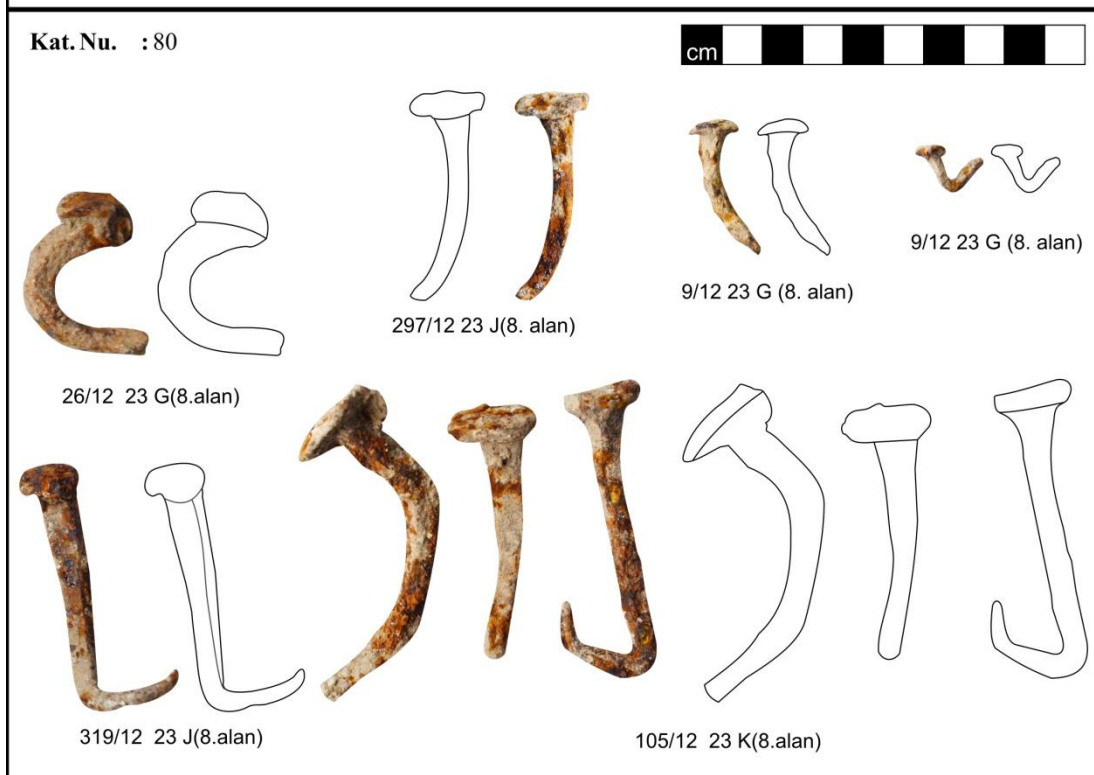
<p>Kat. Nu. : 69 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV346 Adı : Mızrak Ucu Cinsi : Demir Ölçüleri :Uzunluk: 13.4, Genişlik: 2.5, Kovan Kalınlığı: 1.5 cm 49.41 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması a plankare Kot : 4.88 m</p> <p>Durumu :Yüksek miktarda korozyonlu ve kovan bölümünde kırık tespit edilmiştir.</p> <p>Tanımı :Döküm tekniği ile üretilmiş, kovan bölümü katlanarak bir kanal oluşturulmuştur. Yaprak biçimli yassı formdadır.</p> <p>Analoji : A. Pirson, 2012: s.179 J. Waldbaum, 1983: s.31 lev. 2</p> <p>Tarihleme : MS 7. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 70 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV15 Adı : Ok ucu Cinsi : Demir Ölçüleri :Uzunluk: 7.6 cm, Genişlik 1.6 cm, Kalınlık 0.8 cm, 11.12 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16G açması c plankare Kot : 5.42 m</p> <p>Durumu :Korozyonlu halde tek parça halde ele geçmiştir.</p> <p>Tanımı :Yassı yaprak biçimli ok ucudur. Bağlantı kısmı saplamalı tiptir.</p> <p>Analoji : F. Altun, 2015: s.111 Kat. Nu: 404 J. Waldbaum, 1983: s.38 lev. 4</p> <p>Tarihleme : MS 7. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	

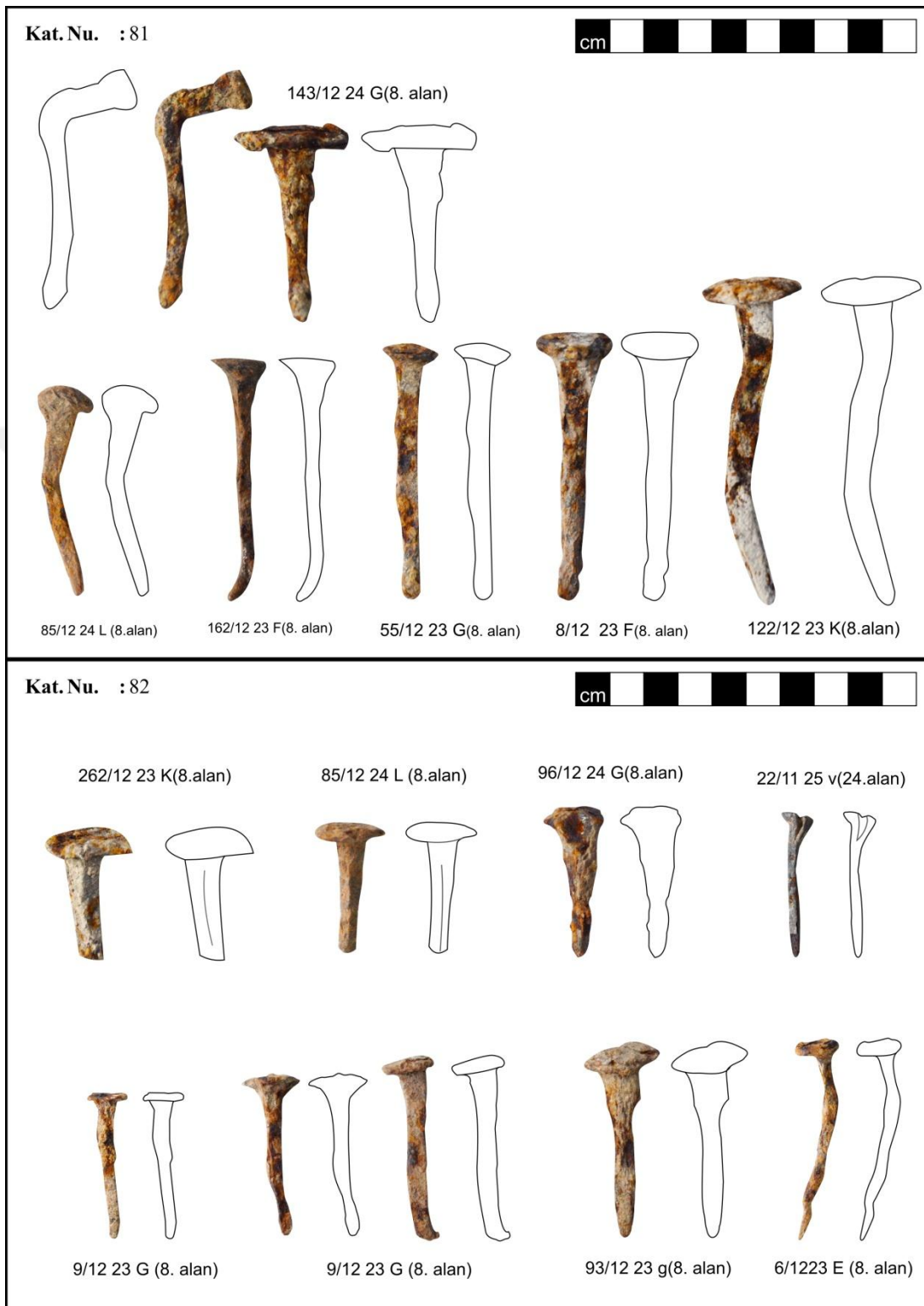
<p>Kat. Nu. : 71 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV331 Adı : Bıçak Cinsi : Demir+Kemik Ölçüleri :Uzunluk: 10.3 cm, Genişlik: 1.5 cm 36 g Bul. Y./K. : 8. Alan 11-L açması d plankare Kot : 11.25 m</p> <p>Durumu :Bıçağın kesici kısmı kırılmış ve eksiktir. Metal kısmı korozyona uğramıştır. Kemik kısmında kısmi çatlaklar mevcuttur.</p> <p>Tanımı :Demir bıçak üç adet perçin ile kemik sapa birleştirilmiştir. Sapın dip kısmında dairesel bezemeler bulunmaktadır.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.337</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 72 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 11 Adı : Bıçak Cinsi : Demir+Kemik Ölçüleri : Uzunluk 124 mm, Genişlik 17 mm Kalınlık 5mm, (Sap Dahil 8mm) Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankare Kot : 5.89 m</p> <p>Durumu :Bıçağın kesici metal kısmı korozyona uğramıştır. Kemik kısmı büyük ölçüde tahrip olmuştur.</p> <p>Tanımı :Demir bıçak perçin ile kemik sapa birleştirilmiştir. Sapın kemik kısmında dairesel bezemeler bulunmaktadır.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.337</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 73 Kayıt Nu. : KÇG12-ET54 Adı : Bıçak Cinsi : Demir Ölçüleri : Uz. 10.8, Gen. 2, Kal.0.5 cm / 23 g Bul. Y./K. : 8. Alan 14-F açması b plankare Kot : 5.96 m</p> <p>Durumu : Buluntunun kırık ve eksiktir. Korozyon dolayısı ile yüzeyinde eksiklikler mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Demirden yapılmış bıçağın uç kısmı korunmuş olup, sapa takılan bölümü eksiktir. Gövde üzerinde yaklaşık 0.3 cm çapında bir sap montaj deliği yer almaktadır.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.337</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 74 Kayıt Nu. : KÇG12-ET18 Adı : Bıçak Ucu Cinsi : Demir Ölçüleri : Uz. 8,8, Gen. 1.3, Kal.0.2 cm / 8 gr Bul. Y./K. : 8. Alan 13-G açması a plankare Kot : 6.33 m</p> <p>Durumu : Buluntu tüme yakın durumda, yoğun korozyonlu olarak ele geçmiştir.</p> <p>Tanımı : Demirden üretilmiş, uç bölümü kısmen eksik ve sapa geçen sivri bölümü korunmuştur. Yoğun korozyon sebebiyle herhangi bir işaret ve desene rastlanmamıştır.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.337</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

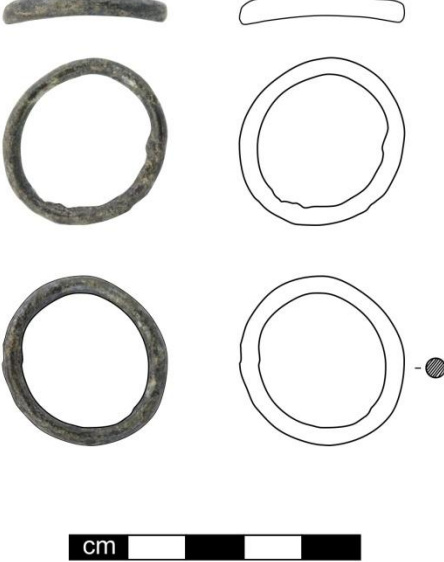

<p>Kat. Nu. : 75 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV16 Adı : Orak/Bağ Bıçağı? Cinsi : Demir Ölçüleri :Uzunluk: 11 cm, Genişlik 2.7 cm, Kalınlık 1 cm, 46.49 g Bul. Y./K. : 8. Alan15-G açması a plankare Kot : 4.26 m</p> <p>Durumu :Üç parça halinde ele geçmiştir. Aşırı korozyon altındadır.</p> <p>Tanımı :Kesici kısmı hilal biçimli objenin, dar kısmı bir sapa takılarak kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca bu bölümün tek tarafında çıkıntı yer almaktadır.</p> <p>Analoji :A. Özdizbay, 2004: s.7 J. Waldbaum, 1983: s.47 lev. 10</p> <p>Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 76 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo Adı : Statik Bağlayıcı Cinsi : Kurşun Ölçüleri :Gen. 75 mm, Yük. 50 mm, Kal. 40 mm Bul. Y./K. : 8. Alan 14-M açması a plankare Kot : 11.00-10.70 m</p> <p>Durumu :Buluntu, kullanıldığı deliğin şeklini aldığından fiziksel durum hakkında değerlendirme yapılmamıştır.</p> <p>Tanımı :Mimari yapılara ait bloklar üzerinde kullanılan, zıvanayı sabitlemek için dökülen kurşun nesne.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 4-6. yüzyıl</p>	

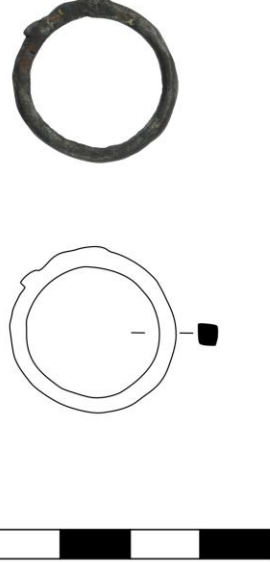
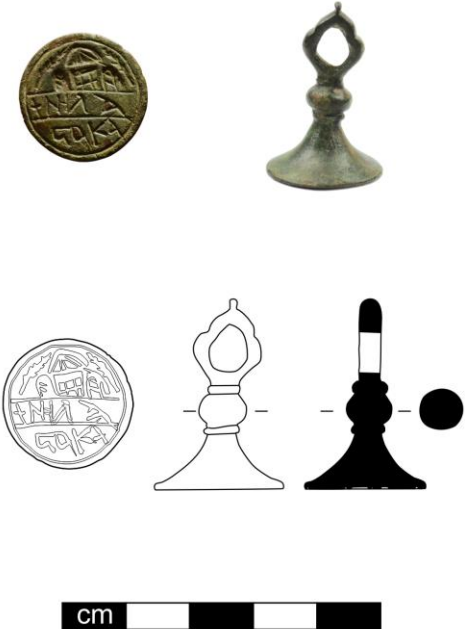
<p>Kat. Nu. : 77 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 17 Adı : Statik Bağlayıcı Cinsi : Demir+Kurşun Ölçüleri :Genişlik 40 mm, Yükseklik 30 mm, Demir Kalınlığı 5 mm, genişliği 20 mm Bul. Y./K. : 8. Alan 13-M açması c plankare Kot : 10,48-10,44 m</p> <p>Durumu :Buluntu kırık ve eksiktir. Her iki metaldede korozyon bulunmaktadır</p> <p>Tanımı :Demirden üretilmiş bir profil, bir yuvaya oturtulmak üzere gerekli eğim verilmiş ve üzerine kurşun akıtılmıştır. Dört adet baskı noktası ile kurşun sıkıştırılmıştır.</p> <p>Analoji : İ. Ceylan, 2013:s.49</p> <p>Tarihleme : MS 4-6. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 78 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 21 Adı : Vitray Cam Şebekesi Cinsi : Kurşun (Demir çivi parçası ile) Ölçüleri : Genişlik 10 cm, Yükseklik 7 cm Kalınlık:3 mm, Çivi Çap: 20- 10 mm Bul. Y./K. : 8. Alan 15-G açması c plankaresi Kot : 4.30-4.25 m</p> <p>Durumu :Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı :Levha halindeki kurşun cam şebekesi üzerinde, bir demir çivi kaynaşmış durumdadır. Yangın tabakasında ele geçmiştir. Çivinin üzerine kaynaşmış durumda cam parçasıda mevcuttur.</p> <p>Analoji : R. Ousterhout, 2016: s.169 Ü. Özgümüş, 1994: s.42</p> <p>Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl</p>	

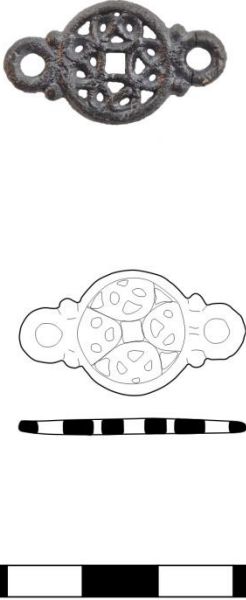

<p>Kat. Nu. : 83 Kayıt Nu. : KÇG12-ET53 Adı : Profilli çivi Cinsi : Demir Ölçüleri : Uz. 9, Gen. 0.7, Kal.0.6 cm / 14 gr Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması d karelağı Kot : 5,95m</p> <p>Durumu : Buluntunun temel formu bilinmediğinden kırık yada eksik olup olmadığı tespit edilememiştir..</p> <p>Tanımı : Demirden üretilen buluntunu dörtgen formlu bir gövde yapısına sahiptir. Dar olan diğer uca doğru gövde kalınlaşmaktadır. Kalınlaşan uç yaklaşık 2 cm kıvrılmaktadır. Bu kıvrılan ucun bir bölümü yukarı doğru ters yönde ikinci kez eğilmiştir.</p> <p>Analoji : L. Rupnik, 2009:585</p> <p>Dönemi : MS 11-12. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 84 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 26 Adı : Halka Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 33-35 mm Kalınlık 2-4 mm, 7,46 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-L açması d plankaresi Kot : 10.80m</p> <p>Durumu : Buluntu tümdür. Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Bronz hammadde, dairesel biçimde kıvrılarak halka biçimli bir nesne elde edilmiştir. Üzerinde herhangi bir bezeme yer almamaktadır.</p> <p>Analoji : M. Higelin, 2015: s. 215 U. Alagöz, 2012: s.115 M. Feugere, 2006: s.238</p> <p>Tarihleme : MS 10-12. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	

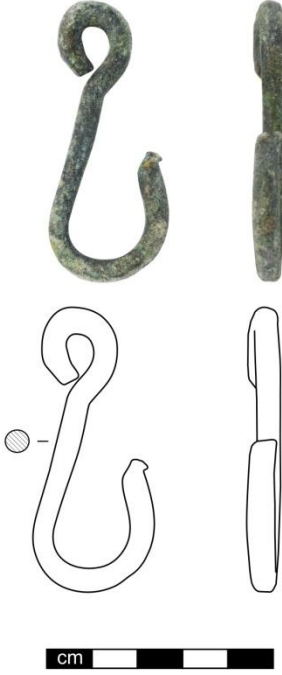
<p>Kat. Nu. : 85 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 25 Adı : Halka Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 29-33 mm Kalınlık 3,5mm, 4 g Bul. Y./K. : 8. Alan 14-F açması c plankaresi Kot : 5.80 m</p> <p>Durumu : Buluntu tümdür. Az miktarda Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Bronz hammadde, dairesel biçimde kıvrılarak halka biçimli bir nesne elde edilmiştir. Üzerinde herhangi bir bezeme yer almamaktadır.</p> <p>Analoji : M. Higelin, 2015: s. 215 U. Alagöz, 2012: s.115 M. Feugere, 2006: s.238</p> <p>Tarihleme : MS 10-12. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 86 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 18 Adı : Halka Cinsi : Bronz Ölçüleri : 27 x 22 mm , kesit 2 mm. Bul. Y./K. : 8. Alan 13 G c plankare Kot : 5.55 m</p> <p>Durumu : Buluntu sağlam ve tümdür. Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Bronzdan üretilmiş halka formu yüzüğün içte kalan, parmağa oturan bölümü düz, dışa dönük kısmı ise bombelidir. Herhangi bir bezeme yer almamaktadır.</p> <p>Analoji : M. Higelin, 2015: s. 215 U. Alagöz, 2012: s.115 M. Feugere, 2006: s.238</p> <p>Tarihleme : MS 8-10. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	

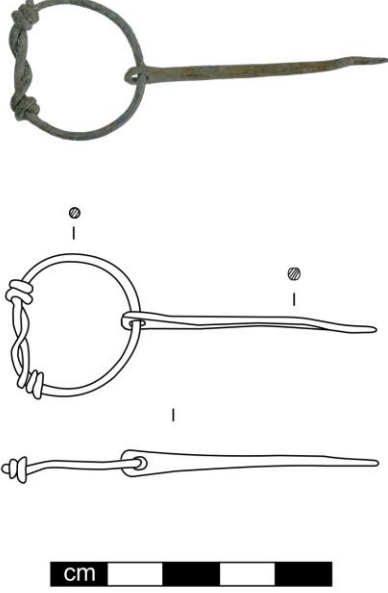

<p>Kat. Nu. : 87 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV025 Adı : Halka Cinsi : Demir Ölçüleri : Çap: 24 mm, Kal: 3 mm, 2.25 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-G açması a plankare Kot : 6.53 m</p> <p>Durumu : Halka bölümü tamdır. Üzerinde başka bir aplike kısım kırık ve eksik gibi görünmektedir.</p> <p>Tanımı : Demirden yapılmış, halka biçimli yuvarlak halka. Halkanın dış kısmında küçük bir çıkıntı mevcuttur. Kullanım amacı belirlenememiştir.</p> <p>Analoji : M. Higelin, 2015: s. 215 U. Alagöz, 2012: s.115 M. Feugere, 2006: s.238</p> <p>Tarihleme : MS 10-12. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 88 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV339 Adı : Mühür Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 20 mm Yükseklik 30 mm, 12.15 g Bul. Y./K. : 24. Alan 15 K açması (Hav. Baca) Kot : 14.97 m</p> <p>Durumu : Tümdür.</p> <p>Tanımı : Mührün formu yuvarlaktır. Bu kısmın kenarlarında yuvarlak çerçeve içinde çizilmiş birbirine paralel çizgi bezeme mührü üç bölüme ayırmıştır. En üstte ortada yuvarlak çatılı bir yapı kenarlarında bitki bezemesi vardır. Orta kısmında haç işareti ile başlanmış ve alt kısmında devam eden yazı bulunmaktadır. Yazıda "Bayan Alina" ifadesi yer almaktadır.</p> <p>Analoji : Z. Çakmakçı, 2017: s. 55 G. Davidson, 1987: s. 317 lev. 128</p> <p>Tarihleme : MS 10-12. yüzyıl</p>	

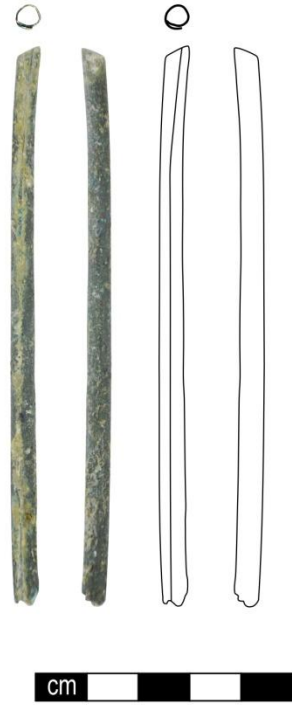
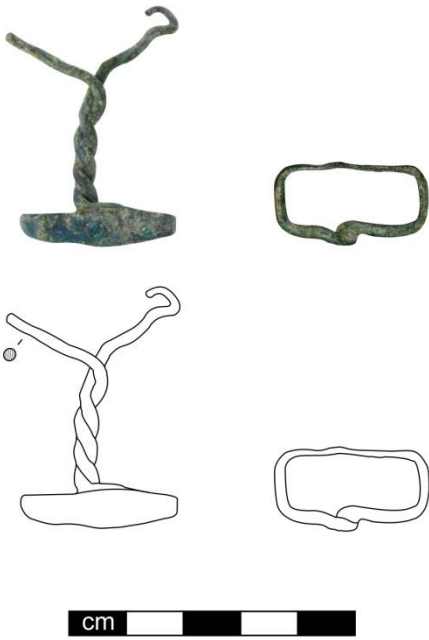
<p>Kat. Nu. : 89 Kayıt Nu. : KÇG13-ET210 Adı : Fitol Tutucu Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Uz.4 cm, Gen. Kal, 0.3-0.8 cm Bul. Y./K. : 8. Alan 16-G açması c karelağı Kot : 3.56-3.44 m</p> <p>Durumu : Kurşun malzeme kırıktır.</p> <p>Tanımlı : Kurşun malzemeden üretilen obje dairesel çubuk şeklindedir. Bir ucuna doğru daha fitil bağlanmak için yassılaştırılmıştır.</p> <p>Analoji : A. Gültekin, 2012: s. 132 F. Altun, 2015: s. 41 lev. 23</p> <p>Dönemi : MS 7. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 90 Kayıt Nu. : KÇG13-ET209 Adı : Fitol Tutucu Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Uz.80 mm, Kal. 6 mm, 7.41 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16-G açması c karelağı Kot : 3.56-3.44 m</p> <p>Durumu : Nesne gerçek formunu kaybetmiştir. Tamdır.</p> <p>Tanımlı : Kurşun malzemeden üretilen obje dörtgen yassı çubuk şekline getirilmiştir. Ortasında bulunan yarım yuvarlak şekil fitil yerleştirebilmek amacıyla açılmıştır.</p> <p>Analoji : A. Gültekin, 2012: s. 132 F. Altun, 2015: s. 41 lev. 23</p> <p>Dönemi : MS 7. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	

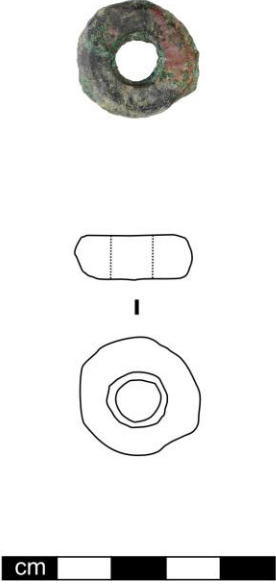
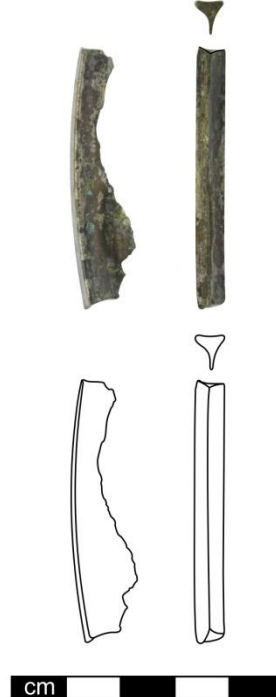
<p>Kat. Nu. : 91 Kayıt Nu. : KÇG13-ENV340 Adı : Aplike Parça Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Uz. 30 mm, Gen. 17 mm, Kal. 2 mm 3 g Bul. Y./K. : 8. Alan 17-G açması a plankare Kot : 3.84 m</p> <p>Durumu : Kısmi olarak korozyon görül-mektedir. Halka bölümlerinden biri çatlak olup tündür.</p> <p>Tanımı : Geometrik bezemeli aplike bir parçadır. Döküm tekniği ile yapılmıştır. Sabit bir yüzeye yada süsleme amaçlı ara parça olarak kullanılmış olabilir</p> <p>Analoji : M. Higelin, 2015: s.223 ve Lev.51 M. Βερύκοκου, 2013: s.93</p> <p>Tarihleme: MS 6. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 92 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV07 Adı : Yüksük Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çapı: 2,1 cm, Yük: 2,1 cm 12 gr Bul. Y./K. : 24. Alan 17-I açması d plankare Kot : 13,14 m</p> <p>Durumu : Alt kenarında küçük kırıklar olup tamdır.</p> <p>Tanımı : Bronzun levha haline getirilip işlenmesi ile elde edilmiş olmalıdır. Silindirik gövde üzerinde yanyana iki küçük delik görülmektedir. Yüzeyinde genel patinası koyu renkli olup, bazı kısımlarında açık yeşil renkte patina bulunmaktadır.</p> <p>Analoji : Z. Çakmakçı, 2017: s.48 G. Davidson, 1987: s.79 F. Altun, 2015: s.134 lev.512</p> <p>Tarihleme: MS 12-13. yüzyıl</p>	

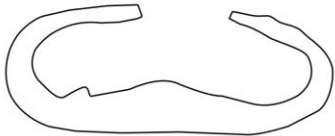

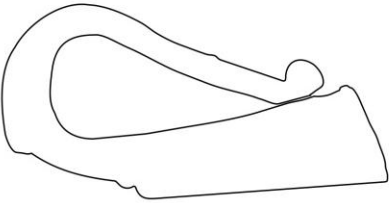
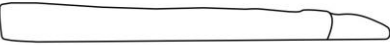

<p>Kat. Nu. : 93 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 11 Adı : Yüksük Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 20-17 mm, Yükseklik 23 mm Kalınlık 1 mm Bul. Y./K. : 24. Alan 19/H açması d plankare Kot : 9.82 m</p> <p>Durumu : Buluntu üzerinde kullanıma bağlı ve kullanım dışı kaldıktan sonraki evrede oluşan çatlak bölümler mevcuttur.</p> <p>Tanımı : Bronz levhadan üretilmiş, fonksiyonel olarak gerekli çukur kısımlar sonradan simetrik olmayan bir düzende işlenmiştir. Bazı çukurların içerisinde deliklerin oluştuğu görülmektedir.</p> <p>Analoji : Z. Çakmakçı, 2017: s.48 G. Davidson, 1987: s.79 F. Altun, 2015: s.134 lev.512 O. Patrick, 2002, s.144</p> <p>Tarihleme: MS 12-13. yüzyıl</p>	
<p>Kat. Nu. : 94 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV05 Adı : Aplike Parça Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 27 mm, Kal: 3 mm, 8 g Bul. Y./K. : 24. Alan 16-H açması Kot : 12.60 m</p> <p>Durumu : Yüzeysel aşınmalar dışında tüm ve sağlamdı. Üzerinde patina bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Bronzdan döküm olarak yapılmış, dairesel plaka formu bronza bir objedir. Her iki yüzünde de merkezden kenarlara doğru ışınal demete benzeyen yivler vardır. Bir yüzünde, merkezde perçin kalıntısı görülmektedir.</p> <p>Analoji : G. Davidson, 1987: s. 336 P. Spehar, 2007: s.95</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 95 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV14 Adı : Zincir Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluğu: 85 mm, Kalınlığı 6 mm Bul. Y./K. : 8. Alan 16-G açması c plankare Kot : 5.28-5.19 m</p> <p>Durumu : Kırık ve eksiktir. Korozyonludur.</p> <p>Tanımı : 14 halkadan oluşan zincir parçasıdır. Halkalar, ince bir form oluşturmak üzere dairesel değil diğer parçanın içine yerleşecek şekilde üretilmiştir.</p> <p>Analoji : F. Altun, 2015: s. 99 A. Gültekin, 2012: s. 137 J. Davidson, 1987: s. 128</p> <p>Tarihleme : MS 5-6. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 96 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 14 Adı : Askı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yükseklik: 61 mm, Genişlik 22 mm, Silindirik Gövde Çapı 5 mm 20 g Bul. Y./K. : 8. Alan 16 G açması a plankare Kot : 6.11 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Yüzeyi patina ile kaplıdır.</p> <p>Tanımı : Silindir formlu bronz malzeme, kıvrılarak bir ucu kapalı, diğer ucu açık askı haline getirilmiştir. Açık olan kısmının ucu eksik görünmektedir.</p> <p>Analoji : F. Altun, 2015: lev. 120 Ü. Demirel, 2013: s. 221</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	

<p>Kat. Nu. : 97 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV11 Adı : Kozmetik Seti Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Tüm Uzunluğu 68 mm, İğne Uzunluk 46 mm, Kalınlık 5 mm, Halkanın Çapı 25 mm, Kalınlık 4 mm Bul. Y./K. : 8. Alan 16-F açması b plankare Kot : 3.70 m</p> <p>Durumu : Korozyonlu halde tek parça halde ele geçmiştir. İğne uç kısmı çatlak durumdadır.</p> <p>Tanımı : Halkaya geçmiş durumda olan iğne uç kısma doğru incelmektedir. Halkanın bir bölümü zincir şeklinde burulup, kenarları dolanmıştır.</p> <p>Analoji : M. Feugere, 1993: s. 278</p> <p>Tarihleme : MS 5-6. yüzyıl (Kontektse göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 98 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 11 Adı : Cımbız Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 28 mm, Askı Yüksekliği 10 mm, Kalınlık 3 mm, 9.98 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13/F açması b plankare Kot : 5,80 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir.</p> <p>Tanımı : Yassı formuyla Cımbıza ait ayaklardan biri olduğu düşünülmektedir.</p> <p>Analoji : N. Crummy, 1983: s. 59 kat. nu: 1882</p> <p>Tarihleme : MS 10. yüzyıl</p>	

<p>Kat. Nu. : 99 Kayıt Nu. : KÇG15-Depo 23 Adı : Boru - Pipet Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uzunluk 107 mm, Levhanın Açık Halinin Genişliği 22 mm, Levha Kalınlığı Çap: 0.5 mm, 4.34 g</p> <p>Bul. Y./K. : 8. Alan 15 F açması d plankaresi Kot : 4,64 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Levha halindeki bronz dairesel biçimde kıvrılarak boru biçimli bir nesne elde edilmiştir. Üzerinde herhangi bir bezeme yer almamaktadır.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 6-7. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 100 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 13 Adı : Aplike Parça Cinsi : Bronz Ölçüleri : Düğüm Dahil Yükseklik:42 mm Lehva Kısım - Genişlik 27 mm, Yükseklik 7 mm 4,32 gr</p> <p>Bul. Y./K. : 8. Alan 15 F açması b plankare Kot : 5,18 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Yüzei patina ile kaplıdır.</p> <p>Tanımı : Silindir formlu bronz malzeme, applike edileceği yüzey etrafına yerleştirilip, bu yüzey ezilerek levha haline getirilmiştir. Geriye kalan kısım birbirine bağlanmıştır.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 7-10. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	

<p>Kat. Nu. : 101 Kayıt Nu. : KÇG15-ENV41 Adı : Silindirik Nesne Cinsi : Bronz Ölçüleri : Dış Çap 23 mm, İç Çap 7 mm, Kalınlık 8 mm Bul. Y./K. : 8. Alan 15-G açması a plankare Kot : 5.33 m</p> <p>Durumu : Korozyonlu ve tek parça halde ele geçmiştir.</p> <p>Tanımı : Dairesel formlu objenin, her iki kenar yüzeyi düz zeminlidir.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 7-10. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	
<p>Kat. Nu. : 102 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 27 Adı : Profil Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz.:47mm, Kal. 5 - 0,4 mm, 5,33 g Bul. Y./K. : 24. Alan 19-H açması d plankare Kot : 9.32 - 9.25m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksiktir. Korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Daire formlu bir gerece ait olduğu düşünülen üçgen biçimli profil parçasıdır. Herhangi bir bezeme yer almamaktadır.</p> <p>Analoji : D. Bakirtze, 2002: s.283</p> <p>Tarihleme : MS 11-12. yüzyıl (Kontekste göre)</p>	

<p>Kat. Nu. : 103 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo 5 Adı : Çakmak Cinsi : Demir Ölçüleri : Genişlik 64 mm, Yükseklik 26 mm Kalınlık 7,5 mm, 27 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-N açması Kot : 13,53-12,53 m</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksik durumdadır. Yoğun korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Demirden yapılmış, taşıma kolaylığı açısından iki ucu kancalı formda üretilmiş çakmak tipi. Kancaları, olması gereken içe dönük formunu yitirmiş, dışa doğru açılmıştır.</p> <p>Analoji : J. Waldbaum, 1983: s.153 lev. 58</p> <p>Tarihleme : Osmanlı Dönemi</p>	
<p>Kat. Nu. : 104 Kayıt Nu. : KÇG13-Depo xx Adı : Çakmak Cinsi : Demir Ölçüleri : Genişlik 78mm. Yükseklik: 38 mm Kalınlık 8 mm Bul. Y./K. : 8. Alan 14 F açması Kot : Yüzey</p> <p>Durumu : Buluntu kırık ve eksik durumdadır. Yoğun korozyon bulunmaktadır.</p> <p>Tanımı : Demirden yapılmış, taşıma kolaylığı açısından kancalı formda üretilmiş çakmak tipi. Bu formun özelliği olarak tek kancalıdır. Alev çıkarmaya yarayan vurucu kısım daha kalındır.</p> <p>Analoji : J. Waldbaum, 1983: s.153 lev. 58</p> <p>Tarihleme : Osmanlı Dönemi</p>	

<p>Kat. Nu. : 105 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV027 Adı : Aplike Parça Cinsi : Bronz Ölçüleri : Çap: 3,6 cm, Kal: 1,1 cm. 30 g Bul. Y./K. : 8. Alan 13-L açması a plankare Kot : - Durumu : Bombeli kısım üzerinde bir delik açılmıştır. Tanımı : Bronzdan yapılmış, yuvarlak parçanın iç kısmında dışa çıkık yarım yuvarlak daire mevcuttur. Üç kenarında bağlantı yerlerine ait çıkıntılar bulunmaktadır. Dış kısmında ise yuvarlak çıkıntının ortasında kazıma çiçek motifi bulunmakta olup, motifin bir kısmı yoktur. Yuvarlak çıkıntının kenarında ve dış kısmında kazıma ile yapılmış yuvarlak daireler vardır. Yüzeyinde patina bulunmaktadır.</p> <p>Analoji : J. Waldbaum, 1983: s.64 lev.18 Tarihleme : MS 13-14 (Kontekste göre)</p>	
--	--

<p>Kat. Nu. : 106 Kayıt Nu. : KÇG11-ENV32 Adı : Kırbaç Aksamı Cinsi : Demir/Bronz Ölçüleri : 38 cm uzunluk / 200.30 g Bul. Y./K. : 7. Alan 28-H açması Kot : -</p> <p>Durumu : İyi korunmuş. Tek parça halde.</p> <p>Tanımı : Demirden yapılmış bir bölümü bronz ile kaplanmıştır. Sap kısmında tekrarlayan bitkisel bezemeler mevcuttur. En uç kısmında bir aksam(deri kayış) bağlanıldığı anlaşılan sıkıştırma izleri görülmektedir.</p> <p>Analoji : -</p> <p>Tarihleme : Osmanlı Dönemi</p>		
--	--	---

<p>Kat. Nu. : 107 Kayıt Nu. : KÇG12-ENV026 Adı : Tüfek Mermisi Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Uz. 27mm, Gen: 16 mm. 35 g Bul. Y./K. : 24. Alan 16-F açması Kot : 6.44 m</p> <p>Durumu : Buluntu tam olup korozyona uğramıştır.</p> <p>Tanımı : Kurşundan üretilmiş altı düz kesilmiş, konkav şekilde küçük bir oyukluğu olan, üst kısmı konik biçimli ve üzerinde üç sıra yatay yivler bulunan üst kısmında düzensiz vurgu izlerinin olduğu metal bir nesnedir.</p> <p>Analoji :-</p> <p>Tarihleme : MS 19. yüzyıl</p>	
--	--

5. SONUÇ

Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazılarının, 2011-2015 yılları arasındaki çalışmalarda ortaya çıkarılan 107 adet metal buluntunun incelendiği bu tez kapsamında, öncelikli olarak dönem literatürü içerisinde metal buluntular hakkında ayrıntılı bir araştırma yapılmış ve ardından bu bilgilere dayanarak kazı buluntuları tipolojik, işlevsel ve üretim teknolojisi açılarından tanımlanmaya çalışılmıştır.

Toplam 107 olan buluntuların, 17 adedi bronz, 24 adedi demir, 11 adedi kurşun ve 1 adedi gümüştür (Tablo 2).

Kazılar sırasından bulunan demir nesnelerin yüksek korozyon sebebiyle formlarının anlaşılabilmesi, pişmiş toprak araştırmalarında amorf olarak tanımlanan ve biçimsel araştırma dışında tutulan bir durumun benzerini oluşturmaktadır. Bu örnek grubunun içine giren demir çivilerin büyük bir bölümü, bu tez kapsamına alınmamış, sadece formu anlaşılabilen az sayıdaki nesne gruplar halinde değerlendirilmiştir (**Kat. Nu.: 23, 24, 79-82**) Bu sebeple, çalışmadaki buluntu sayısını karşılaştırdığımız tablodaki demir nesne sayısı tanımlanamayan formlar ile birlikte, toplamda 400 adedin üzerindedir.

Tezin girişinde kazı alanında ortaya çıkarılan mevcut mimari yapılardan söz edilmiştir. Metal buluntu gruplarının sayısal yoğunluğuna baktığımızda, kazı çalışmalarının zamansal olarak daha çok sürebildiği ve daha erken tabakalara ulaşılan Bazilikal planlı yapı üzerinde arttığını görmekteyiz. Diğer yoğun bölümler ise Apsisli yapı ve üzerinde yer alan mezarlık alanı olmuştur. Söz konusu arazide şu ana kadar tespit edilen mimari unsurların tümünün kamusal nitelikte olması, buluntular yardımıyla sosyal yaşamın algılanmasını kolaylaştırmaktadır (Tablo 3).

Buluntular ile mekanlar arasındaki ilişkiyi analiz edebilmek için Bazilikal Planlı Yapı, Martyron? Yapısı ve Apsisli Yapı içerisinde ortaya çıkartılan buluntular, plan üzerinde karelaj ve plankare bilgilerine göre yerleştirilmiştir (Levha 17-18-19). Bir yapı grubuna ait olmayan yüzey buluntuları ve tekil karelajlardan elde edilen buluntular ise mekansal değerlendirme dışı tutulmuştur. Ayrıca buluntuların katalog numarası sıralamasına göre hazırlanan bir liste üzerinde, mekan ve tarihlendirme bilgileri verilerek, toplu bir karşılaştırma imkanı sağlanmıştır (Tablo 4).

Bazilikal planlı yapı içerisinde tespit edilen bronz nesnelere gruplar halinde incelediğimizde (Levha 17), litürjik nesnelere (Kat. Nu.: 25-26-27-28-29), takı grubunu oluşturan nesnelere (Kat. Nu.: 49-50-54-59-61-62), ve kıyafet aksamalarının (Kat. Nu.: 30-31-32-33-34 ve 44-43-44-45-46-47-48) yoğunlukla bulunduğunu söylemek mümkündür. Aynı alanda ele geçen demir nesnelere ise mimari (Kat. Nu.: 18-19-20-21-22-23-24) ve kesici-delici (Kat. Nu.: 69-70-72-73-74-75) grubunda yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle, yapının apsis bölümüne yoğunlaşan buluntuların yapının ilk kullanım evresi ile ilgili bilgi sağlamaktadır.

Buluntuların kontektleri ve analogik karşılaştırmaları, bu yapıda nesnelere yoğun olarak ele geçtiği MS 6-7. yüzyıl ve MS 10-12. yüzyıllar olarak tanımlanabilecek iki ana evre ortaya sunmuştur. Bugüne kadar bu yapıda yürütülen çalışmalarda, alt seviyelere ulaşılmamış olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bundan sonraki süreçte yapının işlevinin tanımlamasında, metal buluntuların değerlendirilmesinin çok önemli olacağı beklenmelidir.

8. alanda yer alan Martyrion? yapısında ise (Levha 18) özellikle takı ve kıyafet aksamı grubundan buluntuların (Kat. Nu.: 40-44-51-52-55), sekizgen planlı mimarinin gözlemlendiği ana mekan ve yapının mezarlık olarak kullanılan bölümlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun dışında statik amaçlı mimaride kullanılmış buluntular yer almaktadır (Kat. Nu.: 68-76-77).

24. alanda yer alan apsisli yapıda ortaya çıkan buluntular (Levha 19) içerisinde kıyafet aksamaları (Kat. Nu.: 35-36-37-38-39-41) ve takılar (Kat. Nu.: 53-56-57-58-60-63), özellikle mezarlık olarak kullanılan ve MS 10-12. yüzyıllara tarihlenebilen tabakada yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Litürjik nesne grubundan bir pandantif haçta yine mezar buluntusudur (Kat. Nu.: 26) Ayrıca, Doğu Roma İmparatorluk Dönemi sonrasına tarihlendirilmiş, üretim ve saldırı gereçleri ile ilgili birçok nesne (Kat. Nu.: 4-5-6-107) sayesinde, bölgenin Osmanlı İmparatorluğu Dönemi boyunca da kullanıldığını anlayabilmekteyiz. İlgili kazılar yapının tüm alanında temel seviyesine inemediği için, yapının statik aksamına ait metal nesnelere henüz ulaşamamıştır.

Kazılarda ele geçen metal nesnelere içerisinde geç dönem (**Kat. Nu.: 4-5-6**) buluntuları haricinde, madeni üretim ile ilgili herhangi bir veriye ulaşılmamıştır. Antik kaynaklar içerisinde de, bölgede ya da bölgeye yakın bir alanda bir atölyeden söz edilmemektedir. Buluntular içerisinde özellikle bronzdan üretilmiş litürjik ve kıyafet aksamı olarak tanımlanmış nesnelere, tipolojik olarak yapılan karşılaştırmalarda aynı dönem (Doğu Roma İmparatorluk Dönemi) içerisinde farklı merkezlerde de görülmesi, nesnelere dışarıdan getirilip kullanılmış olduğunu düşündürmektedir. Önümüzdeki yıllardaki kazı çalışmalarının sonuçları bu durumu değiştirebilecek sonuçlar ortaya koyabilir.

Kazıda ortaya çıkarılan mimari unsurlar, tüm taşınabilir buluntular ve yapılan analizler (karbon ve harç analizleri sonuçları) neticesinde, belirli mekanların (8. alan 14-15/ G-F aşmaları) stratigrafisi daha net biçimde yorumlanabilmiştir. Bu tezin konusu olan metal buluntuların, bu stratigrafi içerisinde değerlendirilebilmesi için, kazı aşamasında bizzat yer almış olduğum 15 G aşması için, bir tabaka/tarihlendirme grafiği oluşturulmuştur (Levha 21). İlgili aşmada ortaya çıkarılan metal buluntuların analogik ve tipolojik değerlendirme sonucu yapılan tarihlendirilmesi ile aşmanın stratigrafisinin birbirini doğruladığı görülmektedir. Buna göre; her türlü metal buluntuların, arkeolojik kazı çalışmalarında, metal epigrafik kaynaklar gibi (sikke, mühür baskısı) tarihlendirme çalışmalarında kullanımının uygun olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, bu tez kapsamında 2009-2015 yılları arasında yürütülen kazılarda ortaya çıkarılan yapı grupları içerisindeki kontektlerinin de yardımıyla, 6 yıllık bir süreç içerisinde ortaya çıkarılan metal buluntuların tipolojisi ve işlevleri incelenmeye çalışılmış, MS 4. yüzyıldan, MS 14. yüzyıla kadar geniş bir döneme ait kontekt ile karşılaşılmıştır. Çalışmaların yürütüldüğü arazinin 5.5 km² boyutlarında olduğu ve henüz kazısı yapılabilen alanın 0.08 km² lik alanda gerçekleştirildiği göz önünde bulundurulursa (yaklaşık olarak %1,5) gelecek yıllarda sürdürülecek kazılarda çok sayıda yeni metal buluntu örnekleri karşılanması muhtemel görülmektedir. Böyle bir durumda bahsettiğimiz kronolojik aralık daha da genişleyecektir.

KAYNAKÇA

- Acara, Meryem, “Bizans Ortodoks Kilisesinde Liturji ve Liturjik Eserler”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Cilt 15-1*, 1998, s. 183-201.
- Acara Eser, Meryem “Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki Bizans Maden Eserleri: Ağırlıklar ve Haçlar” *Araştırma Sonuçları Toplantısı 22 -2*, Konya, 2004, s. 57-64.
- Acara Eser, Meryem, “Litürjide ve Günlük Kullanımda Maden Sanatı”, *Kalanlar 12. ve 13.Yüzyıllarda Türkiye’de Bizans*, Ed. Ayla Ödekan, İstanbul, 2007, s. 37-280.
- Acara Eser, Meryem, “Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki Sikke Kontrol Ağırlıkları ve Ticari Ağırlıklar”, *Ebru Parman’a Armağan. Sanat Tarihi ve Arkeoloji Yazıları, Ankara*, 2009, s. 175-189.
- Acara Eser, Meryem, “Komana Kazısı Metal Buluntularından Bir Grup: Röliker Haçlar”, *Komana’da Ortaçağ Yerleşimi, YAS 5*, 2015, s. 167-180.
- Akbudak, İlker v.d, “Kırşehir Müzesi Envanterinde Bulunan Yüzüklerin Arkeogemolojik Ve Jeoarkeolojik İncelemesi” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt 10 Sayı 52*, 2017, s. 524-534.
- Alagöz, Umut, *Zeugma Antik Kenti Dionysos ve A Evleri Metal Buluntuları*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ABD Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2012.
- Altuğ Kerim, “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları Büyük Sarmıç” (Editör: Şengül G. Aydınğün). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 181-192.
- Altun, Feride İmrana , *Kuşadası, Kadikalesi/Anaia Kazısı 2001-2012 Sezonu Bizans Küçük Buluntuları*, (Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ABD Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2015.
- Altun, Feride İmrana, *Kuşadası, Kadikalesi/Anaia Kazısı 2001-2012 Sezonu Bizans Küçük Buluntuları*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2015.
- Antonaras, Anastassios C. “Middle and Late Byzantine Jewellery from Thessaloniki and its Region”, *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, BYZAS 15*, 2012, s. 117-126.
- Arsebük, Güven - Howell F. C.- Özbaşaran, M., “Yarımburgaz 1988”, *XI. Kazı Sonuçları Toplantısı Cilt 1*, Ankara, 1990, s. 9-38.
- Arthur, Paul, *Bizans ve Türk Dönemi’nde Hierapolis (Pamukkale)*, Ege Yayınları, İstanbul, 2006.
- Atik, Şeniz, “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Buluntuları Işığında Sosyal Yaşam Kurguları”, *Bütün Yollar Avcılar’dan Geçer-Uluslararası Avcılar Sempozyumu*, 15-16 Mart 2018, s. 229-242.

- Aybek, Serdar - Gülbay, Onur - Durak, Ebru, “Metropolis’ten Bronz Aletler, Gereçler ve Aksesuarlar”, *Arkeoloji Dergisi XXI*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2016, s.141-168.
- Aydınğün, Şengül - Aydınğün, Haldun - Öniz, Hakan, “Küçükçekmece Lake's Basin Antique Harbors”, *Harbors And Harbor Cities in Eastern Mediterranean, BYZAS 19*, Cilt 2, İstanbul, 2011, s. 437-444.
- Aydınğün, Şengül, “A New Prehistoric Settlement near Küçükçekmece Lake in Istanbul; Avcılar-Firuzkoy”, *Boletín de la Asociación Espanola de Orientalistas (BAEO)*, XLIII, Madrid, 2007, s. 11-23.
- Aydınğün, Şengül, “Bathonea İsmi Üzerine Veriler ve Yorumlar” (Editör: Şengül G. AYDINGÜN). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 69-75.
- Aydınğün, Şengül, “Nehir-Göl-Deniz Birleşiminde Bir Kazı Yeri(İlk Beş Yıllık Çalışma)” (Editör: Şengül G. Aydınğün). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul 2017, s. 1-13.
- Bahar, Hasan, “Isauria Bölgesi’nin Antik Çağdaki Yerleşim Merkezleri”, *Anadolu Araştırmaları Sayı 14*, 2001, s. 51-91.
- Bakirtzē, Dēmētra Papanikola, *Everyday life in Byzantium*. Hellenic Ministry of Culture, 2002.
- Ballance, Michael, Et Al. “Excavations in Chios 1952-1955: Byzantine Emporio.” *The British School At Athens. Supplementary Volumes, No. 20*, 1989, s. 31-46.
- Baykan Daniş, *Allianoi Tıp Aletleri:(with English summary)*. Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2012.
- Baykan, Ceren-Baykan, Daniş, *Eskiçağ’da Cam*, Türk Eskiçağ Bilimler Enstitüsü, Ege Yayınları, İstanbul, 2012.
- Bilgi, Ö. “Iron Technology in Antiquity”, *Anadolu Dökümün Beşiği*. İstanbul: Döktaş, 2004, s. 220-224.
- Bishop, Mike C., “Cavalry Equipment of the Roman Army in the First Century AD”, *Military Equipment and the Identity of Roman Soldiers 394*, 1988, s. 67-196.
- Bishop, M.C., “A Catalogue of Military Weapons and Fittings.” *GPVJ 2001*, 2002, s. 7-12.
- Bleier, Christiane – Schuh, Ulrike, “Kleinfunde aus der Weststadt von Limyra Grabungen 1982-1989 und 2002-2005”, *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts in Wien Bände 78*, Wien, 2009, s. 9-54.
- Bózsa, Anikó, “Instruments of Beauty Care From the Hungarian Part of Pannonia” *Dissertationes Archaeologicae 3.5*, 2018, s. 423-438.
- Böhlendorf-Arslan, Beate, “Das Bewegliche Inventar eines mittenbyzantinischen Dorfer: Kleinfunde aus Boğazköy”, *Byzantine Small Finds in*

- Archaeological Contexts*, , *Byzas 15*, Ed.: B.B.Arslan-A.Ricci, İstanbul, 2012, s. 351-368.
- Burton, P., “Original Castle Gates and Doors”, *The Castle Studies Group Journal 24*, 2010, s. 246-259.
- Ceylan, İbrahim, *Lagina Hekate Tapınağı'nın Mimari Teknikleri*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2013.
- Cotsonis, John A, *Byzantine Figural Processional Crosses* Vol. 10, *Dumbarton Oaks*, 1994.
- Coulston, J. C. N. “Late Roman military equipment culture.”, *War and Warfare in Late Antiquity (2 vols.)*. Brill, 2013, s.461-492.
- Crawford, J. Stephens, *The Byzantine Shops at Sardis. Vol. 9*. Harvard University Press, Cambridge, 1990.
- Crummy, Nina - Buckley, David G., *The Roman Small Finds From Excavations in Colchester, 1971-79*, Vol. 2, Colchester Archaeological Trust, 1983.
- Çakmakçı, Zeynep, “Şükrü Tül Eski Eserler Koleksiyonundaki Bizans Dönemi Madeni Eserleri” *TÜBA-KED 15*, 2017, s. 45-62.
- Çelik, Nevzat - Bulut, Süleyman, “İkinci Kazı Sezonunda Myra ve Limanı Andriake”, *Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi*, Ed. Nevzat Çevik, Antalya, 2010, s. 28-118.
- Çölmekçi, Sırrı, “Yenikapı'da Teknoloji”, *Gün Işığında İstanbul'un 8000 Yılı*, İstanbul, 2007, s. 236-241.
- Damm, İnciser Gürçay, “Huns and Goths: Jewelry from the Ukraine and Southern Russia” *From Attila to Charlemagne: Arts of the Early Medieval Period in The Metropolitan Museum of Art*, Ed. Katharine Reynolds Brown vd., 2000, s. 102-119.
- Dangi, Vivek – Endo, Hitoshi, *Traditional Agricultural Tools of Haryana, India: A Record of Ordinary People's Lives*. Desertification and Livelihood in Semi-Arid Afro-Eurasia Project, Research Institute for Humanity and Nature, 2016.
- Davidson, Gladys R – Thompson, Dorothy Burr - Thompson, Homer A., “Small objects from the Pnyx: I” *Hesperia Supplements 7*, 1943, s.1-172.
- Davidson, Gladys R., *Corinth: The Minor Objects*. Harvard University Press, Atina, 1987.
- Demirer, Ünal, *Kibyra Metal Buluntuları*, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, 2013.
- Durak, Ebru, *Metropolis Bronz Eserleri*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2013.

- Eckardt, Hella vd., “The Late Roman Field Army in Northern Britain? Mobility, Material Culture and Multi-Isotope Analysis at Scorton”, *Britannia* 46, 2015, s. 191-223.
- Eğilmez, Ali H.- Kuruçayırılı, Emre - Aydıngün, Şengül - Albukrek, Metin-Küçükali, Gülşen, “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları Antik Çağ Su Temin Tünelleri” (Editör: Şengül G. Aydıngün), *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 193-216.
- Enez, Ayberk, “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları’nda Bulunan Ahşap Bir Kapının Metal Aksamı ve Modellemesi”, (Editör: Şengül G. Aydıngün), *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 217-238.
- Erol, Ayşe Fatma - Tamer, Deniz. “Fatsa Cingirt Kayası 2012-2014 Sezonu Kazılarında Ele Geçen Ağırlıklar Üzerine Değerlendirmeler”, *TUBA-AR* 15, 2012, s. 115-138.
- Ersoy, Akın - Ersoy, Gülten Çelik, “Smyrna/İzmir Kazıları Kemik Buluntuları”, *TUBA-AR* 15.1, 2016, s. 95-114.
- Ertek, Ahmet - Kaya, Hakan, “Küçükçekmece Gölü Havzasının Jeomorfolojik Özellikleri”, (Editör: Şengül G. Aydıngün), *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 95-102.
- Erten, Emel, “Olba Kazılarında Küçük Buluntular”, *Selevcia Ad Calycadnvm, Sayı III*, 2013, s.101-128.
- Evans, Helen C. - Wixom, William D., *The glory of Byzantium: art and culture of the Middle Byzantine era, AD 843-1261*, Metropolitan Museum of Art, New York, 1997.
- Evans, Helen C. - Holcomb, Melanie- Hallman, Robert, *The arts of Byzantium*, Metropolitan Museum of Art, New York, 2001.
- Ferrazzoli, Adele F., “Byzantine Small Finds from Elaiussa Sebaste”, Böhlendorf-Arslan B., Ricc A., *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, Byzas* 15, 2012, s. 289-307.
- Feugère, Michel, *Weapons of the Romans*. Tempus, 2002.
- Feugere Michel, “Capsae-boîtes à livres”, *Bayerische Vorgeschichtsblätter* 71, 2006, s. 233-242.
- Feugère, Manniez - Manniez, Y., “Le petit mobilier”, *Les fouilles de la ZAC des Halles à Nîmes (Gard). Nîmes, Musée archéologique*, 1993, s. 267-298.
- Göğebakan, Yüksel, “Hale Biçiminin Kaynağı ve Erken Dönem Hıristiyan Resim Sanatında Kullanımı”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* 38, 2017, s. 21-36.

- Gültekin, Arzu, *Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları*, (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2012.
- Herbert, Henry W., *Frank Forrester's Fishermen's Guide: A Manual for Professional and Amateur Anglers. Containing Descriptions of Popular Fishes and Their Habits, Preparation of Baits, &c.; with a List of Tools Used in Fishing; Making It the Most Complete Work on the Subject yet Published*. New York: Advance Pub. Co, 1850,
- Hicran Özdemir ve Gökçen Öztaşkın, “Denizli Arkeoloji Müzesi’nde Yer Alan Bizans Dönemi Maden Haçlarından Bir Grup”, *XIII. Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları Ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, 14-16 Ekim 2009, Ed. Kadir Pektaş v.d., s. 489-500.
- Higelin, Mathias, *Activités économiques et vie domestique au Haut-Empire. Etude du mobilier métallique et de l'instrumentum d'un quartier de l'agglomération d'Horbourg-Wihr 68*, Paris, 2015.
- Hoşgören, M. Yıldız, “Türkiye'nin Gölleri”. *Türk Coğrafya Dergisi* 29, 1994, s. 19-51.
- Karayıanni, Phlora, “Metallikí Stavrí tis Próimis kai Mésis Vizantinís Periódou” se idiotikí silloyí in Aphiéroma ston akadimaikó Panayióti L. Vokotópoulo, epiméla V. Katsarós, A. Tourta, Atína 2015, s. 193-204.
- Karl Sandin, “Liturgy, Pilgrimage, and Devotion in Byzantine Objects.” *Bulletin of the Detroit Institute of Arts*, vol. 67, no. 4, 1993, s. 46-56.
- Kaya, Dürdane, “Küçükçekmece Göl Havzası(Bathonea?) Kazıları Geç Antik Çağ Unguentariumları-2013 (Editör: Şengül G. Aydınğün). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 239-258.
- Khairedinova, Elzara A., “Early Medieval Crosses from the South Western Crimea”, Böhlendorf-Arslan B., Ricc A. *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas 15*, s. 417-440.
- Khamis, Elias, “Copper alloy objects”, *Excavations at Zeugma Vol.III*, Oxford University (Ed.W. Aylward) The Packard Humanities Institute Los Altos, California, 2013, s. 93-166.
- Koçyiğit, Oğuz, “Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi Bizans Dönemi Maden Haçları”, *Journal of Faculty of Letters/Edebiyat Fakültesi Dergisi* 35.2, 2018, s. 110-121.
- Köroğlu, Gülgün - Hüseyin Vural, “Sinop- Dikmen Nekropolü Kazılarında Ortaya Çıkarılan Geç Roma - Bizans Dönemi Takıları”, *XX. Uluslararası Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları Ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri* 02-05 Kasım 2016, Sakarya, 2016, s. 1-10.
- Köroğlu, Gülgün, “Mersin Yumuktepe Höyüğü Kazılarında Ortaçağ’a Ait Madeni Buluntular”, *III. Odtü Arkeometri Çalıştayı Bildiriler Kitabı*, 2013, s. 141-156.

- Köroğlu, Gülgün, “Silifke Müzesi’nden Erken Bizans Dönemine Ait Gümüş Tılsım”, *Selevcia Ad Calycadnm, Sayı III*, 2013, s. 1-100.
- Köroğlu, Gülgün, “Mersin Yumuktepe Höyüğü Kazılarında Ortaçağ’a Ait Madeni Buluntular”, *III. Odtü Arkeometri Çalıştayı Bildiriler Kitabı, 3-5 Ekim 2013*, s. 141-156.
- Kurugöl, Sedat – Küçük, Sezgi Giray, “Tarihi Eserlerde Demir Malzeme Kullanımı ve Uygulama Teknikleri” 5. *Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, İstanbul, 2015, s. 521-536.
- Küçük, Mehmet Alpaslan, “İkonografiden İnanca İsa Mesih’in Dirilişi/Paskalya” Süreci”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 3, 2016, s. 230-274.
- Lightfoot, Chris - Mücahide , *Anadolu'da Bir Bizans Kenti. Amorium*, İstanbul, 2007.
- Mamaloukos, S., “Observations on the Doors and Windows in Byzantine Architecture”, *27th Symposium of the Christianike Archaeologike Hetaireia*, 2007, s. 1-38.
- Muscarella, Oscar White, *Bronze and Iron: Ancient Near Eastern Artifacts in the Metropolitan Museum of Art*, Metropolitan Museum of Art, New York, 1988.
- Nagel, Hans Georg, *Prozessionskreuze und Prozessionen in Byzanz: Kunstgeschichte im Schnittpunkt von Religions-und Gesellschaftsgeschichte*, Heidelberg Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2014.
- Ogan, Aziz – Mansel, Arif Müfid, “Rhegion–Küçükçekmece Hafriyatı: 1940-1941 Çalışmalarına Ait İlk Rapor”, *Belleter*, VI/21-22, Ankara, 1942
- Ogden, Jack M., *Gold jewellery in Ptolemaic, Roman and Byzantine Egypt*, Doctoral Dissertation, Durham University, Durham, 1990.
- Oransay, Alptekin, *Arykanda Antik Kentinde 1971-2002 Kazı Sezonlarında Ele Geçen Madeni Buluntular ve Madencilik Faaliyetleri*, (Ankara Üniversitesi S.B.E. Arkeoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2006.
- Ottaway, Patrick, and Nicola S. H. Rogers. *Craft, Industry and Everyday Life: Finds from Medieval York. York: Council for British Archaeology, The Small Finds Series 15/17*, 2002.
- Ousterhout, Robet, *Bizans'ın Yapı Ustaları*, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2016.
- Ön, Sena Akçer - Çağatay, Namık – Sakinç, Mehmet, “Küçükçekmece Lagünü'nde (İstanbul)” Küçük Buzul Çağı” ve” Orta Çağ Ilık Dönemi” Çökel Kayıtları”, *İTÜDERGİSİ/d*, 10(4), 2012, s.131-140.
- Önder, Derya, *Kantarın Topuzu - Teraziler, Ağırlıklar, Ölçü Aletleri*, YKY, İstanbul, 2016.
- Ötüken, Semiha Yıldız, “2005 Yılı Aziz Nikolas Kilisesi Kazısı”, *Kazı Sonuçları Toplantısı 28-2*, s. 157-174.

- Özdizbay, Aşkı, *Eski Yunan'da Tarım*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, Ege Yayınları, İstanbul, 2004.
- Özdoğan, Mehmet, “Yarımburgaz Mağarası 1986 Yılı Kazı Çalışmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara, 1988, s. 323-346.
- Özgülnar, Nuray, *Perge Kazılarında Bulunmuş Takılar*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007.
- Özgümüş, Üzlifat, “Anadolu’da Bizans Dönemi Camcılığı”, *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi 12*, 1994, s. 39-43.
- Özkan, Selahattin, “Viking Mitolojisinin Temelleri ve Tarihsel Kaynakları” *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, Aralık 2018, Cilt:1, Sayı:1, s. 67-84.
- Öztaşkın, Muradiye – Öztaşkın, Gökçen, “The Building with Mosaics in Olympos: A comparative Evaluation of Finds and Building Construction”, Ed. Böhlendorf-Arslan B., Ricc A. *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas 15*, 2012, s. 277-287.
- Pace, Tommas D., *A Typology of Roman Locks and Keys*, Southwestern Baptist Theological Seminary, Doctoral Dissertation, Teksas, 2014.
- Palalı, Meydan, *Eskişehir Karacahisar Kalesi 2011-2014 Yılları Kazı Buluntuları*, (Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2015.
- Pekin, Arzu Karamani, “Yenikapı: Katalog” *Gün Işığında İstanbul’un 8000 Yılı*, 2007, İstanbul, s. 246-299.
- Perk, Haluk – Özdemir, Burcu, “Halûk Perk Sağlık Müzesi Koleksiyonu’ndan Örneklerle Anadolu Ecza Havanlarının Tarihsel Gelişimi”, *XI. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı Bildirileri*, Ed. Prof. Dr. Afife Mat, Yrd. Doç. Dr. Halil Tekiner, 25-28 Mayıs 2014 Kayseri, İstanbul, 2014, s. 135-148.
- Pirson, Andrea, “Byzantinischer Schmuck und Trachtbestandteile aus Pergamon” Böhlendorf-Arslan B., Ricc A. *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas 15*, 2012, s. 173-186.
- Pitarakis, Brigitte, “Git, Git Nefret Edilen !: Bizans'ta Büyü, Sağlığı Koruma ve Kötülüğü Kovma Sanatı”, *İstanbul Araştırmaları Yıllığı 1*, 2012, s. 15-30.
- Pitarakis, Brigitte, “Bizans Konstantinopolis’inde Kilise, Ev ve Günlük Hayatta Din”, *Antik Çağ’dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi*, Cilt: 5, 2015, s. 68-75.
- Pültz, Andrea M. vd., “Efes’in Bizans Dönemi Giysi ve Takı Objeleri” *32. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, 2010, s. 225-232.
- Pülz, A. M. vd., “Efes’in Bizans Dönemi Giysi ve Takı Objeleri”, *32. Kazı Sonuçları Toplantısı Cilt 2*, İstanbul, 2010, s. 325-332.
- Pülz, A. M. – Kat, F., “Ephesos Bizans Dönemi Küçük Buluntuları – Malzemeye Genel Bakış”, *Bizans Döneminde Ephesos*, Ed. Daim/Ladtsatter, İstanbul, 2011, s. 197-121.

- Reemes, Dana Michael, *The Egyptian Ouroboros: An Iconological And Theological Study*, Doctoral Dissertation, UCLA, 2015.
- Ricci, Marco, "Rome- Byzantium Affinity and Diffrence in the Production of Luxury Goods", Böhlendorf-Arslan B., Ricc A. *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts. Byzas* 15, 2012, s. 1-16.
- Robinson, David Moore, *Excavations at Olynthus Part X, Metal and Minor Miscellaneous Finds, an Original Contribution to Greek Life*. Londra, 1941.
- Rupnik, László, "Katalog der römerzeitlichen Eisenfunde aus der Ausgrabung 2009 in Keszthely-Fenekpuszta", *Katalog der Befunde und ausgewählter Funde sowie neue Forschungsergebnisse. Castellum Pannonicum Pelsonense 3*, Ed. O. Heinrich-Tamáská, Budapest, s. 593 -600.
- Russell, James. "Byzantine instrumenta domestica from Anemurium: The Significance of Context" *City, Town and Countryside in the Early Byzantine Era*, New York, 1982, s. 133-54.
- Sayar, Mustafa H., "Ziegelstempel von den Ausgrabungen am Nordwestufer des Lagunensees Küçükçekmece", *Inscriptions in Byzantium and Beyond (Veröffentlichungen zur Byzanzforschung 38)*, s. 187-194
- Sigges, Bernhard, *Vita cognita. Die Ausstattung pompejanischer Wohnhäuser mit Gefäßen und Geräten untersucht an ausgewählten Beispielen*. Diss. Universität zu Köln, 2002.
- Špehar, Perica, *Metal Tools Found at the Belgrade Fortress: from Antiquity to the End of the 18th Century*, Belgrad, 2007.
- Spier, Jeffrey. "Medieval Byzantine Magical Amulets and Their Tradition", *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 56, 1993, s. 25-62.
- Stibel, Guy, "Metal Finds from The Temple Mount Excavations", *The Temple Mount Excavations in Jerusalem 1968-1978 by Benjamin Mazar: Final Reports Volume IV The Tenth Legion in Aelia Capitolina, Qedem Series 52*, 2011, s. 333-345.
- Szmoniewski, Bartłomiej Szymon, "Byzantium and the Slavs in the Light of Goldsmiths' Production" u: *Chris Entwisle–Noël Adams (ur.), 'Intelligible Beauty': Recent Research on Byzantine Jewellery, Londra, 2010*, s. 161-172.
- Şahin, Feyzullah, *Patara Metal Buluntuları*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Şahin, F., *Patara Metal Buluntuları*, Patara V.2., Ege Yay., İstanbul, 2018.
- Şener, Barış, *Bolu Müzesi Bizans Dönemi Eserleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Şimşek, Celal - Okunak, Mehmet - Bilgin, Mustafa. *Laodikeia Nekropolü (2004-2010 yılları)*, Ege Yayınları, İstanbul, 2011.

- Tekin, Oğuz, "Early Byzantine Weights in the Silifke Museum", *Vir Doctus Anatolicus. Studies in Memory of Sencer Şahin*, İstanbul, 2016, s. 857-862.
- Tekin, Oğuz , "Bathonea. A Site That Never Existed", *Anadolu Araştırmaları* 20, İstanbul, 2017, s. 105-114.
- Tekin, Oğuz, "Küçükçekmece Göl Havzası Kazılarında Bulunan Sikkeler Ve Yerleşim Tarihine Katkıları" (Editör: Şengül G. Aydınğün). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 359-366.
- Tønnes, Bekker-Nielsen, "Fishing in the Roman World", *Ancient Nets and Fishing Gear. Proceedings of the International Workshop on "Nets and Fishing Gear in Classical Antiquity: a First Approach"*, Cádiz, 2007, s. 187-204.
- Tsamakda, Vasiliki, *A Companion to Byzantine Illustrated Manuscripts*, Brill, 2017.
- Türker, Ayşe Çaylak, "Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi ve Kazılarda Ortaya Çıkarılan Küçük Buluntular", *Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi*, Ed. Nevzat Çevik, Antalya, 2010, s. 137-152.
- Türküsever, Tarık, "Aizonai 2012 Sezonu Zeus Tapınağı L7A Açması", *Aizonai 1 - 2012 Yılı Kazı ve Araştırma Raporları:1*, Ed. Elif Özer, 2003, s. 11-24
- Uzel, İlter , *Anadolu'da Bulunan Antik Tıp Aletleri*, TTK Yayınevi, İstanbul, 2000.
- Waldbaum, Jane C., et al. *Metalwork from Sardis. The finds through 1974*, Harvard University Press, 1983.
- Walter, Christopher. "The origins of the Cult of Saint George", *Revue des études byzantines* 53.1, 1995, s. 295-326.
- Veríkokou, Mára, "'Kai éyine phos" Dío mesovizantiná polikándila tou Mousíou Benáki", *Mousío Benáki* 8. 8, 2013, s. 91-115.
- William Harry Manning, *Catalogue of the Romano-British Iron Tools, Fittings and Weapons in the British Museum*. Published for the Trustees of the British Museum by British Museum Publications, Londra, 1985.
- Yalçın, Ünsal, "Early Iron Metallurgy in Anatolia", *Anatolian Studies Vol 49*, 1999, s. 177-187.
- Yasemin Kara v.d., "Hadrianoupolis Metal Buluntuları: Ön Değerlendirmeler", *III. Odtü Arkeometri Çalıştayı Bildiriler Kitabı, 3-5 Ekim 2013*, s. 173-185.
- Yeşilirmak, Asuman Yarkın, "Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları 2012-2015 Mimari Belgeleme /Röleve Çalışmaları" (Editör: Şengül G. Aydınğün). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Excavation of Küçükçekmece Lake Basin)*, İstanbul, 2017, s. 143-166.
- Yıldırım, Ertaç, *Ordu/Fatsa Cingirt Kayası Kazısı 2012-2014 Sezonu Metal Buluntuları*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Yılmaz, Lale, "Anna Komnena'nın Alexiad'ında İstanbul Surdışı Yerleşmeleri", *Sanat Tarihi Dergisi* 26 Cilt 2, 2017, s. 295-313.

Zeyrek, Turgut H., *Helen ve Roma Dünyasında Kurşun Kullanımı*, İstanbul, 2005.

Çevrimiçi Kaynaklar

Uzantı 1 Welsh Government's Historic Environment Services Online Education System

<https://cadw.gov.wales/docs/cadw/publications/Sewingandbraiding.pdf>

(Erişim 23.04.2019)

Uzantı 2 Israel Antiquities Authority National Treasures Byzantine Period Archives, Item: 49

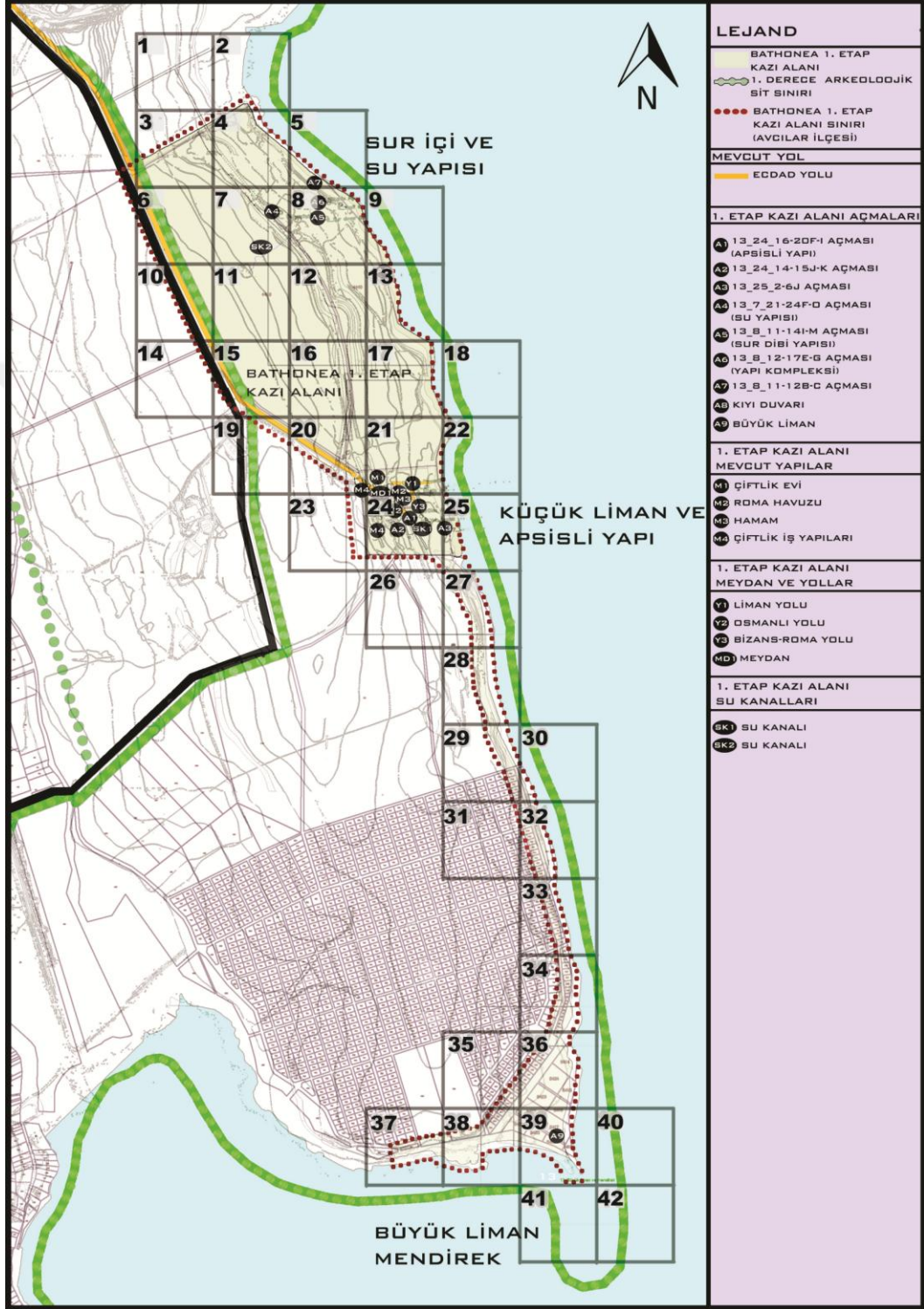
http://www.antiquities.org.il/t/item_en.aspx?CurrentPageKey=49&indicator=53

(Erişim 30.04.2019)

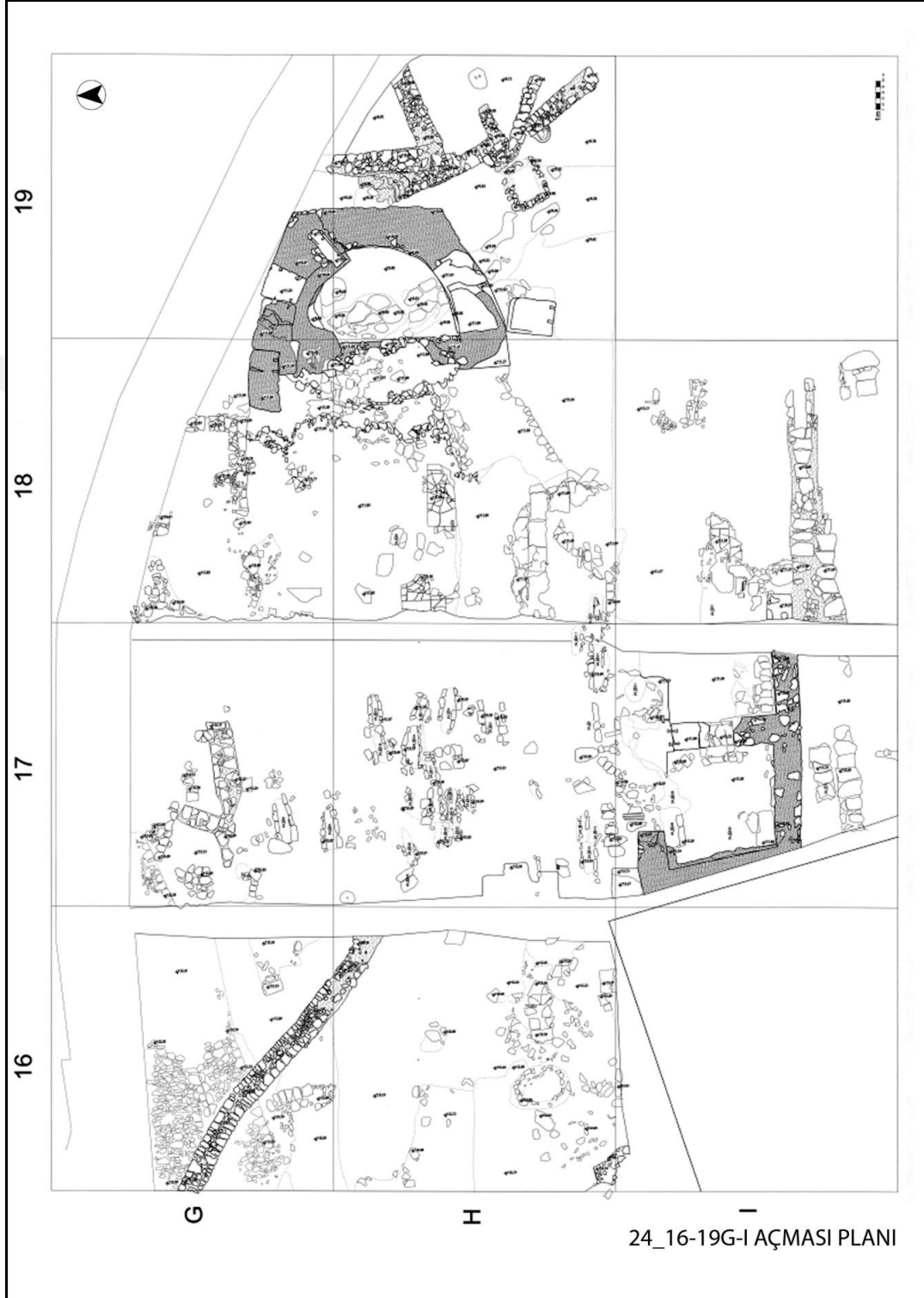

LEVHALAR

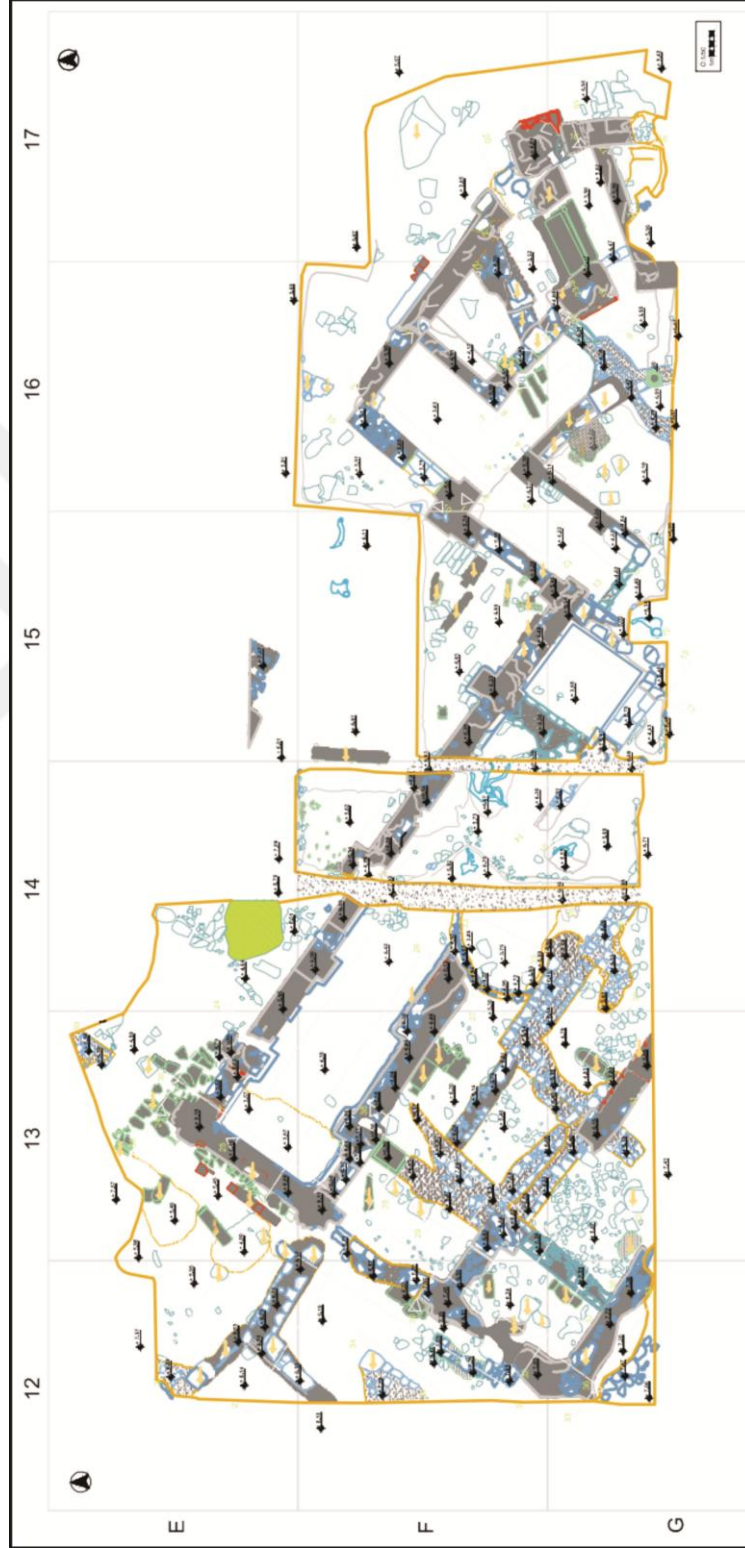
LEVHA 1

Küçükçekmece Göl Havzası Kazı Alanı Ana Planı (Kazı arşivi)

24. Alanda yer alan Apsisli yapı planı (Kazı arşivi)

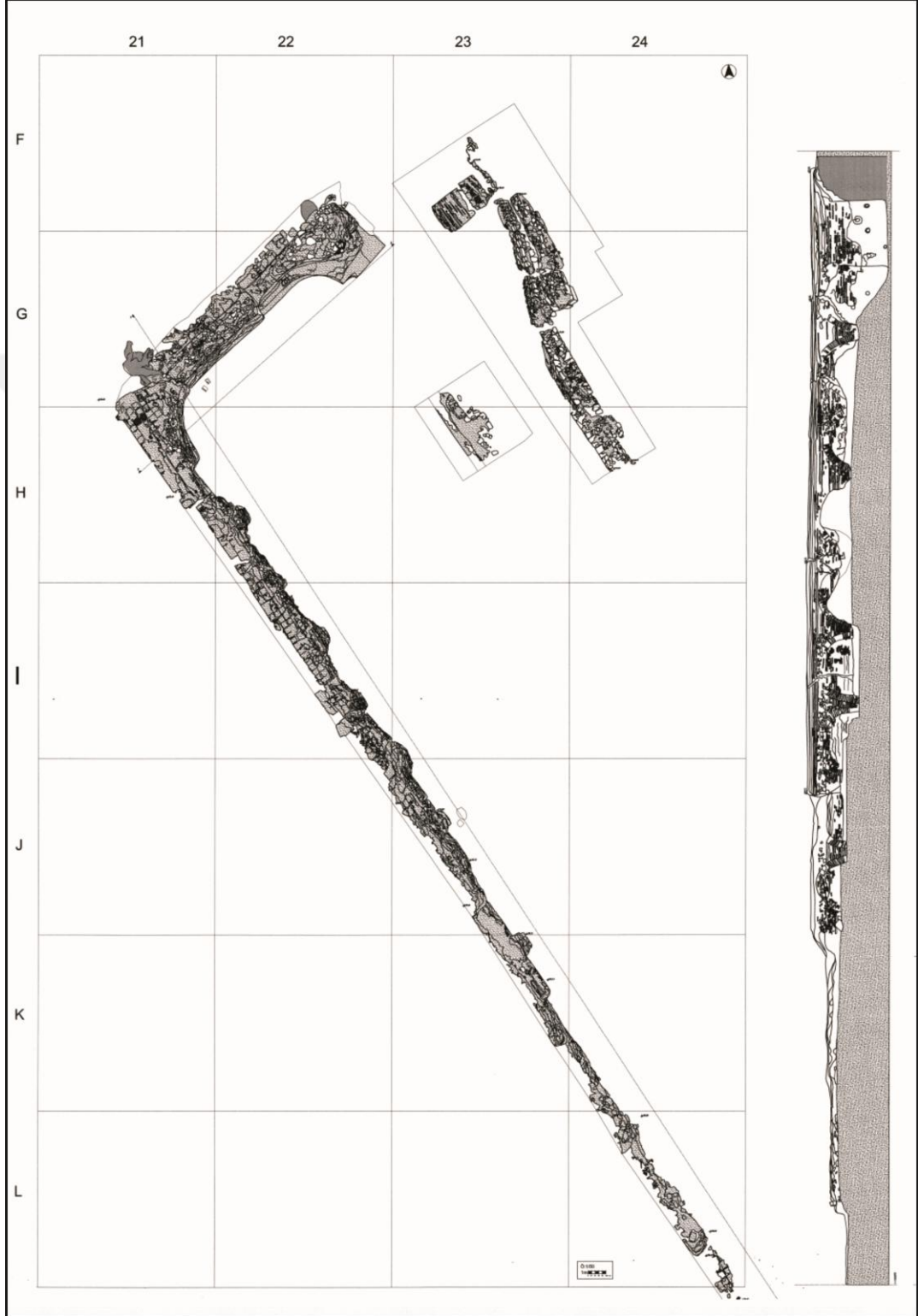
8. Alanda yer alan Bazilikal yapı planı (Kazı arşivi)

LEVHA 4

8. Alanda yer alan Martyron? yapısı planı (Kazı arşivi)

LEVHA 5

7. Alanda yer alan sarnıç yapısı planı (Kazı arşivi)

LEVHA 6

a- Kat. Nu: 11 ve Kat. Nu:12 nolu buluntuların birlikte gösterimi.

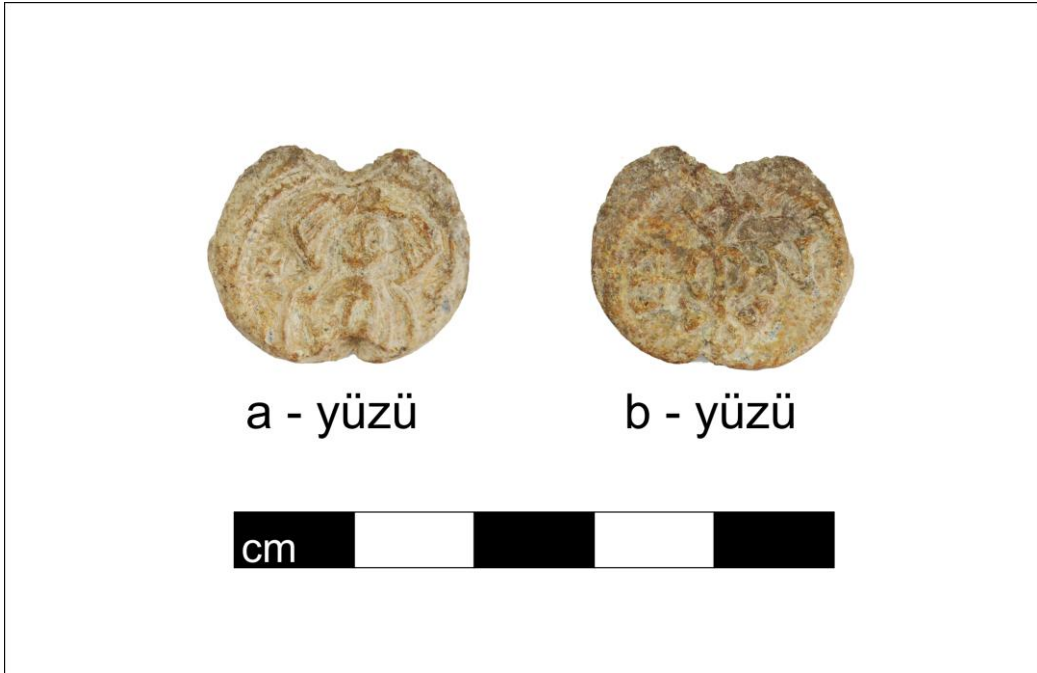

b- İTA Projesi Büyükçekmece buluntularından kurşunlar.

LEVHA 7

a- KÇG Kazısı buluntularından mermer havaneli.

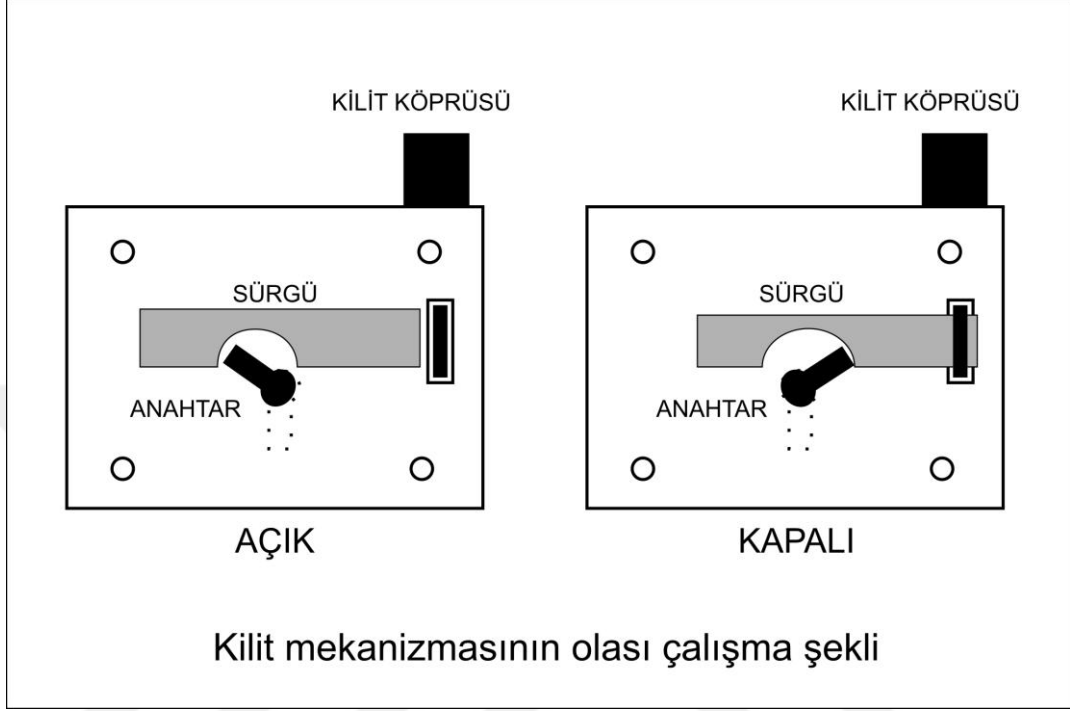
b- KÇG Kazısı buluntularından kurşun mühür baskıları.

LEVHA 8

Günümüzde kullanılan kurşun bir ağ ağırlığı.

LEVHA 9

a- Kilit mekanizması önerisi.

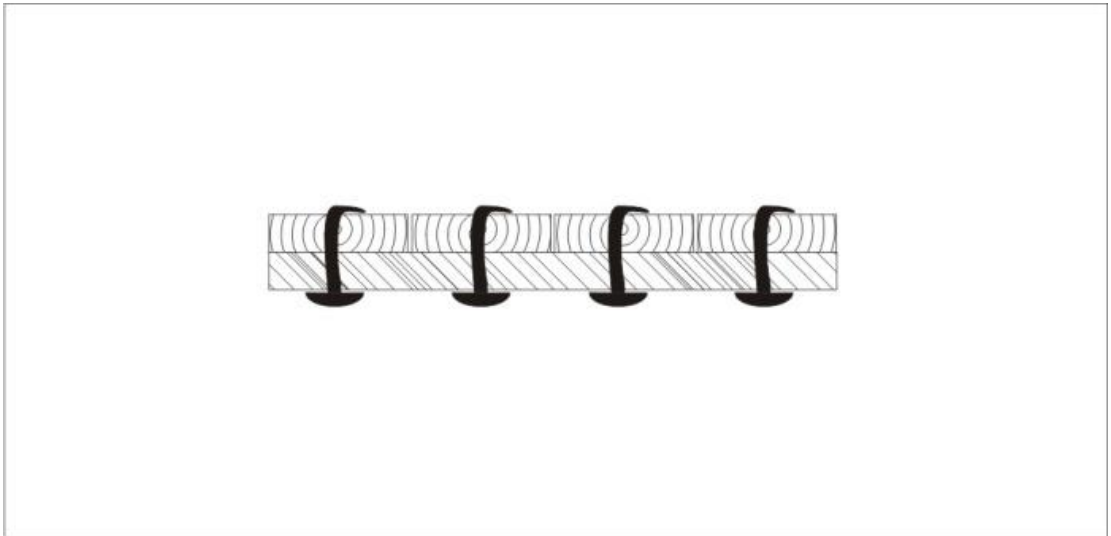

b- Çivilerin konumu.

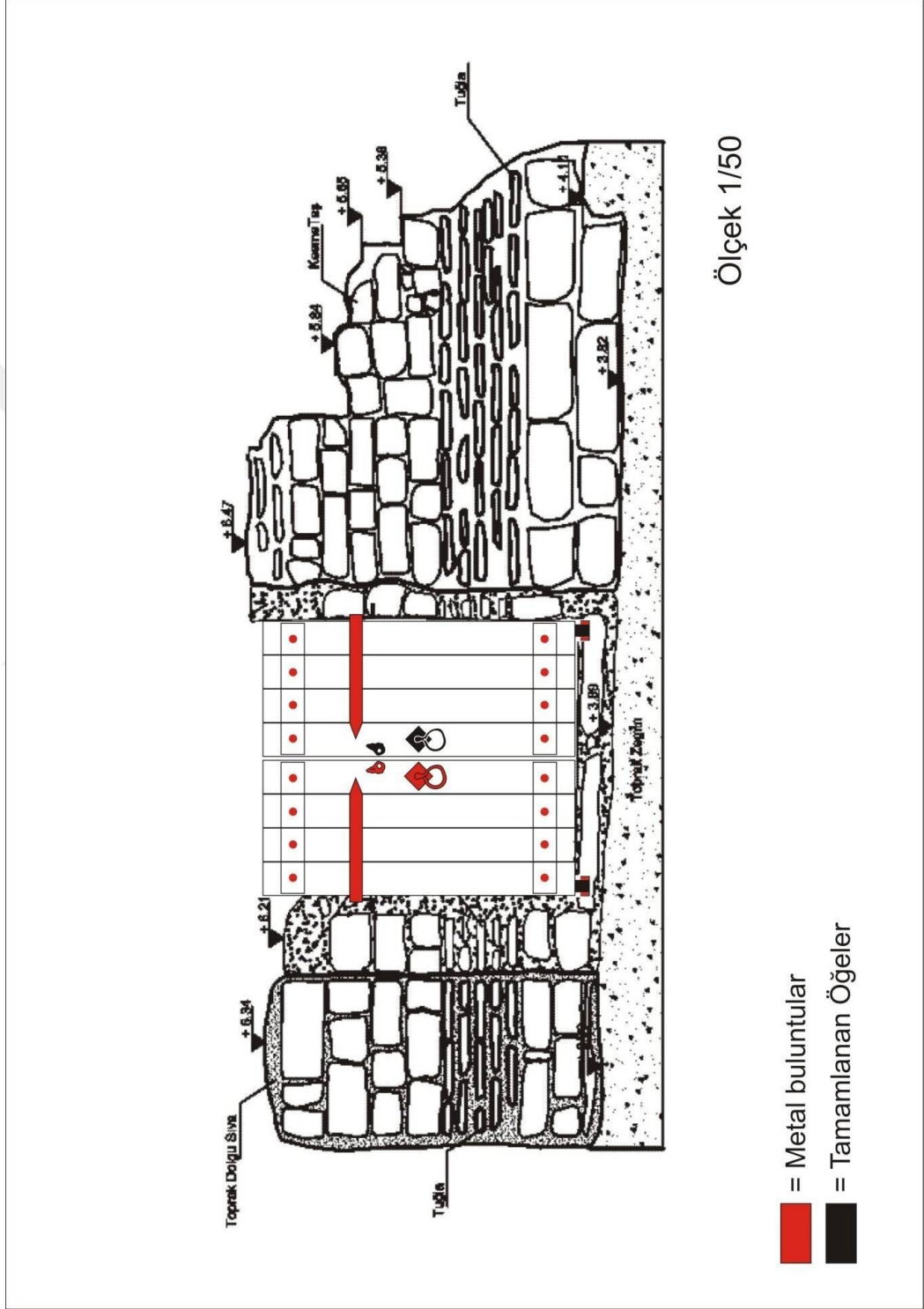
LEVHA 10

a- Günümüzde kullanılan kutu/sandık kilitleri.

b- Çivilerin kullanılma biçimini gösteren öneri.

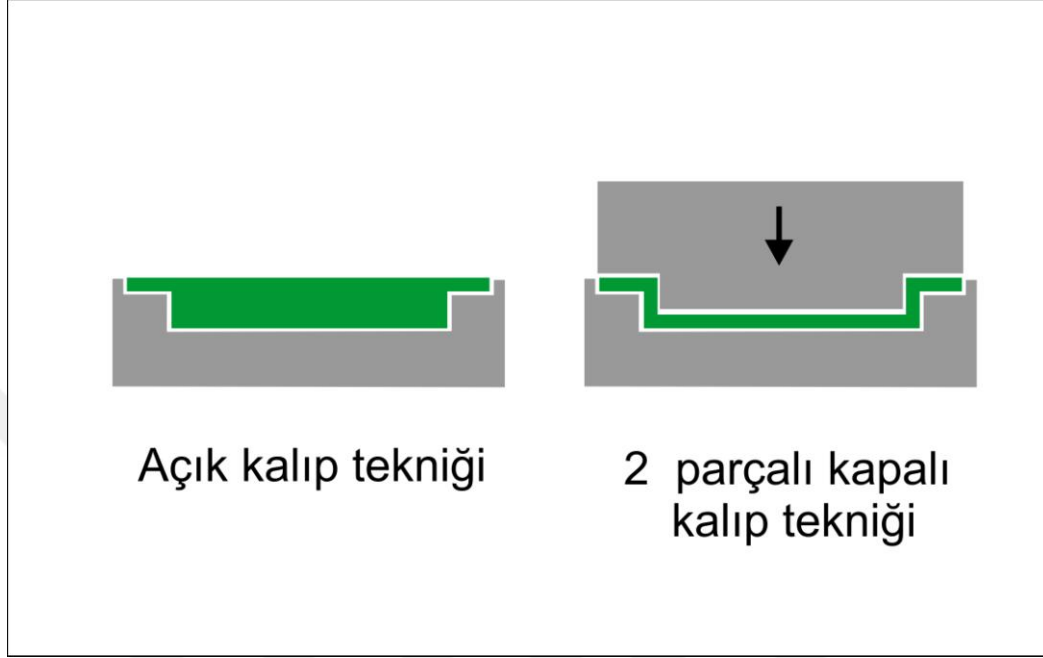
KÇG Kazısında ortaya çıkartılan metal kapı aksamına ait restitüsyon çalışması.

a- KÇG Kazısında kapı eşiği üzerinde bulunan kandil.

b- KÇG Kazısında eşik üzerinde bulunan II. Konstans sikkesi.

a- Kalıplama teknikleri ile ilgili öneri çizimi.

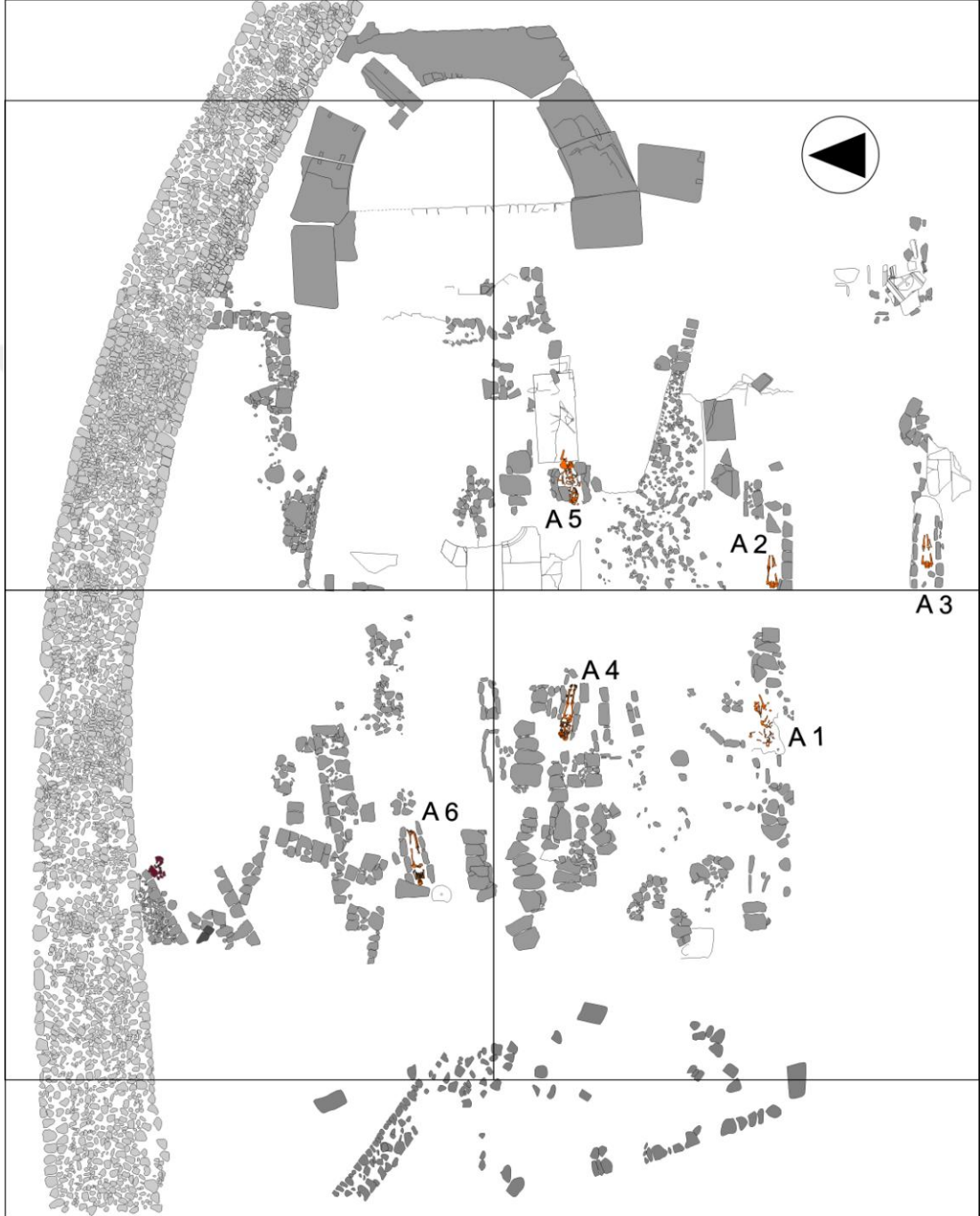
b- KÇG Kazısında bulunan I. Justin sikkesi.

LEVHA 14

İTA Büyükçekmece araştırmalarında bulunan kayış aksamaları.

LEVHA 15

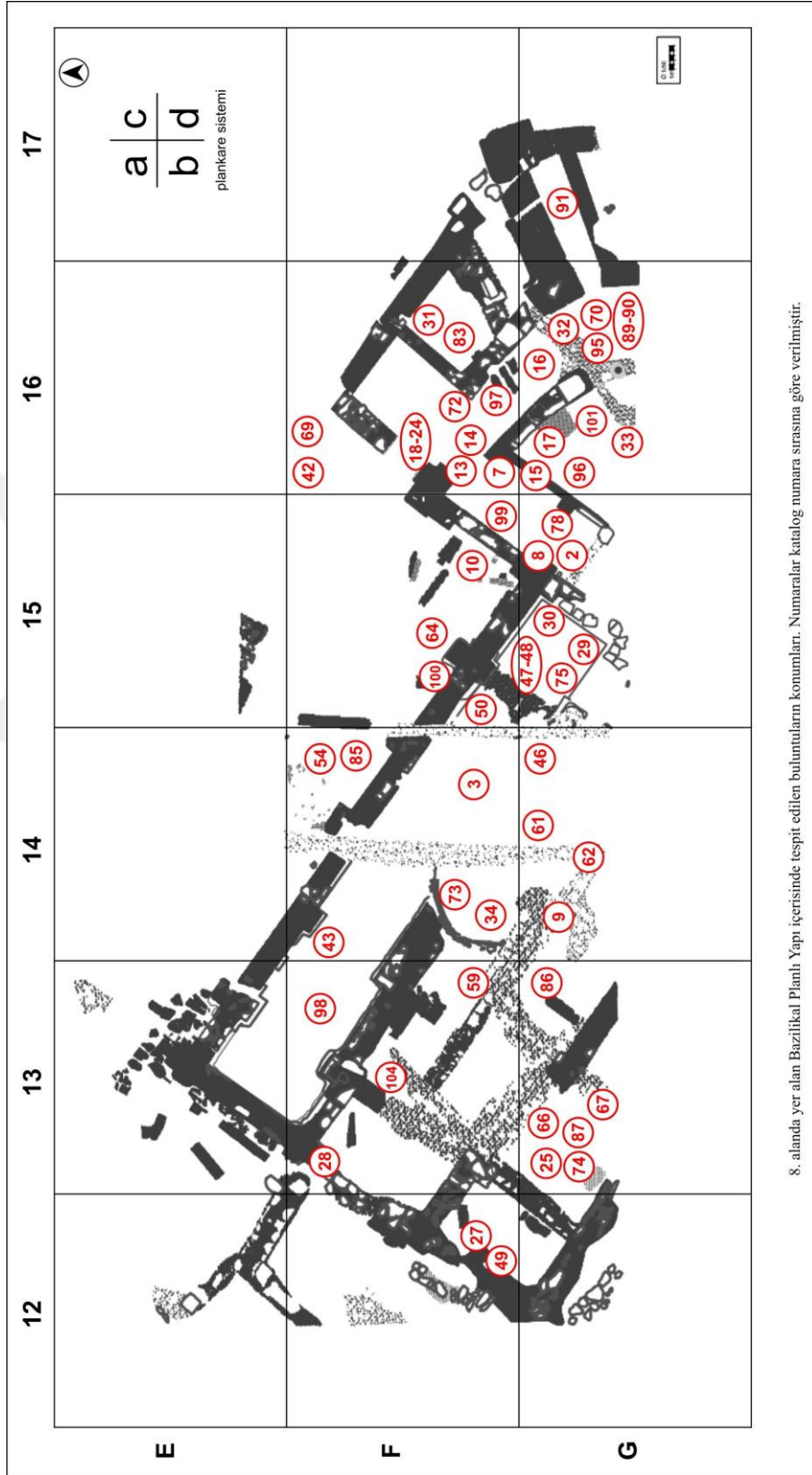
24. apsisli yapı üzerinde yer alan mezarlık alanı ve konumları (Çiz. Burhan Gülkan)

LEVHA 16

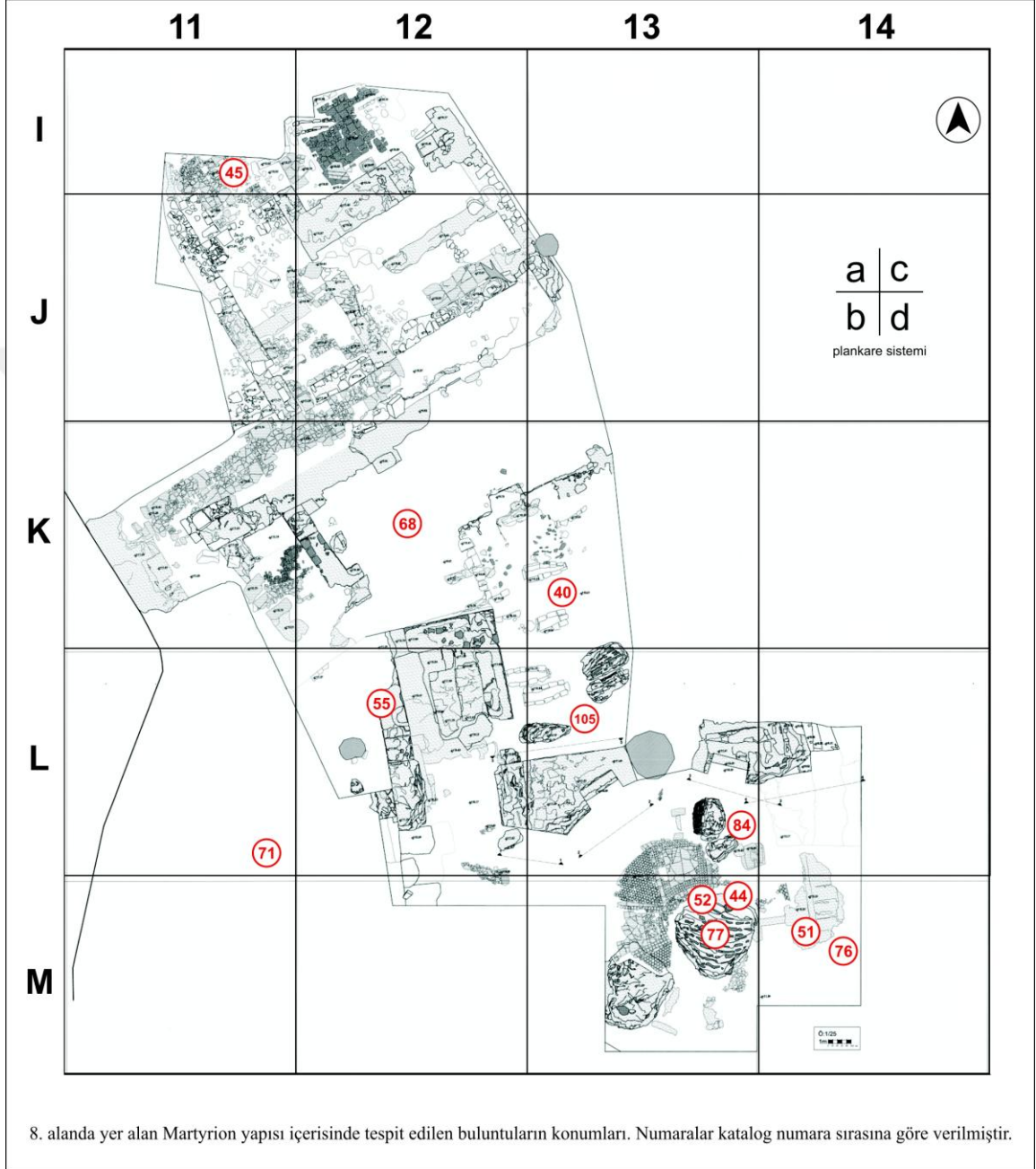
KÇG Kazısında bulunan 7. yüzyıla tarihlenen sikkeler (Fot. Haldun AYDINGÜN)

LEVHA 17

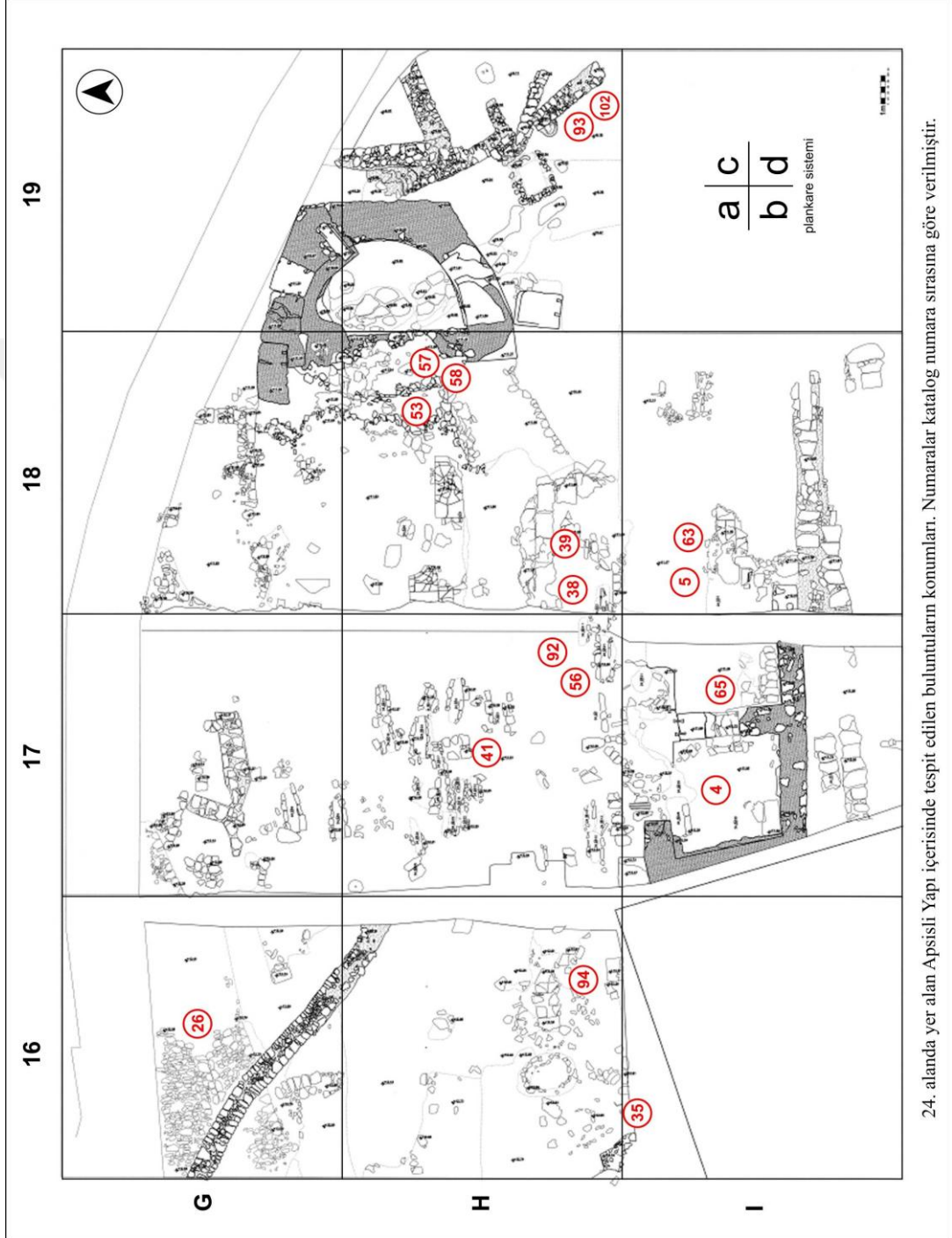

Bazilikal Planlı Yapı içerisinde tespit edilen buluntuların konumları.

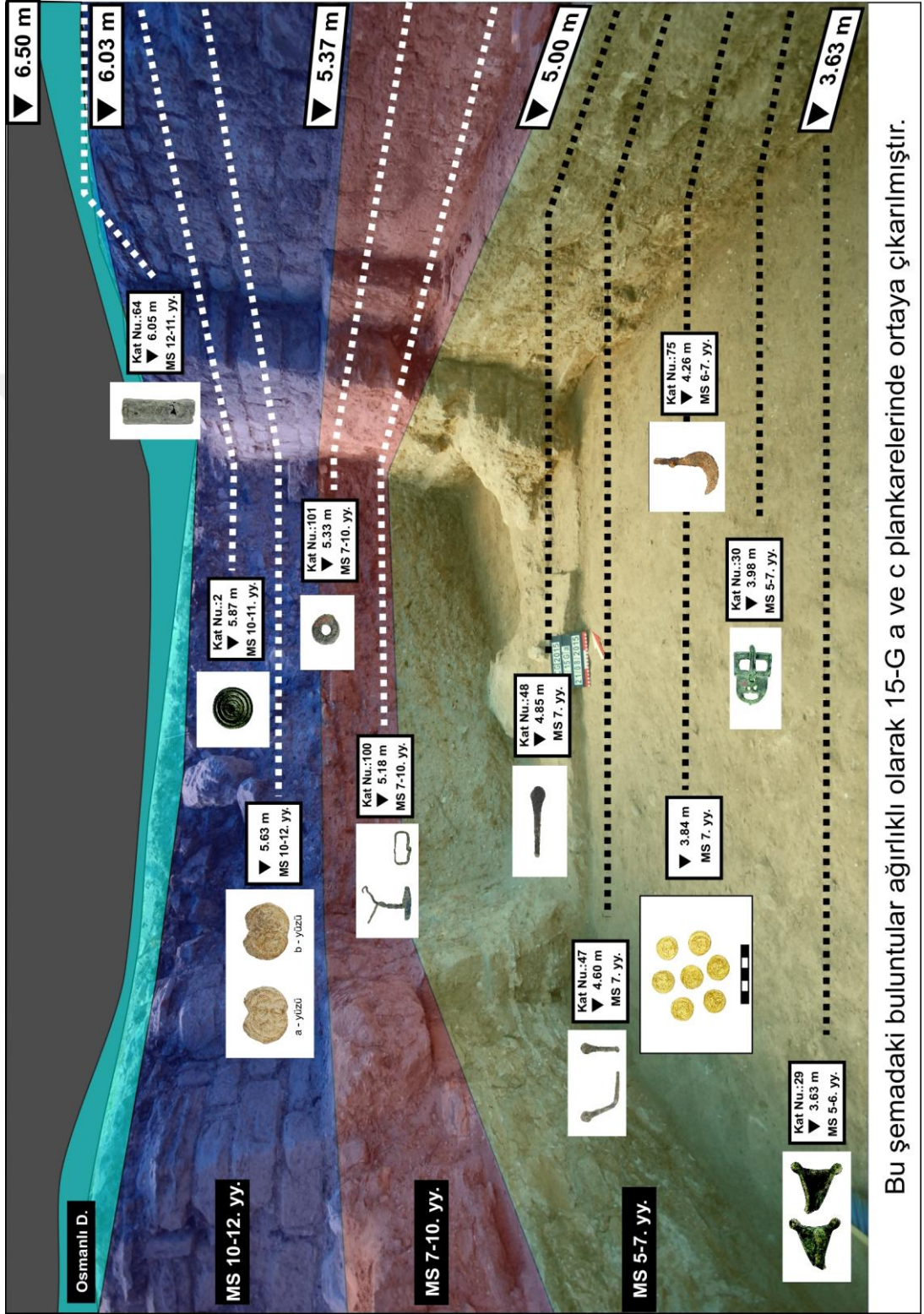
LEVHA 18

Martyrion yapısı içerisinde tespit edilen buluntuların konumları.

Apsisli Yapı içerisinde tespit edilen buluntuların konumları.

Metal Buluntuların Kazıda Tespit Edilen Stratigrafi İçerisinde Değerlendirilmesi.

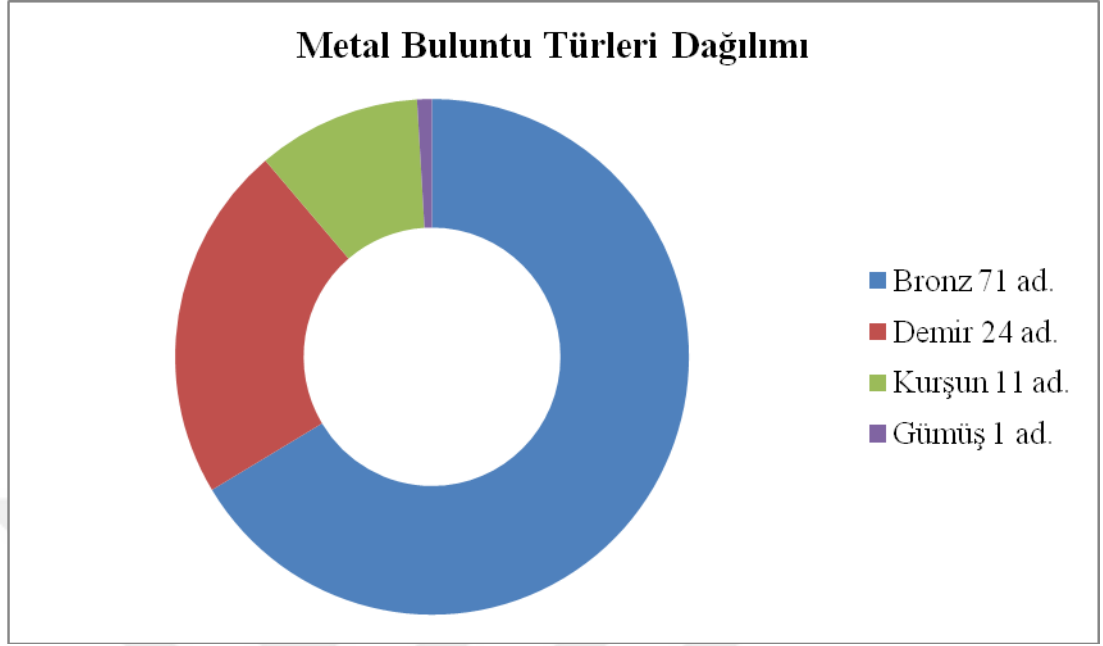

TABLÖLAR

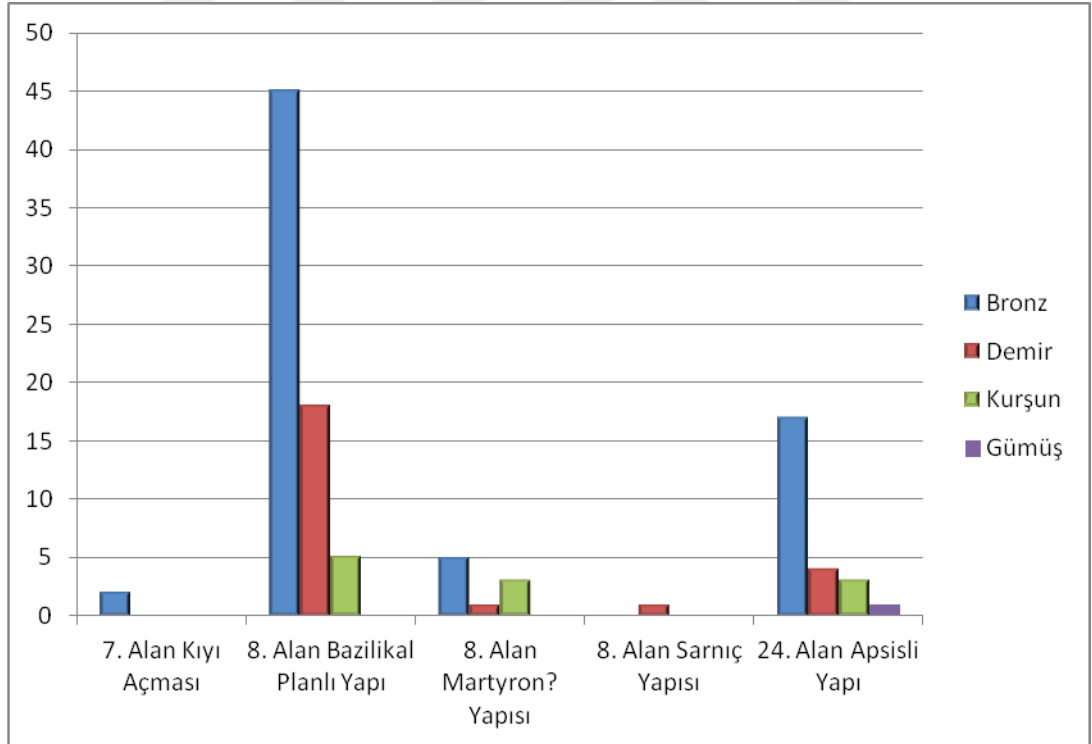
**Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları
8. Alanda Yer Alan Mezarlarda Tespit Edilen Bireylerin
Adli Tıp İnceleme Sonucu**

	CİNSİYET	BOY	YAŞ
B1	ERKEK	163,86 cm	22-24 yaş
B2	ERKEK	162,59 cm	22-35 yaş
B3	YENİDOĞA	47,09 cm	36-38 hf
B4	KADIN	160,79 cm	22-27 yaş
B5	ERKEK	163,33 cm	22-30 yaş
B6-1	ÇOCUK	82,73 cm	18-24 ay
B6-2	ÇOCUK	70,54 cm	6-12 ay
B7	KADIN	150,12 cm	20-22 yaş
B8	ÇOCUK	49,26 cm	0-12 ay
B9	KADIN	158,95 cm	22-35 yaş
B10-1	KADIN	150,12 cm	40-55 yaş
B10-2	ÇOCUK	90,00 cm	3-4 yaş
B11	YENİDOĞA	47,76 cm	38-40 hf.
B12	ERKEK	170,93 cm	35-55 yaş
B13	ERKEK	176,08 cm	25-28 yaş

Tablo 1: 8. Alanda tespit edilen mezarlara ait adli tıp sonucu (Kazı arşivi)

Tablo 2: Metal Nesnelerin Türlerine Göre Oranı.

Tablo 3: Metal Nesnelerin Buluntu Yerlerine Göre Dağılım Grafiği.

Kat Nu.	Kayıt Nu.	Müze Env. Nu.	Buluntu Adı	Cinsi	Buluntu Yeri	Kot	Tarihleme
81	KÇG12-DEPO	-	Çiviler	Demir	24. alan – 8. alan	-	-
82	KÇG12-DEPO	-	Çiviler	Demir	24. alan – 8. alan	-	-
83	KÇG12-ET53	-	Profilli Çivi	Demir	8. alan 16-F açması d pk.	5.95 m	MS 11-12. yy.
84	KÇG13-DEPO26	-	Halka	Bronz	8. alan 13-L açması d pk.	10.80 m	MS 10-12. yy.
85	KÇG15-DEPO25	-	Halka	Bronz	8. alan 14-F açması c pk.	5.80 m	MS 10-12. yy.
86	KÇG13-DEPO18	-	Halka	Bronz	8. alan 13-G açması c pk.	5.55 m	MS 8-10. yy.
87	KÇG12-ENV25	-	Halka	Demir	8. alan 13-G açması a pk.	6.53 m	MS 10-12. yy.
88	KÇG13-ENV339	16.99	Mühür	Bronz	24. alan 15-K açması	14.97 m	MS 10-12. yy.
89	KÇG13-ET210	-	Fitul Tutucu	Kurşun	8. alan 16-G açması c pk.	3.44 m	MS 7. yy.
90	KÇG13-ET209	-	Fitul Tutucu	Kurşun	8. alan 16-G açması c pk.	3.44 m	MS 7. yy.
91	KÇG13-ENV340	16.100	Aplike Parça	Kurşun	8. alan 17-G açması a pk.	3.84 m	MS 6. yy.
92	KÇG12-ENV07	-	Yüksük	Bronz	24. alan 17-I açması d pk.	13.41 m	MS 12-13. yy.
93	KÇG13-DEPO11	-	Yüksük	Bronz	24. alan 19-H açması d pk.	9.82 m	MS 12-13. yy.
94	KÇG12-ENV05	-	Aplike Parça	Bronz	24. alan 16-H açması d pk.	12.60 m	MS 11-12. yy.
95	KÇG15-ENV14	-	Zincir	Bronz	8. alan 16-G açması c pk.	5.19 m	MS 5-6. yy.
96	KÇG13-DEPO14	-	Askı	Bronz	8. alan 16-G açması a pk.	6.11 m	MS 11-12. yy.
97	KÇG15-ENV11	-	Kozmetik Seti Pç.	Bronz	8. alan 16-F açması b pk.	3.70 m	MS 5-6.. yy.
98	KÇG13-DEPO11	-	Cımbız Parçası	Bronz	8. alan 13-F açması b pk.	5.80 m	MS 10. yy.
99	KÇG15-DEPO23	-	Boru/Pipet	Bronz	8. alan 15-F açması d pk.	4.64 m	MS 6-7. yy.
100	KÇG13-DEPO13	-	Aplike Parça	Bronz	8. alan 15-F açması b pk.	5.18 m	MS 7-10. yy.
101	KÇG15-ENV41	-	Silindirik Nesne	Bronz	8. alan 15-G açması a pk.	5.33 m	MS 7-10. yy.
102	KÇG13-DEPO27	-	Profilli Ağız Parçası	Bronz	24. alan 19-H açması d pk.	9.25 m	MS 11-12. yy.
103	KÇG13-DEPO5	-	Çakmak	Demir	8. alan 13-N açması	12.53 m	Osmanlı Dön.
104	KÇG13-DEPO29	-	Çakmak	Demir	8. alan 13-F açması	-	Osmanlı Dön.
105	KÇG12-ENV27	-	Aplike Parça	Bronz	8. alan 13-L açması a pk.	-	MS 13-14. yy.
106	KÇG11-ENV32	-	Kırbaç Aksamı	Demir+Bronz	7. alan 28 H açması	-	Osmanlı Dön.
107	KÇG12-ENV26	-	Tüfek Mermisi	Kurşun	24. alan 16-F açması	6.44 m	MS 19. yy.